

**ΑΝΟΙΚΤΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΥΠΡΟΥ**

**ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ**

**ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
Τραπεζική και Χρηματοοικονομική**

ΔΙΑΤΡΙΒΗ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΜΑΣΤΕΡ

ΤΙΤΛΟΣ ΔΙΑΤΡΙΒΗΣ

**Συγκριτική Οικονομική Ανάλυση Στον Τραπεζικό Τομέα
Με Έμφαση Στις Εταιρείες
HSBC, BARCLAY's Και Τράπεζα Πειραιώς.**

ΕΥΘΥΜΙΟΣ Κ ΝΟΥΣΗΣ

**ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ
Δρ. ΠΕΤΡΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ**

ΑΘΗΝΑ, ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2022

Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Σχολή Οικονομικών Επιστημών & Διοίκησης

Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών *Τραπεζική και Χρηματοοικονομική*

Μεταπτυχιακή Διατριβή

Συγκριτική Οικονομική Ανάλυση Στον Τραπεζικό Τομέα Με Έμφαση Στις
Εταιρείες HSBC, BARCLAYS Και Τράπεζα Πειραιώς.

Επιβλέπων Καθηγητής
Δρ. Πέτρος Δημητρίου

Απρίλιος 2022

Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Σχολή Οικονομικών Επιστημών & Διοίκησης

Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών *Τραπεζική και Χρηματοοικονομική*

Μεταπτυχιακή Διατριβή

Συγκριτική Οικονομική Ανάλυση Στον Τραπεζικό Τομέα Με Έμφαση Στις
Εταιρείες HSBC, BARCLAY's Και Τράπεζα Πειραιώς

Επιβλέπων Καθηγητής
Δρ. Πέτρος Δημητρίου

Η παρούσα μεταπτυχιακή διατριβή υποβλήθηκε προς μερική εκπλήρωση των απαιτήσεων
για απόκτηση μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών
Στη Τραπεζική και Χρηματοοικονομική
από τη Σχολή Οικονομικών Επιστημών & Διοίκησης
του Ανοικτού Πανεπιστημίου Κύπρου.

Απρίλιος 2022

Περίληψη

Οι τράπεζες αποτελούν καίριο πυλώνα κάθε σύγχρονης οικονομίας, καθώς είναι η βασική πηγή άντλησης κεφαλαίων τόσο για νοικοκυριά όσο και για επιχειρήσεις, ενώ παράλληλα προσφέρουν αποταμιευτικά και επενδυτικά προϊόντα. Το αγαθό το οποίο εμπορεύονται είναι το χρήμα, ενώ κύρια συνιστώσα για την αποτελεσματική λειτουργία τους αποτελούν οι πληροφορίες, με αναφορά στη διαθεσιμότητα αλλά και στην αξιοπιστία αυτών. Παρά τον έντονο ανταγωνισμό, όλες οι τράπεζες υπόκεινται σε θεσμικά πλαίσια με τα οποία καθορίζονται οι πιστωτικές πολιτικές τους, προκειμένου να αξιολογούν τους υποψήφιους δανειστές δίκαια και αντικειμενικά. Οι τράπεζες λαμβάνουν έσοδα από επιτόκια από δανειακές συμβάσεις καθώς και από τη διακράτηση προμηθειών επί επενδυτικών χαρτοφυλακίων των πελατών τους, αλλά και τυχόν έσοδα από τα εμπορικά χαρτοφυλάκια των ιδίων. Στον αντίποδα, οι τράπεζες εξασφαλίζουν το μεγαλύτερο μέρος της ρευστότητάς τους από τις καταθέσεις των πελατών τους. Πάγια πρακτική αποτελεί η συγχώνευση των καταθέσεων σε παράγωγα προϊόντα, τα οποία πωλούνται στην πρωτογενή ή στη δευτερογενή αγορά για την περαιτέρω άντληση κεφαλαίων, αλλά και η ανακατεύθυνση των αποταμιευμένων κεφαλαίων προς δανειακές συμβάσεις.

Οι τράπεζες λειτουργούν ανταγωνιστικά, και ως εκ τούτου υπόκεινται σε αξιολόγηση της οικονομικής τους θέσης, μέσα από την αξιολόγηση τριών κυρίων συνιστωσών: της κερδοφορίας – αποδοτικότητας, της κεφαλαιακής διάρθρωσης και της ρευστότητας. Όπως και οι υπόλοιποι οργανισμοί οι οποίοι δραστηριοποιούνται σε άλλους κλάδους έτσι και οι τράπεζες πρέπει να είναι κερδοφόρες, να έχουν ισορροπημένη κεφαλαιακή διάρθρωση και επαρκή ρευστότητα προκειμένου να εκπέμπουν θετικά μηνύματα στους επενδυτές, τις κεντρικές τράπεζες και εν γένει την αγορά. Σημειώνεται ωστόσο, ότι κατά την αξιολόγηση της οικονομικής θέσης των τραπεζών χρησιμοποιούνται ειδικοί δείκτες, καθώς υπάρχει διαφοροποίηση στην προσφορά αξίας των τραπεζών.

Στα πλαίσια της παρούσης διεξήχθη οικονομική ανάλυση για τις Barclays, HSBC και Τράπεζα Πειραιώς, με υπολογισμό αριθμοδεικτών κερδοφορίας – αποδοτικότητας, κεφαλαιακής διάρθρωσης και ρευστότητας. Εντοπίστηκαν σημαντικές διαφορές μεταξύ των ξένων τραπεζών και της Τρ, Πειραιώς, όπως αυτές παρουσιάζονται στην παρούσα.

Abstract

Banks are a key pillar of any modern economy, as they are a source of capital both for households and for businesses, while offering savings and investment products. The commodity traded by banks is money, while the main component for their effective operation is information, with reference to its availability and reliability. Despite intense competition, all banks are subject to institutional frameworks that define their credit policies in order to assess prospective lenders fairly and objectively. Banks receive income from interest rates from loan contracts as well as from the holding of commissions on their clients' investment portfolios, as well as any income from their own investment portfolios. On the other hand, banks obtain most of their liquidity from their customers' deposits. It is a standard practice to merge deposits into derivative products, which are sold on the primary or secondary market for further raising capital, as well as to redirect the saved funds to loan contracts.

Banks operate competitively, and are therefore subject to assessments of their financial position, through the assessment of three main components; profitability – efficiency, capital structure and liquidity. Banks as well as institutions operating in other sectors must be profitable, have a balanced capital structure and sufficient liquidity to send positive signals to investors, central banks and the market in general. It should be noted, however, that special financial indicators are used when assessing the financial position of banks, as there is a differentiation in the value proposition of banks.

In the context of this thesis, the financial position of Barclays, HSBC and Piraeus Bank was analyzed, via calculating and interpreting profitability – efficiency, capital structure and liquidity indicators. Significant differences between foreign banks and Piraeus Bank were identified, as these are presented in the respective chapter.

Περιεχόμενα

Περίληψη	5
Abstract	6
Περιεχόμενα	7
Κεφάλαιο 1: Εισαγωγή.....	9
Κεφάλαιο 2: Χρηματοοικονομική Ανάλυση	13
2.1. Οριζόντια Χρηματοοικονομική Ανάλυση	13
2.2. Κάθετη Χρηματοοικονομική Ανάλυση	15
2.3. Ανάλυση με αριθμοδείκτες	16
Κεφάλαιο 3: Τραπεζικό Σύστημα.....	18
3.1. Σύγχρονο τραπεζικό σύστημα	18
3.2. Ανάλυση swot	189
3.3. Τραπεζικός Ανταγωνισμός.....	21
3.3.1 Χρήση μέτρων διάρθρωσης της αγοράς.....	31
3.3.2. Χρήση μέτρων ανταγωνισμού	37
3.3.3. Χρήση ρυθμιστικών μέτρων.....	42
Κεφάλαιο 4 : Περιγραφή των Τραπεζών	49
4.1. Η HSBC.....	49
4.1.1. Προσδιοριστικά Στοιχεία.....	49
4.1.2. Δραστηριότητα	49
4.1.3. Ιστορικό εξέλιξης.....	50
4.2. Η BARCLAYS.....	51
4.2.1. Προσδιοριστικά Στοιχεία.....	51
4.2.2. Δραστηριότητα	51
4.2.3. Ιστορικό εξέλιξης.....	52

4.3. Η Τράπεζα Πειραιώς	53
4.3.1. Προσδιοριστικά Στοιχεία.....	53
4.3.2. Δραστηριότητα.....	54
4.3.3. Ιστορικό εξέλιξης.....	55
Κεφάλαιο 5 : Χρηματοοικονομική Ανάλυση των Τραπεζών.....	58
5.1. Χρηματοοικονομικοί δείκτες	58
5.1.1. Δείκτες κερδοφορίας και αποδοτικότητας	58
5.1.2. Δείκτες κεφαλαιακής διάρθρωσης	61
5.1.3. Δείκτες ρευστότητας.....	61
5.2. Ανάλυση δεικτών	62
5.2.1. Κερδοφορία και αποδοτικότητα	62
5.2.2. Κεφαλαιακή διάρθρωση	65
5.2.3. Ρευστότητα (Βασιλεία II)	65
Κεφάλαιο 6 : Επίλογος - Συμπεράσματα	69
Βιβλιογραφία.....	72

Κεφάλαιο 1

Εισαγωγή

Η Τράπεζα είναι ένα από τα σημαντικότερα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Παρέχει μια σειρά από υπηρεσίες σε καταναλωτές σε όλο τον κόσμο. Με βάση τις υπηρεσίες που παρέχει σύμφωνα με τον Morshed (2011), *«Η Τράπεζα είναι ένας χρηματοοικονομικός ενδιάμεσος που δέχεται καταθέσεις και χορηγεί δάνεια, προσφέρει το ευρύτερο μενού υπηρεσιών από οποιαδήποτε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα»*.

Η βασική δραστηριότητα μιας Τράπεζας είναι να ενεργεί ως μεσάζοντας μεταξύ καταθετών και δανειοληπτών. Η τραπεζική έχει αλλάξει σημαντικά λόγω των πολυάριθμων χρηματοοικονομικών καινοτομιών και διαδραματίζει πολύ σημαντικό ρόλο σε κάθε οικονομία.

Οι τράπεζες ιδιαίτερα στις ανεπτυγμένες χώρες απομακρύνονται πλέον όλο και περισσότερο από αυτό που μπορεί να ονομαστεί παραδοσιακή τραπεζική και κινούνται προς τις δραστηριότητες εκτός ισολογισμού ενώ επίσης ασχολούνται με την κεφαλαιαγορά και άλλες χρηματοοικονομικές δραστηριότητες. Οι τράπεζες τώρα γίνονται πιο φιλικές προς τους πελάτες και μπορούν να λειτουργήσουν διαδικτυακά. Ως εκ τούτου, η τράπεζα μπορεί να κατηγοριοποιηθεί σε δύο τύπους: Σύγχρονη Τραπεζική και Απαρχαιωμένη/Παραδοσιακή Τραπεζική.

Ο αντίκτυπος του τρόπου λειτουργίας των τραπεζών, οι οποίες προσφέρουν χρηματοοικονομικά προϊόντα καθορίζει και τον τρόπο με τον οποίο εκπονείται η χρηματοοικονομική ανάλυση των τραπεζών. Για τη χρηματοοικονομική ανάλυση των τραπεζών αναλύονται και ερμηνεύονται ειδικοί δείκτες, οι οποίες βρίσκουν εφαρμογή στον συγκεκριμένο τομέα. Οι έννοιες του ενεργητικού και του παθητικού είναι προσαρμοσμένες στη φιλοσοφία λειτουργίας των τραπεζών, ενώ οι έννοιες της κεφαλαιακής διάρθρωσης και της ρευστότητας εκπορεύονται από τη σύγκριση δανείων και καταθέσεων, καθώς και άλλων εμπορικών χαρτοφυλακίων, αλλά και από τη στάθμιση των δανείων που κρατούν οι τράπεζες έναντι κινδύνου.

Ο Schumpeter (1911) ήταν πρωτοπόρος στη μελέτη σε βάθος του ρόλου των χρηματοπιστωτικών ενδιάμεσων φορέων στην πραγματική οικονομία, ιδιαίτερα για την τεχνολογική καινοτομία και την οικονομική ανάπτυξη. Μια από τις ιδέες του ήταν ότι η πίστωση δημιουργεί πραγματική αξία, σε αντίθεση με την άποψη του Ricardo ότι η τραπεζική δραστηριότητα δεν αυξάνει τον πλούτο μιας χώρας.

Οι πρώτες σημαντικές εμπειρικές μελέτες που επιβεβαιώνουν έναν τέτοιο ρόλο είναι αυτές των Goldsmith (1969) και McKinnon (1973), οι οποίες ωστόσο έρχονται σε αντίθεση με τις ιδέες άλλων οικονομολόγων που υποστηρίζουν ότι η χρηματοδότηση είναι ένας μάλλον δευτερεύων παράγοντας στην οικονομική ανάπτυξη. Για παράδειγμα, η Joan Robinson (1952) υποστήριξε ότι «όπου οδηγεί η επιχείρηση, ακολουθεί η χρηματοδότηση».

Τις τελευταίες δεκαετίες, πολλές εμπειρικές αναλύσεις έχουν βρει ότι η τραπεζική ανάπτυξη οδηγεί και επιταχύνει την οικονομική ανάπτυξη. Η πρώτη αξιολογημένη μελέτη για αυτό το θέμα έχει προταθεί από τους King και Levine (1993), οι οποίοι χρησιμοποιούν δεδομένα για 77 χώρες την περίοδο 1960-1989 και διαπιστώνουν ότι μια σειρά από προκαθορισμένους δείκτες του «οικονομικού βάθους» συσχετίζονται θετικά και σημαντικά με την πραγματική οικονομική δραστηριότητα (αύξηση ΑΕΠ και του ρυθμού συσσώρευσης φυσικού κεφαλαίου, βελτιώσεις στην αποτελεσματικότητα της κατανομής κεφαλαίων).

Ως εκ τούτου, ένας βαθύτερος χρηματοοικονομικός τομέας μπορεί να ενισχύσει τη μακροπρόθεσμη ανάπτυξη η οποία υποκινείται τόσο από τα κέρδη παραγωγικότητας όσο και από τη συσσώρευση κεφαλαίου. Ο χρηματοπιστωτικός τομέας αντιπροσωπεύει τον μηχανισμό μέσω του οποίου οι αποταμιεύσεις διοχετεύονται σε επενδύσεις είτε άμεσα (στις αγορές) είτε έμμεσα (μέσω ενδιάμεσων χρηματοπιστωτικών οργανισμών). Η κύρια δυσκολία στην αξιολόγηση της ακριβούς σχέσης μεταξύ του χρηματοπιστωτικού τομέα και της οικονομικής ανάπτυξης αφορά τη σωστή κατανόηση της σχέσης αιτιότητας μεταξύ τους. Στην πραγματικότητα, ακόμη και αν τα εμπειρικά στοιχεία αναφέρουν μια θετική συσχέτιση μεταξύ χρηματοδότησης και ανάπτυξης, αυτό μπορεί να μην είναι ένα μήνυμα ότι το χρηματοπιστωτικό σύστημα (και οι τράπεζες) επιφέρουν πραγματική οικονομική δραστηριότητα, καθώς είναι πιθανό ότι ο ρόλος των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων καθορίζεται ενδογενώς ως αποτέλεσμα της οικονομικής ανάπτυξης.

Τα ζητήματα αιτιότητας και ενδογένειας έχουν τροφοδοτήσει την υιοθέτηση πιο εξελιγμένων οικονομετρικών τεχνικών, όπως οι μέθοδοι εκτίμησης δυναμικού πάνελ και οι εκτιμήσεις εργαλείων μεταβλητών, όπου έχουν προστεθεί μεταβλητές που θα μπορούσαν να επηρεάσουν εξωγενώς την οικονομική ανάπτυξη (προστασία των δικαιωμάτων ιδιοκτησίας, ποιότητα του συστήματος επιβολής του νόμου, επίπεδο της εμπιστοσύνης, της διαφθοράς κ.λπ.). Ακόμα κι έτσι, τα αποτελέσματά τους έχουν επιβεβαιώσει σε γενικές γραμμές τα στοιχεία των προηγούμενων μελετών, δείχνοντας ότι η χρηματοοικονομική ανάπτυξη επηρεάζει θετικά την πραγματική οικονομία. Φυσικά, δεδομένης της πολυπλοκότητας του θέματος, εξακολουθεί να υπάρχει ανησυχία σχετικά με πιθανές ληφθείσες μεταβλητές, με την έννοια ότι η θετική επίδραση των χρηματοοικονομικών μεταβλητών θα μπορούσε απλώς να είναι η αντανάκλαση κάτι άλλου που επηρεάζει ταυτόχρονα την οικονομική και την πραγματική πλευρά (Manning, 2003; Zingales, 2003).

Η παρούσα διπλωματική εργασία έχει ως σκοπό την εκπόνηση μιας συγκριτικής οικονομικής ανάλυσης στον τραπεζικό τομέα, με έμφαση στις εταιρείες HSBC, BARCLAY's και Τράπεζα Πειραιώς.

Η ανάλυση αυτή θα επικεντρωθεί κυρίως από το 2018 και μετά, έτσι ώστε να απαντηθούν τα βασικά ερευνητικά ερωτήματα που θα δούμε παρακάτω, ενώ η πορεία της ανάλυσης που θα ακολουθηθεί θα είναι η εξής:

Καταρχάς θα κάνουμε μια γενική χρηματοοικονομική ανάλυση (οριζόντια, κάθετη και με αριθμοδείκτες) των επιχειρήσεων και ειδικότερα των τραπεζικών οργανισμών.

Στην συνέχεια θα κάνουμε μια γενική αναφορά στο τραπεζικό σύστημα και στον τραπεζικό ανταγωνισμό, ενώ ακολούθως θα αναφέρουμε τα προσδιοριστικά στοιχεία, την δραστηριότητα και το ιστορικό εξέλιξης της κάθε μιας από τις εξεταζόμενες τράπεζες.

Τέλος, θα γίνει χρηματοοικονομική ανάλυση των 3 τραπεζών (δείκτες, ανάλυση δεικτών) και θα εξεταστούν τα δυνατά στοιχεία του τραπεζικού κλάδου μαζί με τις ευκαιρίες στην αγορά και ακολούθως τα αρνητικά στοιχεία μαζί με τις απειλές της αγοράς (swot analysis).

Τα βασικά ερευνητικά ερωτήματα που διέπουν την παρούσα μεταπτυχιακή διατριβή είναι τα παρακάτω:

- Ποια είναι η σημερινή κατάσταση των τριών εξεταζόμενων εταιρειών;

- Ποια διαθέτει τη μεγαλύτερη ρευστότητα στον κλάδο;
- Ποια από αυτές έχει τις μεγαλύτερες προοπτικές ανάπτυξης;
- Σε τι ενέργειες πρέπει να προβούν οι διοικήσεις των εν λόγω τραπεζών για να βελτιωθεί η αποδοτικότητά τους;

Κεφάλαιο 2

Χρηματοοικονομική Ανάλυση

2.1. Οριζόντια Χρηματοοικονομική Ανάλυση

Η χρηματοοικονομική Ανάλυση (financial analysis), ονομάζεται η διαδικασία άντλησης οικονομικών πληροφοριών από τα χρηματοοικονομικά στοιχεία μιας επιχείρησης, τα οποία βρίσκουμε σε λογιστικές καταστάσεις. Η χρηματοοικονομική ανάλυση γίνεται με τη βοήθεια των χρηματοοικονομικών δεικτών. Η ανάλυση των χρηματοοικονομικών δεικτών επιτρέπει την εκτίμηση της προηγούμενης, της τωρινής και της προβλεπόμενης χρηματοοικονομικής κατάστασης κι απόδοσης και με τον τρόπο αυτό αποκαλύπτονται τα δυνατά κι αδύνατα σημεία της εξεταζόμενης επιχείρησης. Η αναγνώριση των δυνατών σημείων είναι ιδιαίτερα σημαντική, διότι μόνο τότε αυτά θα μπορέσουν να χρησιμοποιηθούν προς όφελος της επιχείρησης και να γίνουν ακόμη δυνατότερα, όπως επίσης κι η αναγνώριση των αδύνατων σημείων, καθώς θα μας βοηθήσει να λάβουμε τα απαραίτητα διορθωτικά μέσα.

Είναι γεγονός ότι το Χρηματιστήριο αποτελεί πόλο έλξης για έναν συνεχώς αυξανόμενο αριθμό επενδυτών. Συχνά παρουσιάζεται σε αρκετούς επενδυτές η ανάγκη για την ερμηνεία των κυριότερων οικονομικών στοιχείων των επιχειρήσεων, ως βοήθημα στις επενδυτικές τους επιλογές. Η χρήση των πιο σημαντικών αριθμοδεικτών συνιστά ένα χρήσιμο εργαλείο επιλογής και παρακολούθησης των διαφόρων εταιριών σε συνδυασμό πάντα με επιπρόσθετα εργαλεία ανάλυσης, καθώς αυτοί εκφράζουν σχέσεις που παρουσιάζουν οικονομικό ενδιαφέρον κι οδηγούν σε συγκεκριμένα συμπεράσματα. Οι χρηματοοικονομικοί αριθμοδείκτες παρέχουν ενδείξεις για την πορεία μιας εταιρίας, καθώς και για την αποτελεσματικότητα των πολιτικών που ακολουθούνται από τη διοίκησή της. Έτσι, μπορούμε να πληροφορηθούμε σε γενικές γραμμές για τη ρευστότητα, την αποδοτικότητα, τη βιωσιμότητα σε σχέση με τη δανειακή επιβάρυνση μιας επιχείρησης.

Η οριζόντια ανάλυση, που περιγράφεται επίσης ως ανάλυση έτους βάσης, είναι ένα εργαλείο που χρησιμοποιείται για την εκτίμηση των οικονομικών καταστάσεων μιας ή πολλών εταιρειών σε μια δεδομένη χρονική περίοδο. Ο σκοπός αυτής της ανάλυσης είναι η κατανόηση των αλλαγών εντός της εταιρείας καθώς τα δεδομένα που εισήχθησαν είτε αυξήθηκαν είτε μειώθηκαν με τα χρόνια. Όταν πραγματοποιείται μια οριζόντια ανάλυση, φαίνεται ότι είναι πραγματικά απλή, αν και υπάρχουν ορισμένες επιπλοκές που μπορεί να συμβούν όταν την κάνουμε.

Τα ποσά μπορεί να διαφέρουν από το έτος, για παράδειγμα εάν το ποσό για το έτος βάσης είναι 0, αλλά αν υπάρχει κάποιο ποσό για το επόμενο έτος, η ποσοστιαία μεταβολή δεν μπορεί να υπολογιστεί. Μια άλλη επιπλοκή μπορεί να είναι όταν ένα χρόνο το ποσό είναι θετικό και το επόμενο έτος αρνητικό. (Bragg 2017). Η οριζόντια ανάλυση είναι ένα εξαιρετικό εργαλείο για τους αναλυτές για να λάβουν την αναγνώριση της εταιρείας κατά την περίοδο διαφορετικών ετών. Οι ποσοστιαίες μονάδες δίνουν μια ευκολότερη επισκόπηση της απόδοσης της εταιρείας κατά τη δεδομένη περίοδο. (Weygandt et al. 2002).

Η οριζόντια μορφή ανάλυσης οικονομικών καταστάσεων που χρησιμοποιείται στην ανάλυση αναλογιών αναφέρεται και ως ανάλυση τάσεων. Αυτό είναι όπου οι δείκτες ή τα στοιχεία γραμμής στις οικονομικές καταστάσεις μιας εταιρείας συγκρίνονται για μια ορισμένη χρονική περίοδο επιλέγοντας τις εγγραφές ενός έτους ως βάση, ενώ κάθε δεύτερο έτος αντιπροσωπεύει ποσοστιαίες διαφορές ως προς τις αλλαγές σε αυτήν τη γραμμή βάσης. Για παράδειγμα, το ποσό των μετρητών που αναφέρεται στον ισολογισμό στις 31 Δεκεμβρίου 2018, 2017, 2016, 2015 και 2014 θα εκφραστεί ως ποσοστό του ποσού της 31ης Δεκεμβρίου 2014. Αντί για ποσά σε δολάρια, μπορεί να δείτε τα 141, 135, 126, 118 και 100. Αυτό δείχνει ότι το ποσό των μετρητών στο τέλος του 2018 είναι 141% του ποσού που ήταν στο τέλος του 2014.

Κάνοντας την ίδια ανάλυση για κάθε στοιχείο στον ισολογισμό και την κατάσταση λογαριασμού αποτελεσμάτων, μπορεί κανείς να δει πώς έχει αλλάξει το κάθε στοιχείο σε σχέση με τα άλλα στοιχεία.

2.2. Κάθετη Χρηματοοικονομική Ανάλυση

Η κάθετη ανάλυση είναι μια μέθοδος ανάλυσης οικονομικών καταστάσεων στην οποία κάθε στοιχείο γραμμής παρατίθεται ως ποσοστό ενός βασικού αριθμού εντός της κατάστασης. Έτσι, τα στοιχεία γραμμής σε μια κατάσταση λογαριασμού αποτελεσμάτων μπορούν να δηλωθούν ως ποσοστό των ακαθάριστων πωλήσεων, ενώ τα στοιχεία γραμμής σε έναν ισολογισμό μπορούν να δηλωθούν ως ποσοστό των συνολικών περιουσιακών στοιχείων ή υποχρεώσεων και η κάθετη ανάλυση μιας κατάστασης ταμειακών ροών δείχνει κάθε ταμειακή εισροή ή εκροές ως ποσοστό των συνολικών ταμειακών εισροών.

Η κάθετη ανάλυση καθιστά πολύ πιο εύκολη τη σύγκριση των οικονομικών καταστάσεων μιας εταιρείας με μια άλλη, και μεταξύ των κλάδων. Αυτό συμβαίνει επειδή μπορεί κανείς να δει τις σχετικές αναλογίες των υπολοίπων των λογαριασμών. Διευκολύνει επίσης τη σύγκριση προηγούμενων περιόδων για την ανάλυση χρονοσειρών, στις οποίες συγκρίνονται τριμηνιαία και ετήσια στοιχεία για πολλά χρόνια, προκειμένου να αποκτηθεί μια εικόνα για το εάν οι μετρήσεις απόδοσης βελτιώνονται ή επιδεινώνονται. Για παράδειγμα, δείχνοντας τα διάφορα στοιχεία γραμμής εξόδων στην κατάσταση λογαριασμού αποτελεσμάτων ως ποσοστό των πωλήσεων, μπορεί κανείς να δει πώς αυτά συμβάλλουν στα περιθώρια κέρδους και εάν η κερδοφορία βελτιώνεται με την πάροδο του χρόνου. Έτσι, γίνεται πιο εύκολο να συγκρίνουμε την κερδοφορία μιας εταιρείας με τους ομότιμους της.

Οι οικονομικές καταστάσεις που περιλαμβάνουν κάθετη ανάλυση εμφανίζουν σαφώς τα ποσοστά των στοιχείων γραμμής σε ξεχωριστή στήλη. Αυτοί οι τύποι οικονομικών καταστάσεων, συμπεριλαμβανομένης της λεπτομερούς κάθετης ανάλυσης, είναι επίσης γνωστοί ως οικονομικές καταστάσεις κοινού μεγέθους και χρησιμοποιούνται από πολλές εταιρείες για να παρέχουν περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με την οικονομική θέση μιας εταιρείας. Οι οικονομικές καταστάσεις κοινού μεγέθους συχνά ενσωματώνουν συγκριτικές οικονομικές καταστάσεις που περιλαμβάνουν στήλες που συγκρίνουν κάθε στοιχείο γραμμής με μια περίοδο που αναφέρθηκε προηγουμένως.

Η κάθετη ανάλυση απλοποιεί τη συσχέτιση μεταξύ μεμονωμένων στοιχείων σε έναν ισολογισμό και της κατώτατης γραμμής, καθώς αυτά εκφράζονται σε ποσοστό. Η διοίκηση μιας

εταιρείας μπορεί να χρησιμοποιήσει τα ποσοστά για να θέσει στόχους και όρια. Για παράδειγμα, η διοίκηση μπορεί να εξετάσει το ενδεχόμενο να κλείσει μια συγκεκριμένη μονάδα εάν το κέρδος ανά μονάδα πέσει κάτω από ένα συγκεκριμένο ποσοστό κατωφλίου.

Είναι ένα σχετικά πιο ισχυρό εργαλείο από την οριζόντια ανάλυση, το οποίο δείχνει τις αντίστοιχες αλλαγές στα οικονομικά μιας συγκεκριμένης μονάδας/λογαριασμού/τμήματος για μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο.

Είναι επίσης χρήσιμο για τη σύγκριση των οικονομικών καταστάσεων μιας εταιρείας με τις μέσες τάσεις στον κλάδο.

Είναι επίσης εξαιρετικά αποτελεσματικό κατά τη σύγκριση δύο ή περισσότερων εταιρειών που δραστηριοποιούνται στον ίδιο κλάδο αλλά με διαφορετικά μεγέθη. Είναι συχνά δύσκολο να συγκρίνεις τον ισολογισμό μιας εταιρείας 1 δισεκατομμυρίου δολαρίων με μια που αποτιμάται στα 500.000 δολάρια. Η κάθετη ανάλυση επιτρέπει στους λογιστές να δημιουργούν μετρήσεις κοινού μεγέθους, που τους επιτρέπουν να συγκρίνουν και να αντιπαραβάλλουν ποσά διαφορετικών μεγεθών με πολύ αποτελεσματικό τρόπο.

2.3. Ανάλυση με αριθμοδείκτες

Οι Αριθμοδείκτες ή Χρηματοοικονομικοί Δείκτες (financial ratio ή accounting ratio), είναι το πηλίκο μεταξύ επιλεγμένων αριθμητικών τιμών που λαμβάνονται από τις οικονομικές καταστάσεις μιας τράπεζας ή άλλης μορφής επιχείρησης. Καταρτίζονται με σκοπό τον προσδιορισμό της πραγματικής θέσεως ή της αποδοτικότητας των διαφόρων τμημάτων ή ολόκληρων τομέων, οι οποίοι αφορούν μια οικονομική μονάδα και σε τελική ανάλυση της πραγματικής καταστάσεως ολόκληρης της οικονομικής μονάδας ή και γενικότερα του κλάδου στον οποίο ανήκει η μονάδα αυτή. Ένας αριθμοδείκτης παριστάνεται συνήθως είτε με τη μορφή πηλίκου κάποιων μεγεθών, είτε με τη μορφή ποσοστού. Εάν προτιμηθεί η μορφή του ποσοστού, τότε συνήθως λαμβάνουμε ως διαιρετέο τον αριθμό που δείχνει την ευνοϊκή αξία για την επιχείρηση, ούτως ώστε οποιαδήποτε βελτίωση της κατάστασης να μεταφράζεται σε αύξηση ποσοστού.

Οι αριθμοδείκτες, μέσω των συγκριτικών χρηματοοικονομικών καταστάσεων, αποτελούν ένα χρήσιμο εργαλείο πληροφόρησης στη διοίκηση της τράπεζας που δεν «αποκαλύπτεται» από

επιμέρους εξέταση των λογιστικών μεγεθών, αλλά ούτε και γνωστοποιείται άμεσα από τα διάφορα τμήματά της. Η τράπεζα, μέσω των αριθμοδεικτών, έχει τη δυνατότητα της γρήγορης επισκόπησης των βασικών οικονομικών δραστηριοτήτων της χωρίς να χρονοτριβεί με λεπτομέρειες που δεν αφορούν την ανάλυση που έχει σχεδιάσει.

Τα πιθανά μειονεκτήματα που προκύπτουν από τη γενικότητα των αριθμοδεικτών αντισταθμίζονται από την απλότητά τους. Σε κάθε περίπτωση, ο αναλυτής θα πρέπει να διερευνά τους αριθμοδείκτες μέσω του οικονομικού και του ανθρώπινου περιβάλλοντος που δημιουργήθηκαν. Γενικότερα, ο εξωτερικός έλεγχος για τη χρηματοοικονομική θέση μιας επιχείρησης εξετάζει την αξιοπιστία του εσωτερικού της ελέγχου που με τη σειρά του προσδιορίζει την αξιοπιστία των αριθμοδεικτών.

Οι αναλυτές (εσωτερικοί ή εξωτερικοί) προκειμένου να αναλύσουν τις οικονομικές καταστάσεις χρησιμοποιούν ως μέσα τους χρηματοοικονομικούς δείκτες ή αριθμοδείκτες. Με τη χρήση αυτών, μπορούμε να πληροφορηθούμε σε γενικές γραμμές για τη ρευστότητα, την αποδοτικότητα, τη βιωσιμότητα μιας επιχείρησης και σε τελική ανάλυση την πραγματική κατάσταση ολόκληρης της οικονομικής μονάδας. Επίσης είναι πολύ σημαντικοί, καθώς βοηθούν τον αναλυτή να πραγματοποιήσει:

- Διαχρονική Ανάλυση, δηλαδή σύγκριση των παρόντων χρηματοοικονομικών στοιχείων της επιχείρησης με τα αντίστοιχα που παρουσίασε η ίδια στο παρελθόν ή θα παρουσιάσει στο προβλεπόμενο μέλλον. Εξετάζεται εάν η χρηματοοικονομική κατάσταση ή απόδοση της επιχείρησης έχει βελτιωθεί ή έχει χειροτερεύσει με την πάροδο του χρόνου.
- Διαστρωματική Ανάλυση δηλαδή σύγκριση των χρηματοοικονομικών στοιχείων της επιχείρησης με τα αντίστοιχα παρόμοιων επιχειρήσεων ή τη μέση τιμή του κλάδου, στον οποίο ανήκει κατά τη διάρκεια του ίδιου χρονικού διαστήματος.

Κεφάλαιο 3

Τραπεζικό Σύστημα

3.1. Σύγχρονο τραπεζικό σύστημα

Στα παραδοσιακά τραπεζικά συστήματα, ένας πελάτης ανοίγοντας τραπεζικό λογαριασμό σε μια τράπεζα έχει τη δυνατότητα να αποταμιεύει καταθέτοντας τα χρήματά του. Θα μπορούσε να αποσύρει τα χρήματά του μέσω επιταγών, αντικαταβολής και μέσω ανάληψης από τον τραπεζικό λογαριασμό. Πρέπει να συναντήσει τον διευθυντή ή κάποιο άλλο στέλεχος της τράπεζας είτε για να πει το πρόβλημά του είτε για να λάβει συμβουλές π,χ για κάποιο δανειακό προϊόν. Οι τοποθεσίες των φυσικών τραπεζών είναι πλήρως στελεχωμένες με έμπειρους υπαλλήλους που κυμαίνονταν από ταμίες μέχρι υπαλλήλους δανείων. Αλλά όποια και αν είναι η υπηρεσία που θέλει κάποιος θα πρέπει να είναι παρών στην τράπεζα για να εξυπηρετηθεί.

Τα σύγχρονα τραπεζικά συστήματα γνωστά και ως συστήματα ηλεκτρονικής τραπεζικής είναι ένας πάροχος πρόσβασης στα Windows που επί τόπου προσφέρει Λύσεις Επεξεργασίας Βασικών Δεδομένων, Λύσεις Αντικειμένων, Λύσεις Απεικόνισης και Συστήματα Πληροφοριών Διαχείρισης.

Η σύγχρονη τραπεζική περιλαμβάνει: Internet Banking, Phone Banking, Συστήματα Δικτύων. Ο πελάτης λαμβάνει το αναγνωριστικό και τον κωδικό πρόσβασης του τραπεζικού του λογαριασμού και μπορεί να ελέγξει τον λογαριασμό του, να πληρώσει οργανισμούς και να εκτυπώσει την απόδειξή του μέσω του προσωπικού του υπολογιστή που είναι συνδεδεμένος στο Διαδίκτυο. Η ηλεκτρονική τραπεζική είναι η ανάπτυξη του σημερινού τραπεζικού συστήματος και είναι διαθέσιμη όλο το 24ωρο. 7 ημέρες την εβδομάδα. Έτσι ο πελάτης μπορεί να κάνει τη δουλειά του όποτε είναι ελεύθερος και δεν χρειάζεται να επισκεφθεί κάποιο τραπεζικό κατάστημα. Το ανώτερο λογισμικό, η ευελιξία, η ευκολία στη λειτουργία, η γρήγορη πρόσβαση σε κρίσιμες πληροφορίες διαχείρισης, η αξιοπιστία και η αποδοτικότητα κόστους είναι τα κλειδιά για τις πολλές δυνατότητες του συστήματος.

Προκειμένου να προστατεύσουν τις πληροφορίες των πελατών, να μειώσουν τα περιστατικά απάτης και να διαχειριστούν τους κινδύνους που σχετίζονται με την ηλεκτρονική τραπεζική, καθώς και να ελαχιστοποιήσουν τον αριθμό των παραπόνων από χρήστες e-banking, οι Κεντρικές Τράπεζες αποφάσισαν να εκδώσουν νέους «Κανόνες ηλεκτρονικής τραπεζικής». Αυτοί οι Κανόνες αντικατέστησαν τις «Οδηγίες Ασφάλειας Τραπεζικών Διαδικτύου» που εκδόθηκαν το 2001.

Οι νέοι κανόνες ηλεκτρονικής τραπεζικής βασίζονται στον κίνδυνο και καθορίζουν την προληπτική κανονιστική προσέγγιση της Κεντρικής Τράπεζας για την εποπτεία των υπηρεσιών ηλεκτρονικής τραπεζικής. Παρέχουν καθοδήγηση στις τράπεζες σχετικά με τη διαχείριση κινδύνων στην ηλεκτρονική τραπεζική και τονίζουν:

- Λογοδοσία του Διοικητικού Συμβουλίου και της Ανώτερης Διοίκησης.
- Προστασία και εκπαίδευση πελατών.
- Απόρρητο πελάτη.
- Ελάχιστα πρότυπα ασφαλείας σύμφωνα με τα καλύτερα διεθνή πρότυπα.
- Σωστή διαχείριση συμβάντων και αναφορά στην Κεντρική Τράπεζα.
- Σωστή διαχείριση διαθεσιμότητας
- Ανάπτυξη ικανοτήτων και σχεδιασμός επιχειρηματικής συνέχειας.

Οι τράπεζες επιβάλλεται να επανεξετάσουν και, εάν απαιτείται, να τροποποιήσουν τις υπάρχουσες πολιτικές και διαδικασίες διαχείρισης κινδύνου για να ευθυγραμμίσουν τις δραστηριότητές τους ηλεκτρονικής τραπεζικής με αυτούς τους Κανόνες.

3.2. Ανάλυση swot

Κατά την ανάλυση SWOT μελετώνται τα δυνατά (Strengths) και αδύνατα (Weaknesses) σημεία μίας επιχείρησης, οργανισμού ή και περιοχής, καθώς και οι ευκαιρίες (Opportunities) και οι απειλές (Threats) που υπάρχουν.

Τα δυνατά και αδύνατα σημεία αφορούν το εσωτερικό περιβάλλον της επιχείρησης καθώς προκύπτουν από τους εσωτερικούς πόρους που αυτή κατέχει (π.χ. ικανότητες προσωπικού και στελεχών, ιδιότητες και χαρακτηριστικά της επιχείρησης, τεχνογνωσία, χρηματοοικονομική υγεία και ικανότητα να ανταποκριθεί σε νέες επενδύσεις, κλπ.).

Αντιθέτως οι ευκαιρίες και οι απειλές αντανακλούν μεταβλητές του εξωτερικού περιβάλλοντος της επιχείρησης τις οποίες η επιχείρηση θα πρέπει να εντοπίσει, να προσαρμοστεί σε αυτές ή ακόμα και να τις προσαρμόσει όπου κάτι τέτοιο είναι εφικτό (π.χ. είσοδος νέων ανταγωνιστών, ρυθμίσεις στο νομικό περιβάλλον, δημιουργία ή/και εμφάνιση νέων αγορών, κλπ.).

Στην πιο κάτω ανάλυση ομαδοποιούμε τα αρνητικά και τα θετικά στοιχεία με το να εξετάσουμε στην μια κατηγορία τα δυνατά στοιχεία του τραπεζικού κλάδου μαζί με τις ευκαιρίες στην αγορά και στην άλλη κατηγορία τα αρνητικά στοιχεία μαζί με τις απειλές της αγοράς. Αυτή η ανάλυση προτιμήθηκε για τον λόγω της αλληλεξάρτησης που έχουν στην ανάλυση τα συστατικά στοιχεία της κάθε ανάλυσης.

<p>ΔΥΝΑΜΕΙΣ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Αξιοποίηση εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού. • Ανάπτυξη καινοτόμων συστημάτων διαχείρισης και ανάπτυξης ανθρώπινου δυναμικού. • Πράξεις διαχείρισης, παρακολούθησης και αναφοράς πιστωτικού κινδύνου. 	<p>ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Αδυναμίες στην διαχείριση και κάλυψη του πιστωτικού κινδύνου. • Υψηλό δημόσιο και ιδιωτικό χρέος • Πλεονάζον δυναμικό στο τραπεζικό τομέα. • Αδυναμίες πληροφοριακών συστημάτων.
<p>ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Διαχείριση πιστωτικού κινδύνου. • Κεφαλαιακή ευρωστία. • Ανάπτυξη πληροφοριακών συστημάτων. • Ενίσχυση των τραπεζών ως προς τα πλαίσια διακυβέρνησης κρίσεων και ταχύτητα πληροφόρησης και κατάρτισης συγκεκριμένων δεδομένων για τη διαχείριση κρίσεων. 	<p>ΑΠΕΙΛΕΣ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Εμμένουσα αναποτελεσματικότητα κόστους. • Κατακερματισμός νομοθετικού και κανονιστικού πλαισίου. • Κίνδυνος πληροφοριακών συστημάτων / κυβερνοκίνδυνος.

SWOT ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

3.3. Τραπεζικός Ανταγωνισμός

Η ιδέα ότι ο ανταγωνισμός είναι η πιο επιθυμητή δομή της αγοράς αντιπροσωπεύει μια από τις μακροβιότερες αρχές της οικονομίας. Εγγυάται τόσο την παραγωγική απόδοση όσο και την αποδοτικότητα κατανομής, ενισχύει την καινοτομία τόσο από τις κατεστημένες όσο και από τις νεοεισερχόμενες επιχειρήσεις, επιτρέπει στους καταναλωτές να αγοράζουν σε χαμηλότερες τιμές και να επιλέγουν μεταξύ διαφορετικών παραγωγών αγαθών και υπηρεσιών και τελικά ωφελεί την κοινωνία στο σύνολό της.

Ωστόσο, υπάρχουν βιομηχανίες όπου ο ανταγωνισμός είναι είτε ανέφικτος είτε επιβλαβής. Για παράδειγμα, αγορές που περιλαμβάνουν φυσικό μονοπώλιο, διπλώματα ευρεσιτεχνίας, αποκλειστική ιδιοκτησία πόρων, εξωτερικές επιδράσεις, ασύμμετρες πληροφορίες μετά βίας μπορούν να φτάσουν στο ανταγωνιστικό αποτέλεσμα, απαιτώντας έτσι συγκεκριμένους τρόπους παρέμβασης για τη βελτίωση των αποτελεσμάτων της αγοράς.

Ένα σκέλος της οικονομικής βιβλιογραφίας υποστηρίζει ότι ο ανταγωνισμός στις τραπεζικές αγορές είναι πιθανό να έχει αρνητικές επιπτώσεις στην απόδοση και τη σταθερότητά τους, υπονομεύοντας τόσο τα άτομα όσο και τα πιστωτικά ιδρύματα και δημιουργώντας αναπόφευκτες δευτερογενείς επιπτώσεις στη συνολική οικονομία. Αναμφίβολα, ο τεράστιος αριθμός ανθρώπων που σήμερα κάνει χρήση των τραπεζών και των υπηρεσιών τους, ιδιαίτερα στις ανεπτυγμένες χώρες, καθιστά σαφές ότι η συμπεριφορά και οι επιλογές των πιστωτικών ιδρυμάτων επηρεάζουν άμεσα την πραγματική οικονομία με ιδιαίτερο και ουσιαστικότερο τρόπο από άλλους κλάδους.

Ως εκ τούτου, δεδομένης της πλέον αναγνωρισμένης, κρίσιμης λειτουργίας των τραπεζών στην οικονομία, ιδίως του ρόλου τους στην παροχή πιστώσεων αλλά και στη μετάδοση της νομισματικής πολιτικής και του συστήματος πληρωμών, φαίνεται σημαντικό να διερευνηθούν οι συνέπειες του βαθμού ανταγωνισμού στον τραπεζικό τομέα. οικονομικές επιδόσεις. Η αξιολόγηση και η μέτρηση του ανταγωνισμού ή της ισχύος στην αγορά του τραπεζικού κλάδου είναι εδώ και πολύ καιρό ένα σημαντικό ζήτημα στην οικονομική βιβλιογραφία.

Τα τελευταία χρόνια, ο ρόλος της ισχύος της τραπεζικής αγοράς στην ώθηση της οικονομικής ανάπτυξης έχει γίνει το επίκεντρο πολλών θεωρητικών και εμπειρικών μελετών. Αμφισβητώντας τη συμβατική άποψη σύμφωνα με την οποία οι λιγότερο ανταγωνιστικές τραπεζικές βιομηχανίες μειώνουν την κοινωνική ευημερία, ορισμένοι συγγραφείς έχουν

υποθέσει ότι ένας υψηλότερος βαθμός ισχύος στην αγορά μπορεί να αυξήσει τη διαθεσιμότητα πληροφοριών για τις τράπεζες στη δανειοδοτική τους δραστηριότητα καθώς και την προθυμία τους να συμμετάσχουν σε στενότερες δανειοδοτικές σχέσεις με τις τράπεζες. πελατεία. Ωστόσο, τόσο οι θεωρητικές όσο και οι εμπειρικές εργασίες δεν έχουν επιτύχει σαφή αποτελέσματα, γεγονός που αποδεικνύει τη δυσκολία ανάλυσης και μέτρησης αυτού του θέματος.

Μεταξύ των ενδιάμεσων χρηματοπιστωτικών οργανισμών, οι τράπεζες είχαν πάντα έναν μάλλον εκτεταμένο και βαθιά ριζωμένο ρόλο στη λειτουργία κάθε αγοράς, γεγονός που αποδεικνύει τη σημασία των τραπεζικών ιδρυμάτων για την πραγματική οικονομία. Ως εκ τούτου, η σαφής κατανόηση των δυνάμεων που οδηγούν την οικονομική ανάπτυξη δεν μπορεί να παραβλέψει την κρίσιμη λειτουργία που διαδραματίζουν, ιδιαίτερα τον ρόλο τους στην κατεύθυνση της αποταμίευσης σε επενδυτικές ευκαιρίες, ο οποίος εξακολουθεί να παραμένει θεμελιώδης παρά το αυξανόμενο βάρος των χρηματιστηρίων.

Στην πραγματικότητα, τα στοιχεία της Παγκόσμιας Τράπεζας δείχνουν ότι σε παγκόσμιο επίπεδο η εγχώρια πίστη που παρέχεται από τις τράπεζες στον ιδιωτικό τομέα (ως ποσοστό του ΑΕΠ) εξακολουθεί να αυξάνεται από το 1990 έως το 2012, από 79 σε 83 τοις εκατό, αν και υπάρχουν διαφορές μεταξύ των μακροτομέων: για παράδειγμα, αυξήθηκε στο Ηνωμένο Βασίλειο (από 105 σε 166 τοις εκατό) και στη ζώνη του ευρώ (από 75 σε 100 τοις εκατό), ενώ υποχώρησε στην Ιαπωνία (από 172 σε 107 τοις εκατό) και στις Ηνωμένες Πολιτείες (από 53 σε 50 τοις εκατό). Για λόγους σύγκρισης, την ίδια περίοδο η κεφαλαιοποίηση της παγκόσμιας χρηματιστηριακής αγοράς (ως ποσοστό του ΑΕΠ) αυξήθηκε από 46 σε 74 τοις εκατό, με σημαντική ανάπτυξη στις Ηνωμένες Πολιτείες (από 51 σε 116 τοις εκατό), στο Ηνωμένο Βασίλειο (από 78 σε 116 τοις εκατό) και στη ζώνη του ευρώ (από 21 σε 50 τοις εκατό), και μείωση στην Ιαπωνία (από 94 σε 62 τοις εκατό).

Συνολικά, προκύπτει μια σταθερή και αξιοσημείωτη σημασία των τραπεζών στις διάφορες παγκόσμιες οικονομίες, έστω και με κάποιες διαφορές. Οι Levine και Zervos (1998) έχουν χρησιμοποιήσει ένα εμπειρικό πλαίσιο παρόμοιο με τους King και Levine (1993), αλλά εστιάζοντας συγκεκριμένα στους δεσμούς μεταξύ χρηματιστηρίου και τραπεζικής πίστης, από τη μία πλευρά, και της πραγματικής οικονομικής δραστηριότητας από την άλλη πλευρά. Τα αποτελέσματα της ανάλυσής τους, η οποία εξετάζει 47 χώρες μεταξύ 1976 και 1993, δείχνουν ότι η αύξηση της τραπεζικής πίστης επιτρέπει την αύξηση του πραγματικού κατά κεφαλήν εισοδήματος (επίσης, οι προσομοιώσεις τους εμφανίζουν αξιοσημείωτο μέγεθος αυτού του

αντίκτυπου) και ότι τα χρηματιστήρια παρέχουν διαφορετικές υπηρεσίες από τις τράπεζες (δηλαδή, είναι συμπληρωματικά παρά υποκατάστατα).

Άλλες μελέτες για τη σχέση μεταξύ χρηματοπιστωτικής ανάπτυξης και οικονομικής ανάπτυξης έχουν εξετάσει τις τραπεζικές μεταβλητές (συνήθως, ιδιωτική ή εγχώρια πίστωση) και βρήκαν τα ίδια στοιχεία (π.χ. Levine et al., 2000· Beck and Levine, 2004· Law and Singh, 2014). Όσον αφορά τα χαρακτηριστικά του τραπεζικού κλάδου, μια πληθώρα μελετών έχει επικεντρωθεί στον ρόλο που διαδραματίζει ο βαθμός ανταγωνισμού μεταξύ των τραπεζών για την πραγματική οικονομία.

Δύο βασικοί λόγοι υποστήριξαν αυτήν την επιλογή (Cetorelli, 2009).

- Πρώτον, ο τραπεζικός τομέας χαρακτηρίζεται γενικά από ισχυρή ρύθμιση (λόγω της εγγενούς φύσης του τι ανταλλάσσεται σε αυτόν), σε αντίθεση με τη μεγάλη πλειονότητα των βιομηχανιών, όπου η δομή της αγοράς και η ανταγωνιστική συμπεριφορά καθορίζονται ενδογενώς. Ως εκ τούτου, ο ανταγωνισμός μπορεί να θεωρηθεί ακόμη και εξωγενής κατά τη μελέτη των επιπτώσεων του στην πραγματική οικονομία.
- Δεύτερον, και πιθανώς πιο προκλητική από την προοπτική της οικονομικής ανάλυσης, υπάρχει μια ενδιαφέρουσα απόκλιση των θεωρητικών εικασιών σχετικά με τις επιπτώσεις του τραπεζικού ανταγωνισμού στην οικονομική ανάπτυξη.

Ένα ανταγωνιστικό περιβάλλον στην τραπεζική αγορά μπορεί να είναι ευεργετικό λόγω της πίεσης που ασκεί στις τιμές καθώς μειώνει τα επιτόκια δανεισμού για τους δανειολήπτες και αυξάνει τα επιτόκια καταθέσεων για τους δανειστές, ενισχύοντας έτσι τόσο την αποταμίευση όσο και τις επενδύσεις, ως εκ τούτου ανάπτυξη του ιδιωτικού τομέα, συσσώρευση κεφαλαίου, ατομική ευημερία και οικονομική ανάπτυξη. Αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι οι επιχειρήσεις που αντιμετωπίζουν χαμηλότερα επιτόκια δανεισμού θα παρακινηθούν να αναλάβουν λιγότερους κινδύνους στις δραστηριότητές τους, ενισχύοντας με αυτόν τον τρόπο τη σταθερότητα των τραπεζικών και χρηματοπιστωτικών αγορών.

Επιπλέον, ο ανταγωνισμός συμβάλλει στην ανάπτυξη νέων προϊόντων και υπηρεσιών (τεχνολογικές εξελίξεις τα τελευταία χρόνια είναι τα ATM, η τηλεφωνική τραπεζική, η διαδικτυακή τραπεζική, η αυξημένη χρήση πίστωσης κτλ). Κατά συνέπεια, όσον αφορά τη ρύθμιση της δομής του τραπεζικού κλάδου, τα μέτρα που συνιστώνται συνήθως ήταν η απελευθέρωση των αγορών και η άρση των φραγμών εισόδου, στόχος των οποίων ήταν

ξεκάθαρα να περιοριστεί η ισχύς των τραπεζών στην αγορά και να τονωθεί ο ανταγωνισμός (Cetorelli, 2001).

Ωστόσο, υπάρχουν και άλλες πτυχές που σχετίζονται με αυτό το ζήτημα που δεν μπορούν να αγνοηθούν και ενδέχεται να θέτουν αμφιβολίες για το σύνολο των ευεργετικών επιπτώσεων του τραπεζικού ανταγωνισμού στην οικονομία στην ευημερία. Ο μεγαλύτερος ανταγωνισμός μεταξύ των τραπεζών μπορεί να συρρικνώσει την παροχή πιστώσεων σε αδιαφανείς πληροφόρηση δανειολήπτες λόγω δυσμενούς επιλογής και ηθικού κινδύνου. Εάν υποθέσουμε ότι υπάρχουν και συνυπάρχουν και οι δύο επιδράσεις, η αρνητική επίδραση της «πληροφορίας» μπορεί να ξεπεράσει τη θετική επίδραση «ανταγωνισμού» σε εκείνα τα τμήματα της πιστωτικής αγοράς όπου τα προβλήματα ασύμμετρης πληροφόρησης είναι σοβαρά.

Αντίθετα, με λιγότερους ανταγωνιστές στην αγορά, οι τράπεζες είναι πιο πρόθυμες να συμμετάσχουν σε δανεισμό σχέσεων με δανειολήπτες (επενδύοντας στην απόκτηση ήπιας πληροφόρησης δημιουργώντας στενούς δεσμούς μαζί τους με την πάροδο του χρόνου), που έχει ως αποτέλεσμα πιο αποτελεσματικό έλεγχο και παρακολούθηση και χορηγεί καλύτερα - απόδοση μετά τα δάνεια αλλά και περισσότερες επιχειρήσεις, περισσότερη απασχόληση, περισσότερη οικονομική δραστηριότητα και περισσότερη ανάπτυξη. Επιπλέον, συχνά υποστηρίζεται ότι ένας πιο συγκεντρωμένος και λιγότερο ανταγωνιστικός τραπεζικός κλάδος είναι καλύτερος στη διαφοροποίηση του επιχειρηματικού κινδύνου και στην εκμετάλλευση των οικονομιών κλίμακας.

Έτσι, όσον αφορά τις οικονομικές επιδόσεις, η υπεροχή του ανταγωνισμού έναντι άλλων δομών της αγοράς δεν είναι ξεκάθαρη (Beck, 2015). Διαπιστώθηκε επίσης ότι η μεγαλύτερη ισχύς των τραπεζών στην αγορά θα μπορούσε να είναι χρήσιμη για την επίλυση δυσμενών επιλογών και ηθικών κινδύνων μεταξύ επιχειρήσεων και τραπεζών σε αναπτυσσόμενες αγορές με αδύναμα νομικά συστήματα και κακή θεσμική υποδομή, καθώς, με τη δημιουργία μακροπρόθεσμων σχέσεων, οι τράπεζες σε αυτά τα περιβάλλοντα μπορεί να λύσει βέλτιστα τα προβλήματα με τους οφειλέτες (La Porta et al., 1998), με ευεργετικά αποτελέσματα στην οικονομική ανάπτυξη. Ως εκ τούτου, η ισχύς της τραπεζικής αγοράς λειτουργεί ως υποκατάστατο της ισχυρής νομικής προστασίας των πιστωτών και των δικαιωμάτων ιδιοκτησίας.

Όποια και αν είναι η κατεύθυνση του αποτελέσματος, είναι σαφές ότι το επίπεδο του τραπεζικού ανταγωνισμού επηρεάζει τη διαθεσιμότητα πιστώσεων για επιχειρήσεις και

νοικοκυριά, επηρεάζοντας έτσι τις επιλογές των δανειοληπτών που βασίζονται στις τράπεζες για την εξωτερική τους χρηματοδότηση. Ως εκ τούτου, σε χώρες όπου οι τράπεζες αντιπροσωπεύουν τους κύριους προμηθευτές χρηματοοικονομικών κεφαλαίων στους επιχειρηματίες, η παροχή τραπεζικής πίστης είναι μια κρίσιμη απαίτηση για τη δημιουργία και την ανάπτυξη των επιχειρήσεων, και επομένως για την απασχόληση και την οικονομική ανάπτυξη (Bonaccorsi di Patti and Dell'Ariccia, 2004).

Υπό αυτό το πρίσμα, η ρυθμιστική αρχή πρέπει να αντιμετωπίσει ένα συμβιβασμό: με πολλές τράπεζες στην αγορά, η ποσότητα της διαθέσιμης πίστωσης είναι μεγαλύτερη, αλλά σε πιο συγκεντρωμένες αγορές (δηλαδή με μεγάλη ισχύ στην αγορά) οι τράπεζες έχουν περισσότερα κίνητρα για την απόκτηση πληροφοριών σε πιθανούς δανειολήπτες, γεγονός που οδηγεί σε υψηλότερη ποιότητα της δεξαμενής υποψηφίων. Για να εκτιμηθεί η επίδραση του βαθμού ανταγωνισμού των τραπεζικών αγορών στην οικονομική απόδοση, τα θεωρητικά μοντέλα συνήθως αντιπαραθέτουν δύο πολιτικές καταστάσεις, τις ανταγωνιστικές έναντι μονοπωλιακών τραπεζικών βιομηχανιών. Όπως σημειώσαμε προηγουμένως, μια μονοπωλιακή τράπεζα αναμένεται να ζητήσει υψηλότερα επιτόκια στα δάνεια, να χορηγήσει λιγότερα δάνεια, να πληρώσει χαμηλότερα επιτόκια στις καταθέσεις και να ορίσει υψηλότερα τέλη εξυπηρέτησης από μια ανταγωνιστική τράπεζα, δημιουργώντας έτσι απώλειες στη συνολική κοινωνική κατάσταση της οικονομίας. ευημερία.

Ωστόσο, αυτό σίγουρα ισχύει στην περίπτωση που οι αγορές είναι τέλειες και οι πληροφορίες είναι πλήρεις, ενώ στον πραγματικό κόσμο είναι δύσκολο να πιστέψουμε ότι αυτό συμβαίνει στον τραπεζικό κλάδο και στις χρηματοπιστωτικές αγορές γενικότερα. Στην πραγματικότητα, παρέχοντας χρηματοοικονομικά κεφάλαια (πολύ ιδιόμορφο εμπόρευμα) σε επιχειρήσεις και ιδιώτες, οι τράπεζες αντιμετωπίζουν το πρόβλημα της έλλειψης πληροφόρησης τόσο για τα χαρακτηριστικά των ατόμων που ζητούν πίστωση όσο και για τα έργα που σκοπεύουν να αναλάβουν με τα χρήματα του δανείου. Αυτή η ασυμμετρία στην πληροφόρηση μεταξύ δανειστών και δανειοληπτών προκαλεί προβλήματα δυσμενούς επιλογής (δυσκολία διάκρισης ασφαλέστερων από πιο ριψοκίνδυνους δανειολήπτες) και ηθικού κινδύνου (δυσκολία επιβολής και παρακολούθησης της συμπεριφοράς των πελατών στη χρήση δανειακών κεφαλαίων).

Το πλεονέκτημα ενός μονοπωλιακού (ή ολιγοπωλιακού) τραπεζικού συστήματος είναι ότι μπορεί να αντιμετωπίσει καλύτερα αυτά τα προβλήματα παρά μια ανταγωνιστική δομή, και

αυτή η πτυχή θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη κατά την εξισορρόπησή τους. Όπως παρατηρεί ο Guzman (2000a), η βιβλιογραφία που διερευνά τη σχέση μεταξύ της δομής των τραπεζών και της μακροοικονομικής απόδοσης χρησιμοποιεί δύο διαφορετικές κατηγορίες μοντέλων: μοντέλα μερικής ισορροπίας και μοντέλα γενικής ισορροπίας.

Η πρώτη ομάδα εστιάζει στη σχέση τράπεζας-οφειλέτη και δεν ενδιαφέρεται για τον αντίκτυπο της δομής του τραπεζικού κλάδου στην πραγματική οικονομία, ενώ η δεύτερη ομάδα λαμβάνει επίσης υπόψη την επιρροή της τραπεζικής δομής στην οικονομία, αλλά θυσιάζει πολλές λεπτομέρειες. Στην ανάλυση της σχέσης μεταξύ τραπεζών και δανειοληπτών. Ξεκινώντας με τα μοντέλα μερικής ισορροπίας, ο Broecker (1990) αναλύει μια πιστωτική αγορά με δυσμενή επιλογή και δείχνει ότι τα επιτόκια των δανείων αυξάνονται σε βαθμό ανταγωνισμού (μετρούμενο μέσω του αριθμού των τραπεζών).

Στην πραγματικότητα, με την παρουσία ασύμμετρων πληροφοριών, ο ανταγωνισμός μεταξύ των τραπεζών στην παροχή δανείων μπορεί να οδηγήσει σε δυσμενή επιλογή στη διαδικασία αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας των τραπεζών, επειδή, καθώς ο αριθμός των τραπεζών αυξάνεται, αυξάνεται παράλληλη η πιθανότητα δεδομένου ότι ο «κακός» δανειολήπτης θα περάσει το τεστ ελέγχου τουλάχιστον μιας τράπεζας. Αυτό θα ωθήσει τις τράπεζες να χρεώνουν υψηλότερα επιτόκια δανείων. Αντίθετα, οι πιο συγκεντρωμένες (λιγότερο ανταγωνιστικές) τραπεζικές αγορές θα πρέπει να συνδέονται με ευνοϊκότερα επιτόκια δανείων.

Οι Petersen και Rajan (1995) επικεντρώνονται στις μακροπρόθεσμες σχέσεις μεταξύ τραπεζών και επιχειρήσεων και αναπτύσσουν ένα απλό στατικό μοντέλο τριών περιόδων που δείχνει ότι υπάρχει ανάγκη κάποιου ισχύος στην αγορά στον τραπεζικό κλάδο, ώστε να δοθεί στα πιστωτικά ιδρύματα το κίνητρο να ελέγχει και να παρακολουθεί επαρκώς τους δανειολήπτες και έτσι να αξιολογεί την ποιότητα των νέων εταιρειών που λαμβάνουν χρηματοδότηση. Αυτό το αποτέλεσμα μπορεί να οφείλεται στο γεγονός ότι η ισχύς στην αγορά δίνει στις τράπεζες τη δυνατότητα να αποκτούν και να διατηρούν πελάτες με την πάροδο του χρόνου.

Ειδικότερα, σε περίπτωση τέλει ανταγωνισμού, οι δανειολήπτες υψηλής ποιότητας (δηλαδή οι επιτυχείς) που χρηματοδοτήθηκαν από μια δεδομένη τράπεζα μπορούν εύκολα να αποκτήσουν καλύτερες συνθήκες σε μελλοντικές περιόδους από άλλη τράπεζα, αλλά η

τελευταία θα έχει σίγουρα πολύ μικρότερο κόστος ελέγχου και παρακολούθησης σε σύγκριση με η πρώτη τράπεζα. Προβλέποντας αυτό το επακόλουθο, οι τράπεζες που δραστηριοποιούνται σε ανταγωνιστικές αγορές θα αναγκαστούν να εφαρμόσουν όρους δανείου που τους αποζημιώνουν για πιθανές απώλειες εάν οι επιχειρηματίες αποδειχθούν κακοί (για παράδειγμα, υψηλότερα επιτόκια), που μπορεί να στρεβλώσουν τα κίνητρα του επιχειρηματία και να τον πείσουν να επιλέξει το επικίνδυνο έργο.

Έτσι, η δυσμενής επιλογή μπορεί να προκαλέσει ηθικό κίνδυνο που με τη σειρά του μπορεί να οδηγήσει σε πιστοληπτική ικανότητα (Petersen and Rajan, 1995, σ. 411). Αντίθετα, οι τράπεζες που απολαμβάνουν κάποιου βαθμού ισχύ στην αγορά θα μπορούσαν να προσφέρουν καλύτερες αρχικές συνθήκες, με το σκεπτικό ότι θα είναι σε θέση να ανακτήσουν οποιοδήποτε κόστος που συνδέεται με το άνοιγμα μιας δανειακής σχέσης στο μέλλον.

Αυτό έχει ένα σημαντικό αποτέλεσμα: πολύ περισσότερες νέες επιχειρήσεις λαμβάνουν εξωτερική χρηματοδότηση σε συγκεντρωμένες αγορές παρά σε ανταγωνιστικές αγορές. Σε ένα έγγραφο που διερευνά τη σχέση μεταξύ της δομής της αγοράς και της φερεγγυότητας του τραπεζικού τομέα, οι Caminal και Matutes (1997) προτείνουν ένα μοντέλο που ενσωματώνει τον ηθικό κίνδυνο, με τις τράπεζες να προσπαθούν να τον ξεπεράσουν είτε με παρακολούθηση είτε με περιορισμό της πίστωσης. Δείχνουν ότι η ισχύς της αγοράς στον τραπεζικό τομέα αυξάνει το επιτόκιο των δανείων. Αυτό προκαλεί τόσο αυστηροποίηση των πιστώσεων όσο και μικρότερα δάνεια (επειδή, για ένα δεδομένο επίπεδο παρακολούθησης, τα υψηλότερα επιτόκια θα οδηγήσουν τις επιχειρήσεις στην επιλογή πιο επικίνδυνων επενδυτικών σχεδίων) και μια αύξηση της παρακολούθησης από τις τράπεζες, γεγονός που θα μειώσει το μερίδιο των περιορισμένων πιστώσεων δανειολήπτες.

Όσον αφορά τον συνολικό όγκο των δανείων, η επίδραση ενός υψηλότερου επιτοκίου είναι διφορούμενη: ο δανεισμός θα επεκταθεί χάρη στην αύξηση της παρακολούθησης, αλλά θα μειωθεί λόγω του δελτίου πιστώσεων. Στο θεωρητικό τους πλαίσιο τόσο με τον ανταγωνισμό στην κεφαλαιαγορά όσο και με τον διατραπεζικό ανταγωνισμό, οι Boot και Thakor (2000) δείχνουν ότι οι τράπεζες που εστιάζουν στον ανταγωνισμό με την κεφαλαιαγορά τείνουν να επενδύουν σε δανεισμό βάσει συναλλαγών, ενώ ο διατραπεζικός ανταγωνισμός δημιουργεί κίνητρα για να διαφοροποιήσουν μια τράπεζα από άλλες τράπεζες, γεγονός που επηρεάζει θετικά τον δανεισμό σχέσεων ως στρατηγική προστιθέμενης αξίας. Αυτό οφείλεται στο

γεγονός ότι η τραπεζική σχέσεων θα χρεώσει χαμηλότερο επιτόκιο δανείων στις μικρές επιχειρήσεις.

Οι Manone et al. (2001) παρουσιάζουν ένα μοντέλο με επιχειρηματίες και τράπεζες (και οι δύο είναι ουδέτερες ως προς τον κίνδυνο) και διαπιστώνουν ότι, όταν υπάρχει μια συνέχεια τραπεζών που συμπεριφέρονται ανταγωνιστικά παρουσία ασύμμετρων πληροφοριών, η χρήση εξασφαλίσεων στις συμβάσεις χρέους είναι πιθανό να μειώσει την προσπάθεια ελέγχου των τραπεζών κάτω από το κοινωνικά αποδοτικό της επίπεδο, άρα τις οδηγεί στη χρηματοδότηση υπερβολικού αριθμού άχρηστων επενδυτικών σχεδίων. Συνεπάγεται ότι πάρα πολλά κακά έργα χρηματοδοτούνται και πάρα πολλοί επιχειρηματίες βιώνουν πτώχευση.

Αντίθετα, η χρήση εξαιρέσεων από εξασφαλίσεις ή η υποχρεωτική χρήση μερικής χρηματοδότησης με ίδια κεφάλαια φαίνεται ικανή να προωθήσει καλύτερα την επιχειρηματική δραστηριότητα και τη διατήρηση προτύπων ποιότητας για επενδυτικά σχέδια. Ο Marquez (2002) διερευνά τις συνέπειες τόσο της συλλογής πληροφοριών από τις τράπεζες για τους δανειολήπτες όσο και του ελέγχου της πιστοληπτικής τους ικανότητας για τον ανταγωνισμό και τη δομή της αγοράς στον τραπεζικό κλάδο. Χρησιμοποιεί ένα μοντέλο ανταγωνισμού στον τραπεζικό τομέα όπου οι τράπεζες περιορίζονται στον αριθμό των δανείων που μπορούν να χορηγήσουν και οι δανειολήπτες είναι ετερογενείς (δηλαδή κάποιοι από αυτούς έχουν κερδοφόρες επενδυτικές ευκαιρίες, ενώ άλλοι όχι) αλλά αυτό το χαρακτηριστικό παρατηρείται μόνο μετά τη χορήγηση δανείου.

Ανάμεσα στα κύρια ευρήματά του, προκύπτει ότι οι αγορές με πολλές μικρές ανταγωνιστικές τράπεζες μπορεί να έχουν υψηλότερα αναμενόμενα επιτόκια σε ισορροπία από τις αγορές που αποτελούνται από μερικές μεγάλες τράπεζες: στην πραγματικότητα, δεδομένου ότι ο αυξημένος ανταγωνισμός μεταξύ των τραπεζών τις καθιστά λιγότερο αποτελεσματικές στον έλεγχο (οι μικρές τράπεζες θα έχουν λιγότερες πληροφορίες για την αγορά από μια μεγάλη τράπεζα), περισσότεροι κακοί δανειολήπτες είναι πιθανό να λάβουν χρηματοδότηση και αυτό μπορεί να οδηγήσει σε αύξηση των επιτοκίων (που επηρεάζει αρνητικά την οικονομική ανάπτυξη). Αντίθετα, σε πιο συγκεντρωμένες τραπεζικές αγορές το επιτόκιο δανείου θα είναι χαμηλότερο, καθώς οι μεγαλύτερες τράπεζες είναι πιο αποτελεσματικές στον έλεγχο των δανειοληπτών.

Η αλληλεπίδραση μεταξύ της στρατηγικής χρήσης των πληροφοριών από τις τράπεζες και της λειτουργίας τους στην προώθηση της αποτελεσματικής κατανομής των πιστώσεων είναι επίσης το επίκεντρο της μελέτης των Hauswald και Marquez (2006). Παρουσιάζουν ένα χωρικό μοντέλο ανταγωνισμού στο οποίο οι τράπεζες εισέρχονται σε μια αγορά δανείων και επενδύουν πόρους για τη συλλογή πληροφοριών για τους δανειολήπτες, η ποιότητα των οποίων είναι μια φθίνουσα συνάρτηση της απόστασης μεταξύ τραπεζών και δανειοληπτών. Αποδεικνύεται ότι η απόκτηση αποκλειστικών πληροφοριών επιτρέπει στις τράπεζες να δημιουργούν απειλή δυσμενούς επιλογής για τους αντιπάλους τους, αμβλύνοντας έτσι τον ανταγωνισμό τιμών, αλλά και να προσελκύουν πελάτες από τους ανταγωνιστές, επεκτείνοντας έτσι το μερίδιο αγοράς τους (ακόμα και αν αυτό το αποτέλεσμα μειώνεται καθώς απομακρύνονται από τον τομέα της εμπειρογνωμοσύνης τους).

Ωστόσο, οι δανειολήπτες που βρίσκονται πιο μακριά από την τράπεζα που τους έχει ελέγξει επωφελούνται από χαμηλότερα επιτόκια, αλλά οι αποφάσεις δανεισμού γίνονται λιγότερο αποτελεσματικές όσο αυξάνεται η απόσταση. Στο πλαίσιο τους, ο αυξημένος ανταγωνισμός μειώνει τα ενοίκια των τραπεζών και μειώνει τα συνολικά τους κίνητρα για τη δημιουργία πληροφοριών, επηρεάζοντας έτσι τόσο την τιμολόγηση όσο και την κατανομή της πίστωσης. Ειδικότερα, η λιγότερη παραγωγή πληροφοριών σημαίνει ότι οι τράπεζες είναι πιο επιρρεπείς σε λάθη στις αποφάσεις δανεισμού τους καθώς εντείνεται ο ανταγωνισμός, ενώ η απόκτηση πληροφοριών αυξάνει την αποτελεσματικότητα των πιστωτικών αγορών επειδή βοηθά στην κατανομή κεφαλαίων σε φερέγγυους δανειολήπτες.

Ως εκ τούτου, η ενοποίηση των τραπεζών που είναι πιθανό να μειώσει την ανταγωνιστική πίεση προωθεί την απόκτηση ήπιας πληροφόρησης από τις τράπεζες. Όπως είναι προφανές, τα παραπάνω μοντέλα υποστηρίζουν την ιδέα ότι το μονοπώλιο στις τραπεζικές συναλλαγές μπορεί να είναι οικονομικά επωφελές, ειδικά επειδή επιτρέπει να ξεπεραστούν προβλήματα δυσμενούς επιλογής και ηθικού κινδύνου.

Φυσικά, το συμπέρασμα αυτό περιορίζεται στα συγκεκριμένα πλαίσια, επομένως δεν σημαίνει ότι τα οφέλη από ένα μονοπώλιο υπερβαίνουν όλο το κόστος του. Περνώντας στα μοντέλα γενικής ισορροπίας, ο Smith (1998) ασχολείται με την επίδραση ενός τραπεζικού μονοπωλίου στο επίπεδο του εισοδήματος και του επιχειρηματικού κύκλου. Στο θεωρητικό του πλαίσιο, χρησιμοποιείται ένα μοντέλο με αλληλεπικαλυπτόμενες γενιές με παραγωγή που υπόκειται σε συγκεντρωτικές κρίσεις, όπου οι δανειολήπτες μπορούν να χρηματοδοτήσουν μέσω τραπεζών

ή διμερών δανειακών συμβάσεων (που περιορίζουν την εξουσία μιας μονοπωλιακής τράπεζας). Δείχνει ότι ένα ανταγωνιστικό τραπεζικό σύστημα οδηγεί σε υψηλότερα επίπεδα εισοδήματος και παραγωγής και λιγότερο σοβαρούς επιχειρηματικούς κύκλους από ένα μονοπωλιακό σύστημα.

Ουσιαστικά, οι ανταγωνιστικές τράπεζες ωφελούν την οικονομία επειδή το κόστος παρακολούθησης τους είναι χαμηλότερο από αυτό που χαρακτηρίζει τον διμερή δανεισμό, επομένως περισσότερα κεφάλαια είναι διαθέσιμα για δάνεια, με αύξηση της παραγωγής και του εισοδήματος. Αντίθετα, στην περίπτωση μιας μονοπωλιακής τραπεζικής αγοράς, τα υψηλότερα επιτόκια αυξάνουν το κόστος ευκαιρίας απόκτησης κεφαλαίων για όλους τους δανειολήπτες και επομένως αυξάνουν περαιτέρω το κόστος της εξωτερικής χρηματοδότησης.

Μέσω ενός απλού, γενικού μοντέλου ισορροπίας που επιτρέπει τον περιορισμό των πιστώσεων, ο Guzman (2000b) εξετάζει πώς η δομή της αγοράς του τραπεζικού συστήματος επηρεάζει τη συσσώρευση κεφαλαίου και την οικονομική ανάπτυξη. Συγκρίνει την απόδοση μιας οικονομίας με μονοπωλιακό τραπεζικό σύστημα με εκείνη μιας οικονομίας της οποίας το τραπεζικό σύστημα είναι ανταγωνιστικό. Τα αποτελέσματά του επισημαίνουν ότι ένα μονοπωλιακό τραπεζικό σύστημα είναι επιζήμιο τόσο για τη συσσώρευση κεφαλαίου όσο και για την οικονομική ανάπτυξη.

Συγκρίνοντας τις δύο δομές της αγοράς, στο μονοπώλιο είτε το επιτόκιο που καταβάλλεται στις καταθέσεις θα είναι χαμηλότερο (άρα, λιγότερη χρηματοδότηση θα είναι διαθέσιμη για τους δανειολήπτες, που συνεπάγεται μεγαλύτερη πιθανότητα πίστωσης) είτε το επιτόκιο που χρεώνεται στα δάνεια θα είναι υψηλότερο (που οδηγεί σε περισσότερη παρακολούθηση, η οποία απαιτεί τη χρήση περισσότερων πόρων για αυτό). Ως εκ τούτου, η μονοπωλιακή ισχύς στον τραπεζικό τομέα τείνει να καταστέλλει την οικονομία.

Ξεκινώντας από ένα μοντέλο ενδογενούς ανάπτυξης τόσο με πραγματικό όσο και με τραπεζικό τομέα, οι Deidda και Fattouh (2005) βρίσκουν ότι η συγκέντρωση στην πιστωτική αγορά ασκεί δύο αντίθετες επιπτώσεις στην ανάπτυξη: αφενός, προκαλεί οικονομίες εξειδίκευσης, κάτι που είναι ευεργετικό. στην ανάπτυξη? Αφετέρου, οδηγεί σε διπλασιασμό των επενδύσεων των τραπεζών σε πάγιο κεφάλαιο, κάτι που είναι επιζήμιο για την ανάπτυξη. Ωστόσο, ο παραπάνω συμβιβασμός είναι διφορούμενος και μπορεί να ποικίλλει κατά τη διαδικασία της οικονομικής ανάπτυξης.

Οι Cetorelli και Peretto (2012) προτείνουν ένα δυναμικό μοντέλο γενικής ισορροπίας όπου οι τράπεζες λειτουργούν σε ένα ολιγοπώλιο Cournot και δείχνουν ότι ο τραπεζικός ανταγωνισμός (δηλαδή η αύξηση του αριθμού των πιστωτικών ιδρυμάτων) έχει εγγενώς διφορούμενη επίδραση στη συσσώρευση κεφαλαίου. Ειδικότερα, περισσότερες τράπεζες οδηγούν σε μεγαλύτερη ποσότητα πίστωσης στη διάθεση των επιχειρηματιών (πράγμα που συνάδει με τη συμβατική άποψη για τα οφέλη του ανταγωνισμού), αλλά και σε μειωμένα κίνητρα για την προσφορά υπηρεσιών σχέσεων που βελτιώνουν την πιθανότητα επιτυχίας των επενδυτικών σχεδίων. Κατά τη γνώμη τους, τα παραπάνω θεωρητικά αποτελέσματα εξηγούν τα αντικρουόμενα στοιχεία που προκύπτουν από τις εμπειρικές μελέτες των επιπτώσεων του τραπεζικού ανταγωνισμού στην οικονομική ανάπτυξη, επειδή σε οικονομίες όπου η εγγενής αβεβαιότητα της αγοράς είναι υψηλή (χαμηλή), λιγότερος (περισσότερος) ανταγωνισμός οδηγεί σε υψηλότερη συσσώρευση κεφαλαίου

Ενώ στα θεωρητικά μοντέλα είναι εύκολο να χρησιμοποιηθεί ο αριθμός των τραπεζών που λειτουργούν ως μέτρο του ανταγωνισμού της αγοράς, σε εμπειρικές έρευνες είναι πολύ πιο δύσκολο να βρεθεί ένας κατάλληλος δείκτης του επιπέδου ανταγωνιστικής πίεσης μεταξύ των τραπεζών. Στη βιβλιογραφία, έχουν χρησιμοποιηθεί γενικά τρεις διαφορετικές ομάδες δεικτών (Beck, 2008): μέτρα διάρθρωσης της αγοράς, μέτρα ανταγωνισμού και ρυθμιστικά μέτρα.

3.3.1 Χρήση μέτρων διάρθρωσης της αγοράς

Ο τραπεζικός ανταγωνισμός έχει συχνά αντιστοιχιστεί από δείκτες διάρθρωσης της αγοράς, όπως δείκτες συγκέντρωσης, αριθμός τραπεζών, δείκτες Herfindahl-Hirschman. Μπορούν να θεωρηθούν ως «ακατέργαστα» μέτρα, επειδή απλώς συνδέουν τα πραγματικά μερίδια αγοράς με το αποτέλεσμα της αγοράς (σε όρους τιμών ή κερδών), αλλά δεν επιτρέπουν συμπεράσματα για την ανταγωνιστική συμπεριφορά των τραπεζών. Για παράδειγμα, δεν λαμβάνουν υπόψη ότι οι τράπεζες με διαφορετική ιδιοκτησία συμπεριφέρονται διαφορετικά και ότι οι τράπεζες ενδέχεται να μην ανταγωνίζονται απευθείας μεταξύ τους στον ίδιο τομέα δραστηριότητας (Beck, 2008). Το πιο σημαντικό, στη βιβλιογραφία δεν είναι σαφές εάν η δομή της αγοράς καθορίζει τη συμπεριφορά της τράπεζας (υπόθεση απόδοσης δομής-συμπεριφοράς) ή καθορίζεται από την απόδοση (υπόθεση αποτελεσματικής δομής).

Ωστόσο, τα μέτρα διάρθρωσης της αγοράς είναι εύκολο να υπολογιστούν, δεν χρειάζονται εκτίμηση, επομένως δεν απαιτούν υποθέσεις σχετικά με τα χαρακτηριστικά συμπεριφοράς των τραπεζών. Τα εμπειρικά στοιχεία που προέρχονται από μελέτες που χρησιμοποιούν τέτοιους δείκτες είναι αρκετά μικτά, αντανακλώντας τις πλέον γνωστές δυσκολίες διαχωρισμού των θετικών από τις αρνητικές επιπτώσεις των χαρακτηριστικών του τραπεζικού κλάδου στην οικονομική απόδοση.

Χρησιμοποιώντας δεδομένα που προέρχονται από την Εθνική Έρευνα Οικονομικών των Μικρών Επιχειρήσεων των ΗΠΑ, που διεξήχθη το 1988-1989, οι Petersen και Rajan (1995) δοκιμάζουν εμπειρικά τη θεωρητική τους εικασία σχετικά με την πιθανότητα οι εταιρείες που αναπτύσσουν ισχυρούς δεσμούς με έναν πιστωτή να έχουν οφέλη από τέτοιες σχέσεις που μειώνονται ως πίστωση. οι αγορές γίνονται πιο ανταγωνιστικές. Για το σκοπό αυτό, χρησιμοποιούν τη συγκέντρωση της τοπικής αγοράς ως δείκτη για την ισχύ της αγοράς και διαπιστώνουν ότι οι νέες επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε περιοχές με υψηλή τραπεζική συγκέντρωση είναι πιο πιθανό να αποκτήσουν κεφάλαια από θεσμικές πηγές και σε καλύτερες συνθήκες (χαμηλότερα επιτόκια δανεισμού) από ό,τι σε λιγότερο συγκεντρωμένες αγορές.

Ως εκ τούτου, εάν δεχθούμε ότι η συγκέντρωση της αγοράς μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως μέτρο ανταγωνισμού, η μεγαλύτερη ισχύς των τραπεζών στην αγορά θα προωθούσε την ανάπτυξη των νεότερων επιχειρήσεων, δηλαδή εκείνων που χαρακτηρίζονται από τις πιο σοβαρές ασυμμετρίες πληροφοριών και αβεβαιότητα. Οι Berger κ.α. (1998) ρωτούν εάν η ενοποίηση του τραπεζικού κλάδου των ΗΠΑ (μετρούμενη μέσω του δείκτη Herfindahl-Hirschman και των μεριδίων αγοράς των τραπεζών) έχει μειώσει σημαντικά την προσφορά πιστώσεων σε μικρές επιχειρήσεις.

Λαμβάνουν υπόψη ένα δείγμα περισσότερων από 6000 συγχωνεύσεων και εξαγορών αμερικανικών τραπεζών την περίοδο 1980-1996, από το οποίο συμπεραίνουν ότι, ενώ η απλή συγκέντρωση τραπεζικών ιδρυμάτων σχετίζεται με σημαντικό αρνητικό αντίκτυπο στον δανεισμό των μικρών επιχειρήσεων, υπάρχουν σημαντικές αντισταθμιστικές επιπτώσεις λόγω και των δύο η αντίδραση άλλων τραπεζών στις ίδιες τοπικές αγορές και η δυναμική αναδιάρθρωση δανεισμού των ενοποιημένων ιδρυμάτων. Επίσης, διαπιστώνουν ότι οι συγχωνεύσεις τραπεζών μικρού και μεσαίου μεγέθους συνδέονται με αύξηση του δανεισμού

των μικρών επιχειρήσεων, ενώ οι συγχωνεύσεις μεγαλύτερων τραπεζών γενικά συνεπάγονται τη μείωση τους.

Ως εκ τούτου, η εικόνα είναι συνεπής με μια εύλογα καλά λειτουργούσα δυναμική τραπεζική αγορά, όπου ορισμένα δάνεια μικρών επιχειρήσεων που βασίζονται σε σχέσεις ενδέχεται να απορριφθούν επειδή τα ενοποιημένα ιδρύματα δεν έχουν πλέον συγκριτικό πλεονέκτημα στη χορήγηση αυτού του τύπου δανείων, αλλά άλλοι τοπικοί δανειστές κάνουν βήματα μπροστά και επεκτείνουν αυτά τα δάνεια. Ο ρόλος της δομής της τραπεζικής αγοράς στις οικονομικές επιδόσεις –ιδιαίτερα, η ανάπτυξη στους βιομηχανικούς τομείς– είναι επίσης η καρδιά της μελέτης των Cetorelli και Gambera (2001). Το ερευνητικό τους ερώτημα είναι να αξιολογήσουν εάν το επίπεδο συγκέντρωσης στον τραπεζικό κλάδο επηρεάζει τη συσσώρευση κεφαλαίου.

Ακολουθώντας τη μεθοδολογική προσέγγιση των Rajan και Zingales (1998), χρησιμοποιούν ένα σύνολο δεδομένων μεταξύ χωρών (με πληροφορίες για 41 χώρες και 36 μεταποιητικούς κλάδους τη δεκαετία του 1980) και προσπαθούν να δώσουν μια απάντηση διερευνώντας τον αντίκτυπο μιας πιο συγκεντρωμένης δομής τραπεζικής αγοράς ασκεί σε επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε τομείς που εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τη διαθεσιμότητα εξωτερικής χρηματοδότησης. Τα αποτελέσματά τους απεικονίζουν μια σημαντική επιρροή της συγκέντρωσης των τραπεζών στη βιομηχανική ανάπτυξη: ειδικότερα, διαπιστώνουν ότι η συγκέντρωση των τραπεζών έχει μια πρώτη τάξεως αρνητική επίδραση στην ανάπτυξη (υποστηρίζοντας την «παραδοσιακή» ιδέα ότι οι πιο συγκεντρωμένες τραπεζικές βιομηχανίες παράγουν χαμηλότερη διαθεσιμότητα πιστώσεων για την οικονομία) αλλά και ότι η υψηλότερη τραπεζική συγκέντρωση τονώνει την ανάπτυξη των βιομηχανικών τομέων όπου οι νέες επιχειρήσεις εξαρτώνται περισσότερο από την εξωτερική χρηματοδότηση.

Συνεπώς, επανέρχεται και πάλι το αποτέλεσμα των Petersen and Rajan (1995): όσο η ισχύς των τραπεζών στην αγορά προωθεί τον δανεισμό σχέσεων, ένας πιο συγκεντρωμένος τραπεζικός κλάδος μπορεί να δημιουργήσει θετικά αποτελέσματα, όσον αφορά την ανάπτυξη των επιχειρήσεων και του κλάδου, για αυτούς τους τομείς που χρειάζονται περισσότερο τη δημιουργία τέτοιων σχέσεων. Στην εμπειρική τους ανάλυση που επικεντρώνεται στην αύξηση του πραγματικού κατά κεφαλήν εισοδήματος στις μητροπολιτικές και μη μητροπολιτικές αγορές των ΗΠΑ, οι Collender και Shaffer (2003) δείχνουν ότι ο τοπικός δείκτης Herfindahl-Hirschman τραπεζικών καταθέσεων γενικά παρουσιάζει αρνητικό και σημαντικό συντελεστή τόσο για βραχυπρόθεσμη όσο και για μακροπρόθεσμη -μοντέλα εκτέλεσης, που δείχνουν ότι οι

πιο συγκεντρωμένες τραπεζικές αγορές συνδέονται με βραδύτερη αύξηση του πραγματικού προσωπικού εισοδήματος κατά μέσο όρο σε αυτές τις περιοχές.

Οι Beck κ.α. (2004) διερεύνησαν τον αντίκτυπο του τραπεζικού ανταγωνισμού στην πρόσβαση των επιχειρήσεων στην πίστωση χρησιμοποιώντας δεδομένα σε επίπεδο εταιρείας για 74 ανεπτυγμένες και αναπτυσσόμενες χώρες που προέρχονται από την World Business Environment Survey (WBES) καθώς και άλλες πληροφορίες για τη δομή της αγοράς του τραπεζικού τομέα όπου αυτές οι εταιρείες εντοπίστηκαν. Τα αποτελέσματά τους δείχνουν ότι σε πιο συγκεντρωμένες τραπεζικές αγορές, επιχειρήσεις όλων των μεγεθών αντιμετωπίζουν υψηλότερα χρηματοδοτικά εμπόδια, μια επίδραση που τείνει να μειώνεται καθώς μετακινούνται από τις μικρές στις μεσαίες και τις μεγάλες επιχειρήσεις.

Η παραπάνω σχέση εξαφανίζεται σε χώρες με υψηλά επίπεδα κατά κεφαλήν ΑΕΠ, καλά ανεπτυγμένους θεσμούς, αποτελεσματικό πιστωτικό μητρώο και υψηλό μερίδιο ξένων τραπεζών, ενώ είναι ισχυρότερη με την παρουσία σημαντικής δημόσιας ιδιοκτησίας τραπεζών, υψηλού βαθμού κρατικής παρέμβασης στην τραπεζικό σύστημα και περιορισμοί στις δραστηριότητες των τραπεζών. Ως εκ τούτου, τα εμπειρικά τους στοιχεία υποστηρίζουν βασικά την υπόθεση της «δομής-απόδοσης», η οποία υπογραμμίζει τις αρνητικές επιπτώσεις της ισχύος των τραπεζών στην αγορά (των οποίων η αναποτελεσματικότητα οδηγεί σε λιγότερα δάνεια που παρέχονται με υψηλότερο επιτόκιο), ενώ δεν συνάδει με την «βασισμένη στην πληροφόρηση». Υπόθεση που υπογραμμίζει τις πιθανές θετικές επιπτώσεις της συγκέντρωσης των τραπεζών (η οποία, παρουσία ασυμμετριών πληροφοριών και προβλημάτων πρακτορείου, μπορεί να αυξήσει το ποσό των δανείων που παρέχονται σε αδιαφανείς δανειολήπτες).

Ο Cetorelli (2004) αναλύει την επίδραση της τραπεζικής απορρύθμισης και της συγκέντρωσης τραπεζών στη δομή της αγοράς των μη χρηματοπιστωτικών τομέων χρησιμοποιώντας μια ομάδα 27 μεταποιητικών τομέων σε 28 χώρες του ΟΟΣΑ την περίοδο 1990-1997. Τα κύρια στοιχεία είναι ότι οι τομείς όπου οι κατεστημένοι φορείς εξαρτώνται περισσότερο από εξωτερικές πηγές χρηματοδότησης έχουν δυσανάλογα μεγαλύτερο μέσο μέγεθος επιχείρησης εάν βρίσκονται σε χώρες με πιο συγκεντρωμένο τραπεζικό κλάδο και ότι μια τέτοια επίδραση της συγκέντρωσης των τραπεζών στη δομή της αγοράς του κλάδου είναι σημαντικά μειωμένη, εάν δεν επανέλθει, για χώρες μετά την ένταξή τους στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Ως εκ τούτου, υπάρχει επιβεβαίωση της ιδέας ότι η ισχύς στην αγορά δίνει στις τράπεζες ένα έμμεσο μερίδιο

μετοχικού κεφαλαίου στις εταιρείες με τις οποίες έχουν ήδη δημιουργήσει μακροχρόνιες σχέσεις, αντιπροσωπεύοντας ταυτόχρονα ένα οικονομικό εμπόδιο για την είσοδο σε μη χρηματοπιστωτικές βιομηχανίες.

Οι Bonaccorsi di Patti και Dell'Ariceia (2004) χρησιμοποιούν ένα πάνελ δεδομένων για 22 βιομηχανίες στις 103 ιταλικές επαρχιακές πιστωτικές αγορές για τα έτη 1996 έως 1999 και βρίσκουν στοιχεία μιας σχέσης σε σχήμα καμπάνας μεταξύ της ισχύος της τραπεζικής αγοράς (αντιπροσωπευόμενη από τον Herfindahl- Δείκτης Hirschman της συγκέντρωσης των καταθέσεων και του μεριδίου των καταθέσεων που κατέχουν οι τράπεζες) και δημιουργία επιχειρήσεων: σε σχετικά χαμηλό επίπεδο, η αυξανόμενη ισχύς στην αγορά των τραπεζών αποφέρει υψηλότερα ποσοστά γέννησης επιχειρήσεων, ενώ σε σχετικά υψηλό επίπεδο, περαιτέρω αυξήσεις καθορίζουν τη μείωση της δημιουργίας.

Επιπλέον, όταν η ισχύς στην αγορά είναι ευεργετική για τη δημιουργία επιχειρήσεων, αυτό το θετικό αποτέλεσμα είναι μεγαλύτερο για πιο αδιαφανείς βιομηχανίες, ενώ, όταν η ισχύς στην αγορά είναι επιζήμια για τη δημιουργία επιχειρήσεων, αυτή η αρνητική επίδραση μετριάζεται για πιο αδιαφανείς βιομηχανίες. Επομένως, τα στοιχεία τους υποστηρίζουν την ιδέα ότι η ισχύς της τραπεζικής αγοράς μπορεί να βοηθήσει την οικονομική δραστηριότητα και να προωθήσει την ανάπτυξη με την παρουσία υψηλού βαθμού ασύμμετρης πληροφόρησης στις πιστωτικές αγορές. Berger et al. (2004) εξετάζουν την υπόθεση ότι τα σχετικά μεγάλα μερίδια αγοράς και η σχετικά υψηλή απόδοση για τις κοινοτικές τράπεζες μπορεί να προάγουν την οικονομική ανάπτυξη.

Για το σκοπό αυτό, χρησιμοποιούν δεδομένα για 49 χώρες από το 1993 έως το 2000, τα οποία επιτρέπουν επίσης μια έρευνα που βασίζεται σε ένα πλούσιο μείγμα οικονομικών συνθηκών, δομών της αγοράς και βαθμών ανάπτυξης. Ένα από τα εμπειρικά αποτελέσματά τους τόσο από ανεπτυγμένες όσο και από αναπτυσσόμενες χώρες δείχνει στην πραγματικότητα ότι τα μεγαλύτερα μερίδια αγοράς και η υψηλότερη αποτελεσματικότητα των μικρών, ιδιωτικών, εγχώριων τραπεζών συνδέονται με ταχύτερη αύξηση του ΑΕΠ.

Στην έρευνά τους σχετικά με την επίδραση στις συνθήκες δανεισμού της γεωγραφικής απόστασης μεταξύ των επιχειρήσεων, της δανειστριάς τράπεζας και όλων των άλλων τραπεζών στην περιοχή, οι Degryse και Ongena (2005) χρησιμοποιούν δεδομένα σχετικά με περισσότερα από 15.000 τραπεζικά δάνεια σε μικρές επιχειρήσεις από το χαρτοφυλάκιο

δανείων ενός μεγάλη βελγική τράπεζα και να βρει στοιχεία ότι τα επιτόκια δανείων αυξάνονται με τον τοπικό δείκτη Herfindahl-Hirschman (υπολογισμένος με βάση τον αριθμό των υποκαταστημάτων των τραπεζών). Για να εμβαθύνουν εμπειρικά το θέμα του θεωρητικού τους μοντέλου σχετικά με τη σύνδεση μεταξύ συγκέντρωσης στον τραπεζικό κλάδο και οικονομικής ανάπτυξης, οι Deidda και Fattouh (2005) χρησιμοποιούν τα δεδομένα του κλάδου μεταξύ των χωρών των Rajan και Zingales (1998) και εκτιμούν μια εξίσωση ανάπτυξης παρόμοια με τον Cetorelli και Gambera (2001), διαπιστώνοντας ότι η τραπεζική συγκέντρωση συνδέεται αρνητικά και σημαντικά με την αύξηση του κατά κεφαλήν εισοδήματος και τη βιομηχανική ανάπτυξη μόνο σε χώρες χαμηλού εισοδήματος. Συνεπώς, η μείωση της συγκέντρωσης είναι πιο πιθανό να προωθήσει την ανάπτυξη σε χώρες χαμηλού εισοδήματος παρά σε χώρες υψηλού εισοδήματος.

Οι Cetorelli και Strahan (2006) διερευνούν τον αντίκτυπο της συγκέντρωσης τραπεζών και της απορρύθμισης των τραπεζών στη δομή του κλάδου των μη χρηματοπιστωτικών τομέων και ρωτούν ιδιαίτερα εάν η συγκέντρωση της ισχύος της αγοράς στον τραπεζικό τομέα έχει επίδραση στον αριθμό των επιχειρήσεων σε έναν δεδομένο τομέα, κατά μέσο όρο. μέγεθος επιχείρησης και στη συνολική κατανομή μεγέθους επιχείρησης. Στην πραγματικότητα, καθώς οι προηγούμενοι παράγοντες είναι σημαντικοί καθοριστικοί παράγοντες της συσσώρευσης κεφαλαίου ενός τομέα, μια τέτοια έρευνα αντιπροσωπεύει μια συμβολή στην αξιολόγηση του τρόπου με τον οποίο η δομή της τραπεζικής αγοράς επηρεάζει τη συνολική οικονομική ανάπτυξη.

Χρησιμοποιώντας δεδομένα για τις τοπικές αγορές των ΗΠΑ για τραπεζικούς και μη χρηματοπιστωτικούς τομείς, διαπιστώνουν ότι ο μεγαλύτερος ανταγωνισμός μεταξύ των τραπεζών (δηλαδή χαμηλότερη συγκέντρωση και χαλαρότεροι περιορισμοί στη γεωγραφική επέκταση) συνδέεται τόσο με περισσότερες επιχειρήσεις σε λειτουργία όσο και με μικρότερο μέσο μέγεθος επιχείρησης, ακόμη κι αν συμβαίνει δεν έχει κανένα αντίκτυπο στις μεγαλύτερες εταιρείες. Αυτό το εύρημα φαίνεται να συνάδει με την ιδέα ότι οι τράπεζες με ισχύ στην αγορά υψώνουν ένα σημαντικό χρηματοοικονομικό εμπόδιο εισόδου, βλάπτοντας επομένως τον επιχειρηματικό τομέα της οικονομίας, ακόμη και εάν αυτό αναγνωριστεί ότι συμβαίνει για να προστατεύσουν την κερδοφορία των υφιστάμενων δανειοληπτών τους.

Η Coccorese (2008) χρησιμοποιεί δύο ξεχωριστά τεστ (ένα τυπικό τεστ αιτιότητας Granger-Sims και μια παλινδρόμηση όπου η κατεύθυνση της αιτιότητας μελετάται λαμβάνοντας υπόψη

την επίδραση των αλλαγών στους εσωτερικούς και εξωτερικούς παράγοντες των τραπεζών στα δικά τους μερίδια αγοράς) προκειμένου να μελετήσει την αιτιότητα μεταξύ του επιπέδου συγκέντρωσης στον τραπεζικό κλάδο (που υπολογίζεται από τον δείκτη συγκέντρωσης δανείων των οκτώ μεγάλων τραπεζών) και της οικονομικής ανάπτυξης στις ιταλικές περιφέρειες για τα έτη 1991-2001. Τα αποτελέσματά δείχνουν ξεκάθαρα ότι βραχυπρόθεσμα (δηλαδή λαμβάνοντας υπόψη τις διαφορές ενός έτους) η οικονομική ανάπτυξη προκαλείται αρνητικά από την τραπεζική ενοποίηση, ενώ μακροπρόθεσμα (δηλ. λαμβάνοντας υπόψη τις διαφορές τριετίας) η οικονομική ανάπτυξη φαίνεται να επηρεάζει τη συγκέντρωση των τραπεζών. ότι οι οικονομικές επεκτάσεις τείνουν να μειώσουν τα μερίδια αγοράς των τραπεζών και έτσι να βοηθήσουν στην επίτευξη ισχυρότερου ανταγωνισμού μεταξύ των πιστωτικών ιδρυμάτων.

Οι Mitchener και Wheelock (2013) πραγματοποιούν μια ανάλυση σχετικά με τις επιπτώσεις της δομής και της ρύθμισης της τραπεζικής αγοράς στην οικονομική ανάπτυξη στις ΗΠΑ για την περίοδο 1899-1929, όταν ο μεταποιητικός τομέας επεκτεινόταν γρήγορα και οι περιοριστικοί νόμοι για τα υποκαταστήματα τμηματοποίησαν το τραπεζικό σύστημα των ΗΠΑ γεωγραφικά. Οι συγγραφείς χρησιμοποιούν δεδομένα για τη συγκέντρωση της τραπεζικής αγοράς και τους ρυθμούς ανάπτυξης σε επίπεδο μεταποιητικού κλάδου για τις πολιτείες των ΗΠΑ και διαπιστώνουν ότι η συγκέντρωση της τραπεζικής αγοράς γενικά είχε θετικό αντίκτυπο στην ανάπτυξη του μεταποιητικού τομέα, ακόμη και όταν ελέγχουν άλλες πτυχές της δομής και της πολιτικής της τραπεζικής αγοράς. Κατά συνέπεια, αυτό το αποτέλεσμα εντός της χώρας έρχεται σε αντίθεση με στοιχεία από μελέτες μεταξύ των χωρών που διαπιστώνουν ότι η συγκέντρωση τείνει να καθυστερεί την ανάπτυξη.

3.3.2. Χρήση μέτρων ανταγωνισμού

Σύμφωνα με τη θεωρία της βιομηχανικής οργάνωσης, πρέπει να παραδεχτούμε ότι το ανταγωνιστικό επίπεδο ενός δεδομένου κλάδου δεν μπορεί να μετρηθεί χρησιμοποιώντας μόνο δείκτες διάρθρωσης της αγοράς, καθώς η αξιολόγηση του βαθμού αποτελεσματικού ανταγωνισμού απαιτεί συγκεκριμένα δομικά μοντέλα που ενσωματώνουν τη συμπεριφορά των επιχειρήσεων. ενώ η χρήση μεσολαβητών της δομής της αγοράς θα μπορούσε να οδηγήσει σε αποτελέσματα που αντανάκλουν άλλους παράγοντες εκτός από τον ανταγωνισμό, κάτι που είναι ένα από τα ζητήματα που εγείρονται από τη βιβλιογραφία αμφισβήτησης (Baumol et al.,

1982· Claessens and Laeven, 2005). Στην πραγματικότητα, η συμπεριφορά των κατεστημένων τραπεζών μπορεί μάλλον να επηρεαστεί από την απειλή εισόδου (Besanko and Thakor, 1992).

Ακόμη και τα μέτρα απόδοσης, όπως τα τραπεζικά περιθώρια ή η κερδοφορία, μπορούν επίσης να είναι ατελείς δείκτες της ανταγωνιστικότητας του κλάδου, επειδή συχνά επηρεάζονται από παράγοντες όπως η σταθερότητα μιας χώρας, τα φορολογικά χαρακτηριστικά στον χρηματοπιστωτικό τομέα, η ποιότητα των πληροφοριών και τα δικαστικά συστήματα της χώρας. και άλλοι ειδικοί για την τράπεζα παράγοντες (π.χ. κλίμακα λειτουργιών, προτιμήσεις κινδύνου) Για να ληφθούν πιο ισχυροί δείκτες του βαθμού ανταγωνισμού, η διαρθρωτική προσέγγιση αμφισβήτησης που προτείνεται από τη βιβλιογραφία του βιομηχανικού οργανισμού επιλέγει να λάβει υπόψη (όποτε είναι δυνατόν) πραγματική τραπεζική συμπεριφορά, φραγμοί εισόδου, περιορισμοί δραστηριότητας, ανταγωνισμός από άλλους χρηματοπιστωτικούς διαμεσολαβητές (π.χ. κεφαλαιαγορές, μη τραπεζικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, ασφαλιστικές εταιρείες).

Έτσι, σε τραπεζικές μελέτες τα διαρθρωτικά μέτρα του ανταγωνισμού είτε συμπληρώθηκαν είτε αντικαταστάθηκαν από δείκτες που εκτιμώνται στη λεγόμενη βιβλιογραφία της νέας εμπειρικής βιομηχανικής οργάνωσης (NEIO). Τα πιο ευρέως διαδεδομένα μέτρα ανταγωνισμού είναι το H-statistic, ο δείκτης Lerner και ο δείκτης Boone. Ο δείκτης H έχει προταθεί από τους Panzar και Rosse (1987). Λαμβάνεται από την εκτίμηση μιας εξίσωσης μειωμένων εσόδων και αντιστοιχεί στο άθροισμα των ελαστικότητων των τραπεζικών εσόδων σε σχέση με τις τιμές των εισροών.

Όπως καταδεικνύουν οι Panzar και Rosse (1987), με την υπόθεση ότι οι επιχειρήσεις λειτουργούν στη μακροχρόνια ισορροπία τους, μια τιμή της στατιστικής H ίση με 1 είναι συνεπής με μια κατάσταση τέλει ανταγωνισμού (όπου οι αλλαγές στο κόστος αντανακλώνται πλήρως στις αλλαγές σε τιμές παραγωγής), μια τιμή H μεταξύ 0 και 1 υποδηλώνει την ύπαρξη μονοπωλιακού ανταγωνισμού (οι τράπεζες είναι μόνο εν μέρει ευαίσθητες στις αλλαγές κόστους στον καθορισμό των τιμών, που υποδηλώνει έναν ενδιάμεσο βαθμό ισχύος στην αγορά έναντι της τιμής) και τιμές ίσες ή μικρότερες από το 0 συνάδουν με μια κατάσταση μονοπωλίου ή συμπαιγνίας ολιγοπωλίου (όπου, λόγω της απουσίας ανταγωνιστικής πίεσης, οι τράπεζες προσαρμόζουν τις τιμές χωρίς να λαμβάνουν υπόψη τις αλλαγές στο κόστος).

Επομένως, η στατιστική H βασικά πιάνει την αντίδραση της παραγωγής στις τιμές των εισροών, αλλά επιβάλλει ορισμένες περιοριστικές παραδοχές στη συνάρτηση κόστους των τραπεζών και απαιτεί η εν λόγω αγορά να βρίσκεται σε ισορροπία. Στην εμπειρική βιβλιογραφία, οι εκτιμήσεις των H -statistics ποικίλλουν ευρέως (π.χ. βλέπε Claessens and Laeven, 2004 και Bikker and Spierdijk, 2008). Αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι, χρησιμοποιώντας δεδομένα σε επίπεδο τράπεζας για τραπεζικά συστήματα 50 χωρών για τα έτη 1994-2001, οι Claessens και Laeven (2004) συσχετίζουν αυτό το μέτρο ανταγωνιστικότητας με δείκτες των δομών και των ρυθμιστικών καθεστώτων των τραπεζικών συστημάτων των χωρών και δεν βρίσκουν στοιχεία ότι ο δείκτης H σχετίζεται αρνητικά με τη συγκέντρωση του τραπεζικού συστήματος, ενώ επηρεάζεται σημαντικά από δείκτες αμφισβήτησης όπως περιορισμοί στις δραστηριότητες των τραπεζών και περιορισμοί στην είσοδό τους στον κλάδο, των οποίων τα πρόσημα είναι αρνητικά και θετικά αντίστοιχα. Οπότε, η ύπαρξη ενός αμφισβητούμενου συστήματος μπορεί να είναι πιο σημαντική για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας από ένα σύστημα με χαμηλή συγκέντρωση.

Πιο πρόσφατα, οι Bikker et al. (2012) έχουν δείξει ότι δεν έχει νόημα να χρησιμοποιείται ο δείκτης H ως επεξηγηματική μεταβλητή σε μια παλινδρόμηση, επειδή οδηγεί σε μια μη τακτική στατιστική της ισχύος στην αγορά. Στην πραγματικότητα, διαπιστώνουν ότι μια θετική τιμή της στατιστικής H δεν συνάδει με τις τυπικές μορφές ατελούς ανταγωνισμού, αλλά μια αρνητική τιμή μπορεί να προκύψει υπό διάφορες συνθήκες, συμπεριλαμβανομένου του βραχυπρόθεσμου ή ακόμη και του μακροχρόνιου ανταγωνισμού.

Οι Shaffer και Spierdijk (2015) προχωρούν ακόμη παραπέρα: αναλύοντας την απόκριση ισορροπίας των εσόδων στις αλλαγές στο οριακό κόστος σε πέντε εναλλακτικές ρυθμίσεις ολιγοπωλίου, αποδεικνύουν ότι ούτε το πρόσημο ούτε το μέγεθος του δείκτη H μπορούν να προσδιορίσουν αξιόπιστα τον βαθμό ισχύος στην αγορά. Στην πραγματικότητα, μια θετική τιμή μπορεί να προκύψει και σε μη ανταγωνιστικά σενάρια, πράγμα που σημαίνει ότι η στατιστική H μπορεί να λάβει οποιοδήποτε πρόσημο για οποιοδήποτε βαθμό ανταγωνισμού. Οι συγγραφείς καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι η δοκιμή εσόδων Panzar-Rosse, καθώς είναι πιθανό να δώσει διαφορούμενα συμπεράσματα για το επίπεδο ανταγωνισμού στην αγορά, δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί ούτε ως ποσοτικό μέτρο ούτε ως μονόπλευρο μέτρο της ισχύος στην αγορά.

Ο δείκτης Lerner (Lerner, 1934) αξιολογεί την ισχύ μιας τράπεζας στην αγορά λαμβάνοντας υπόψη τη διαφορά μεταξύ τιμής και οριακού κόστους (διαιρούμενο με τιμή), η οποία πρέπει να είναι ίση με μηδέν στον τέλει ανταγωνισμό, αλλά θετική σε λιγότερο ανταγωνιστικά περιβάλλοντα όπως εδώ η τιμή ορίζεται παραπάνω. οριακό κόστος. Συνεπώς, ο δείκτης Lerner συλλαμβάνει την ικανότητα των επιχειρήσεων να ορίζουν τιμές πάνω από το οριακό κόστος (ως ποσοστό των τιμών), που είναι η καρδιά της ισχύος στην αγορά, έτσι ώστε η αξία του να μειωθεί στον βαθμό ανταγωνιστικότητας. Έχει επίσης το πλεονέκτημα ότι υπολογίζεται σε τραπεζικό επίπεδο.

Ο δείκτης Boone συσχετίζει την απόδοση με τις διαφορές στην αποτελεσματικότητα (Boone, 2008). Ειδικότερα, η ιδέα είναι ότι ο σκληρότερος ανταγωνισμός επιτρέπει στις πιο αποτελεσματικές επιχειρήσεις (δηλαδή σε αυτές με χαμηλότερο οριακό κόστος) να αποκομίζουν σχετικά υψηλότερα κέρδη ή μερίδια αγοράς από τους λιγότερο αποδοτικούς ανταγωνιστές. Ως εκ τούτου, υπολογίζεται σε δεδομένα σε επίπεδο επιχείρησης ως η ποσοστιαία μεταβολή στα κέρδη ή τα μερίδια αγοράς λόγω μιας τοις εκατό αλλαγής στο οριακό κόστος (Boone and van Leuvensteijn, 2010· van Leuvensteijn et al., 2011). Οι μελέτες που προσπάθησαν να εξακριβώσουν κάποια σχέση μεταξύ τραπεζικού ανταγωνισμού και οικονομικής ανάπτυξης μέσω των παραπάνω μετρήσεων είναι αρκετά λίγες σε σύγκριση με τη σημασία του θέματος και συνήθως κάνουν χρήση είτε της στατιστικής Η είτε του δείκτη Lerner.

Οι Carbo et al. (2003) χρησιμοποιούν πέντε υποδείξεις του ανταγωνισμού της αγοράς μεταξύ ταμειυτηρίου και εμπορικών τραπεζών σε πέντε περιφέρειες της Ισπανίας: έναν δείκτη Herfindahl-Hirschman που σχετίζεται με τις καταθέσεις, μια αποπληθωρισμένη διαφορά επιτοκίου δανείου-καταθέσεων, μια αποπληθωρισμένη προσαύξηση της τιμής σε σχέση με το οριακό κόστος και δύο διαφορετικές εκδόσεις του ευρετηρίου Lerner. Πραγματοποιούν ορισμένες δοκιμές αιτιότητας Granger της σχέσης μεταξύ του ανταγωνισμού του τραπεζικού τομέα και της περιφερειακής οικονομικής απόδοσης κατά τα έτη 1986-1998 και διαπιστώνουν ότι, αν και ο τραπεζικός ανταγωνισμός φαίνεται να αυξήθηκε στην Ισπανία μετά την απορρύθμιση (δηλαδή, οι αποταμιευτές κέρδισαν υψηλότερες αποδόσεις και οι δανειολήπτες πλήρωσαν χαμηλότερα ποσοστά), αυτή η βελτίωση δεν φαίνεται να έπαιξε σημαντικό ρόλο στην παράλληλη διεύρυνση του περιφερειακού ΑΕΠ κατά την ίδια περίοδο.

Οι προτεινόμενοι λόγοι για αυτό το αποτέλεσμα είναι ότι ίσως θα χρειαζόταν πολύ μεγαλύτερες αλλαγές στις αποδόσεις των αποταμιευτών και στο κόστος για τους δανειολήπτες προκειμένου

να προωθηθεί η οικονομική ανάπτυξη ή ότι πρέπει να ληφθούν υπόψη άλλοι παράγοντες (για παράδειγμα, διαφορές σε νομικά και πολιτιστικά περιβάλλοντα). προσδιορίζεται καλύτερα στην ανάλυση. Οι Claessens and Laeven (2005) διερευνούν τις σχέσεις μεταξύ του ανταγωνισμού του τραπεζικού συστήματος και της παροχής εξωτερικής χρηματοδότησης και χρησιμοποιούν την εμπειρική διάταξη που αναπτύχθηκε από τους Rajan και Zingales (1998), δηλαδή εργάζονται σε δεδομένα τομεακής ανάπτυξης, όπου προστίθεται μια εκτιμώμενη στατιστική H ως ένα μέτρο του βαθμού ανταγωνισμού στο τραπεζικό σύστημα της χώρας (που μπαίνει ως όρος που αλληλεπιδρά με το κλαδικό μέτρο της οικονομικής εξάρτησης). Αποδεικνύεται ότι ο ανταγωνισμός συνδέεται θετικά με τη βιομηχανική ανάπτυξη των χωρών, υποδηλώνοντας ότι τα πιο ανταγωνιστικά τραπεζικά συστήματα είναι καλύτερα στην παροχή χρηματοδότησης σε οικονομικά εξαρτώμενες επιχειρήσεις. Αυτό το αποτέλεσμα τους επιτρέπει να απορρίψουν την υπόθεση ότι η ισχύς στην αγορά μπορεί να διευκολύνει την πρόσβαση στη χρηματοδότηση. Επιπλέον, καθώς η δομή της αγοράς (μετρούμενη από τη συγκέντρωση στο τραπεζικό σύστημα) δεν επηρεάζει σημαντικά την ανάπτυξη του βιομηχανικού τομέα, θέτουν επίσης υπό αμφισβήτηση την εγκυρότητα των μελετών που χρησιμοποιούν τη συγκέντρωση ως μέτρο της ισχύος της αγοράς. Οι Fernandez de Guevara και Maudos (2011) αναλύουν την επίδραση του τραπεζικού ανταγωνισμού στην οικονομική ανάπτυξη της βιομηχανίας χρησιμοποιώντας τόσο διαρθρωτικά μέτρα ανταγωνισμού όσο και μέτρα που βασίζονται στην προοπτική NEIO (δηλαδή, η στατιστική H και ο δείκτης Lerner).

Τέλος, ο Soedarmono (2010) διερευνά τη σχέση μεταξύ του τραπεζικού ανταγωνισμού και της οικονομικής ανάπτυξης σε ένα δείγμα ασιατικών χωρών κατά την περίοδο 1999-2007. Η ερευνητική του οργάνωση είναι κοντά στους Beck et al. (2004), αλλά, προκειμένου να συλλάβει το βαθμό ισχύος της τραπεζικής αγοράς, υιοθετεί την προσέγγιση NEIO των Uchida και Tsutsui (2005) – η οποία παρέχει τον βαθμό ισχύος στην αγορά εκτιμώντας την πρώτη συνθήκη μεγιστοποίησης των κερδών των τραπεζών μαζί με συνάρτηση κόστους και αντίστροφη συνάρτηση ζήτησης – αντί να χρησιμοποιούν δείκτες συγκέντρωσης τραπεζών.

Επίσης, χωρίζει την οικονομική ανάπτυξη σε δύο τύπους δεικτών ανάλογα με τον διαφορετικό οικονομικό τομέα (γεωργικός και βιομηχανικός τομέας ανάπτυξη). Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι υπάρχει μια σχέση σχήματος U μεταξύ της παραμέτρου ισχύος της αγοράς και του πραγματικού ετήσιου ρυθμού αύξησης του ΑΕΠ, αλλά, καθώς περισσότερο από το 70 τοις εκατό της παρατήρησης είναι πάνω από το σημείο καμπής, δείχνουν ουσιαστικά ότι η σχέση

μεταξύ των τραπεζών η ισχύς της αγοράς και η οικονομική ανάπτυξη τείνει να είναι θετική. Επίσης, η υψηλότερη ισχύς στην τραπεζική αγορά βελτιώνει την ανάπτυξη του αγροτικού τομέα, ενώ αυτή η θετική σχέση εξαφανίζεται όταν παρατηρείται ο βιομηχανικός τομέας. Συγκρίνοντας τα παραπάνω στοιχεία, προκύπτει ότι οι τεχνικές ΝΕΙΟ – αν και με λίγες, αλλά αναπόφευκτες εξαιρέσεις – φαίνεται να υποστηρίζουν την ύπαρξη θετικής σχέσης μεταξύ της ισχύος της τραπεζικής αγοράς και της οικονομικής απόδοσης.

3.3.3. Χρήση ρυθμιστικών μέτρων

Ένας τρίτος τρόπος για να αποτυπωθεί ο βαθμός ανταγωνισμού μεταξύ των τραπεζών είναι η χρήση δεικτών του ρυθμιστικού πλαισίου, επειδή μπορούν να παρέχουν ενδείξεις για την αμφισβήτηση του τραπεζικού συστήματος. Στην πραγματικότητα, για να λειτουργήσει ο ανταγωνισμός (και ακόμη και για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας) μπορεί συχνά να είναι πιο σημαντικό πόσο «αμφισβητούμενη» είναι η τραπεζική αγορά, παρά απλώς πόσες τράπεζες λειτουργούν εκεί. Η δυνατότητα αμφισβήτησης της αγοράς εξαρτάται τόσο από τις ενέργειες των κατεστημένων τραπεζών όσο και από τους διάφορους τύπους φραγμών εισόδου και εξόδου. Τα κανονιστικά μέτρα περιλαμβάνουν απαιτήσεις εισόδου, επίσημους και ανεπίσημους φραγμούς εισόδου για εγχώριες και ξένες τράπεζες, περιορισμούς δραστηριότητας και άλλες ρυθμιστικές απαιτήσεις που ενδέχεται να εμποδίσουν την είσοδο στην αγορά.

Γενικά, λόγω της δυσκολίας ποσοτικοποίησης τέτοιων παραγόντων, αντιστοιχούν σε ευρύτερους θεσμικούς δείκτες, όπως τα συμβατικά και πληροφοριακά χαρακτηριστικά της χώρας. Από αυτή την άποψη, μία από τις πιο σχετικές μελέτες που επικεντρώνεται στον ρόλο της απορρύθμισης στις τραπεζικές αγορές για την πραγματική οικονομία είναι αυτή των Jayaratne και Strahan (1996). Το επίκεντρό τους είναι μια ενιαία χώρα, οι Ηνωμένες Πολιτείες, την περίοδο 1972-1992, όταν έλαβε χώρα μια έντονη διαδικασία απορρύθμισης και μεμονωμένα κράτη (σε διάφορα χρόνια) άρουν τους ρυθμιστικούς φραγμούς για την είσοδο των τραπεζών (έτσι ώστε οι τραπεζικές αγορές να γίνουν σταδιακά πιο ανταγωνιστικές). Οι συγγραφείς διερευνούν κατά πόσον η παραπάνω απορρύθμιση –μέσω μεγαλύτερης διαθεσιμότητας πιστώσεων– έχει μεταφραστεί σε ταχύτερη οικονομική ανάπτυξη, σε ένα πλαίσιο όπου μπορούν να βασίζονται τόσο σε διατομικές όσο και σε χρονικές διαστάσεις και όπου μπορούν να μετρήσουν και να συγκρίνουν άμεσα τις αλλαγές στον ανταγωνισμό και την

αποτελεσματικότητα των τραπεζών. από πριν έως μετά την απορρύθμιση, επίσης καλύτερη αντιμετώπιση της αιτιότητας.

Συγκεκριμένα, εκτιμούν μια παλινδρόμηση ανάπτυξης όπου προστίθεται δείκτης διακλάδωσης: ισούται με ένα για κράτη χωρίς περιορισμούς διακλάδωσης μέσω συγχωνεύσεων και εξαγορών, έτσι ώστε ο εκτιμώμενος συντελεστής του να μετρά την αύξηση της κατά κεφαλήν οικονομικής ανάπτυξης που προκύπτει από την απορρύθμιση κλάδου. Τα αποτελέσματα των εκτιμήσεων τους επιβεβαιώνουν την αιτιώδη συνάφεια μεταξύ της τραπεζικής απορρύθμισης και της αύξησης του κρατικού εισοδήματος: για παράδειγμα, διαπιστώνουν ότι στην περίοδο του δείγματος η ετήσια αύξηση του προσωπικού εισοδήματος σε ένα κράτος ήταν πάνω από 0,5 τοις εκατό υψηλότερη μετά την απορρύθμιση του τραπεζικού κλάδου.

Συνολικά, η μελέτη τους έχει το πλεονέκτημα να δείξει ότι η οικονομική ανάπτυξη μπορεί να επιταχυνθεί μετά τη μεταρρύθμιση των τραπεζικών υποκαταστημάτων, ειδικά λόγω βελτιώσεων στην ποιότητα των δανείων (σύμφωνα με την ιδέα ότι οι οικονομίες με χρηματοπιστωτικά συστήματα που διοχετεύουν τις αποταμιεύσεις σε καλύτερα έργα αναπτύσσονται ταχύτερα) αντί να αυξάνονται σε ποσότητα δανείου (καθώς δεν βρίσκουν σταθερή άνοδο στον δανεισμό μετά τη μεταρρύθμιση των υποκαταστημάτων), γεγονός που υποδηλώνει ότι οι βελτιώσεις στην παρακολούθηση και τον έλεγχο των τραπεζών μπορούν να ενισχύσουν την οικονομική ανάπτυξη.

Αργότερα, οι Black and Strahan (2002) επικεντρώθηκαν και πάλι στις πολιτείες των ΗΠΑ, λαμβάνοντας υπόψη την περίοδο 1976-1994 και μειώνοντας τον αριθμό των ετήσιων νέων επιχειρήσεων κατά κεφαλήν, μεταξύ άλλων, στις μεταβλητές του τραπεζικού ανταγωνισμού και της ισχύος της αγοράς, όπως οι δείκτες απορρύθμισης των κρατών. και καταθέσεις ΗΗΙ. Τα αποτελέσματά τους υποδηλώνουν ότι πολιτικές όπως η μεταρρύθμιση των υποκαταστημάτων και της διακρατικής τραπεζικής, που ενθάρρυναν τον ανταγωνισμό και την ενοποίηση στον τραπεζικό τομέα των ΗΠΑ, έχουν βοηθήσει την επιχειρηματικότητα.

Συγκεκριμένα, διαπιστώνουν ότι το ποσοστό των νέων εταιρειών σε ένα κράτος έχει αυξηθεί σημαντικά μετά την απορρύθμιση και ότι το τελευταίο μπόρεσε να μειώσει την αρνητική επίδραση των υψηλών επιπέδων συγκέντρωσης στις τοπικές αγορές (στην πραγματικότητα, οι κατεστημένες τράπεζες σε προηγουμένως προστατευμένες αγορές έπρεπε να

αντιμετωπίζουν την πιθανή είσοδο μεγάλου αριθμού ανταγωνιστών μετά την απορρύθμιση). Ως εκ τούτου, η ενοποίηση και η συνακόλουθη μείωση του μεριδίου αγοράς των μικρών τραπεζών φαίνεται ότι βοήθησαν τους επιχειρηματίες, όχι τους έβλαψαν.

Ο Zarutskie (2006) εξακολουθεί να εργάζεται σε δεδομένα των ΗΠΑ, εξετάζει μια μεγάλη ομάδα ιδιωτικών εταιρειών κατά τα έτη 1987-1998 για την κατανόηση του αντίκτυπου του τραπεζικού ανταγωνισμού (που καταγράφηκε από ένα ομοίωμα για τα έτη 1994-1998, δηλ. αυτές που ακολούθησαν το Riegle-Neal Νόμος για την αποτελεσματικότητα των διακρατικών τραπεζών και υποκαταστημάτων) για τον δανεισμό και τις επενδύσεις επιχειρήσεων. Τα ενδιαφέροντα στοιχεία της έρευνάς της είναι ότι οι νέες εταιρείες (οι οποίες χαρακτηρίζονται επίσης από τις μεγαλύτερες ασυμμετρίες πληροφόρησης) έχουν σημαντικά μικρότερο εξωτερικό χρέος στους ισολογισμούς τους όταν δραστηριοποιούνται στις πιο ανταγωνιστικές τραπεζικές αγορές μετά την απορρύθμιση, επειδή το αντικαθιστούν με εισφερόμενο μετοχικό κεφάλαιο, αλλά το τελευταίο δεν είναι αρκετό για να τους επιτρέψει να επενδύσουν όσα θα είχαν σε λιγότερο ανταγωνιστικές τραπεζικές αγορές. Οι νεοσύστατες εταιρείες είναι επίσης μικρότερες και κερδίζουν υψηλότερες αποδόσεις των περιουσιακών στοιχείων μετά την απορρύθμιση, κάτι που συνάδει με τις λιγότερες επενδύσεις τους λόγω των μεγαλύτερων οικονομικών περιορισμών. Αντίθετα, οι παλαιότερες επιχειρήσεις του δείγματος (δηλαδή, εκείνες που πιθανώς χαρακτηρίζονται από τις μικρότερες ασυμμετρίες πληροφοριών) χρησιμοποιούν περισσότερο εξωτερικό χρέος και επενδύουν περισσότερο μετά την απορρύθμιση.

Αυτά τα ευρήματα συνάδουν με την πρόβλεψη του μοντέλου των Petersen και Rajan (1995), καθώς φαίνεται ότι ο μεγαλύτερος ανταγωνισμός μεταξύ των πιστωτών τους αποθαρρύνει από το να δανείζουν σε νέες επιχειρήσεις όταν οι πιστωτικές τους ιδιότητες δεν είναι καλά γνωστές. Ως εκ τούτου, η αύξηση του ανταγωνισμού στην τραπεζική αγορά μπορεί να έχει πολύ διαφορετικές επιπτώσεις στη δανειοληπτική και επενδυτική συμπεριφορά νεότερων και πιο εδραιωμένων επιχειρήσεων.

Ο Huang (2008) διερευνά εάν η άρση των περιορισμών στις τραπεζικές υποκαταστήματα σε όλη την πολιτεία δημιουργεί σημαντική επιτάχυνση της ανάπτυξης σε απελευθερωμένες πολιτείες των ΗΠΑ. Για το σκοπό αυτό, χρησιμοποιεί μια μεθοδολογία γεωγραφικής αντιστοίχισης που συγκρίνει τις οικονομικές επιδόσεις ζευγών συνεχόμενων κομητειών που χωρίζονται από κρατικά σύνορα, όπου από τη μια πλευρά οι περιορισμοί στην κρατική

διακλάδωση αφαιρέθηκαν σχετικά νωρίτερα. Εστιάζει σε 23 ξεχωριστά γεγονότα απορρύθμισης που έλαβαν χώρα μεταξύ 1975 και 1990 και παρατηρεί στατιστικά σημαντικές επιταχύνσεις ανάπτυξης μετά την απορρύθμιση μόνο σε πέντε από αυτά, κανένα από τα οποία δεν συνέβη πριν από το 1985. Επομένως, βρίσκει ελάχιστη υποστήριξη για τα συμπεράσματα των Jayaratne και O Strahan (1996), καθώς η ρύθμιση και η απορρύθμιση της γεωγραφικής επέκτασης των εμπορικών τραπεζών φαίνεται να ασκούν μικρή μετρήσιμη επίδραση στην τοπική οικονομία.

Ορισμένες μελέτες έχουν επίσης διερευνήσει το ρόλο της απορρύθμισης του χρηματοπιστωτικού τομέα των ΗΠΑ στην καινοτομία σε επίπεδο επιχείρησης και, ως εκ τούτου, στην οικονομική ανάπτυξη. Οι Chava et al. (2013) εργάζονται σε δεδομένα διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας και παραπομπών κατά τα έτη 1970-2005 και δείχνουν ότι η ενδοκρατική τραπεζική απορρύθμιση, η οποία αύξησε την τοπική ισχύ των τραπεζών στην αγορά, μείωσε το επίπεδο και τον κίνδυνο καινοτομίας από νέες, ιδιωτικές επιχειρήσεις, ενώ η διακρατική τραπεζική απορρύθμιση, γεγονός που μείωσε την ισχύ των τραπεζών στην τοπική αγορά, αύξησε το επίπεδο και τον κίνδυνο καινοτομίας από νέες, ιδιωτικές επιχειρήσεις. Τέτοιες αντιφατικές επιπτώσεις μεταφράζονται επίσης σε αντίθετες επιπτώσεις στην οικονομική ανάπτυξη, πράγμα που σημαίνει ότι η φύση της απορρύθμισης του χρηματοπιστωτικού τομέα επηρεάζει σημαντικά τα πιθανά οφέλη για την πραγματική οικονομία.

Χρησιμοποιώντας ακόμη πληροφορίες διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας και παραπομπών για εταιρείες εισηγμένες στο χρηματιστήριο των ΗΠΑ και ιδιωτικές εταιρείες την περίοδο 1976-2006, Cornaggia et al. (2015) βρίσκουν στοιχεία ότι η απελευθέρωση των νομοθεσιών διακλάδωσης σε κρατικό επίπεδο προκαλεί συνολικές μειώσεις στην καινοτομία σε κρατικό επίπεδο. Αυτό το αποτέλεσμα οφείλεται σε εταιρείες με έδρα σε κράτη που απορρυθμίζουν, αλλά η καινοτομία αυξάνεται μεταξύ ιδιωτικών εταιρειών που εξαρτώνται από την εξωτερική χρηματοδότηση, επειδή η απορρύθμιση των υποκαταστημάτων επεκτείνει την πρόσβαση σε πιστώσεις για αυτές τις εταιρείες, γεγονός που χαλαρώνει τους οικονομικούς περιορισμούς τους και τους επιτρέπει να επιδιώκουν καινοτόμα έργα.

Συνολικά, υπάρχουν σημαντικά μηνύματα ότι η απορρύθμιση στις τραπεζικές αγορές μπορεί να επιτρέψει κέρδη στην οικονομική δραστηριότητα των χωρών, ακόμη και αν η σύντομη έρευνά μας αφορά μόνο τις πολιτείες των ΗΠΑ. Ωστόσο, ο δανεισμός σχέσεων καθώς και οι δραστηριότητες παρακολούθησης από τις τράπεζες επιβεβαιώνουν ότι είναι κρίσιμοι

παράγοντες που επηρεάζουν τις τραπεζικές βιομηχανίες και επομένως δεν μπορούν να παραμεληθούν τόσο από τους μελετητές όσο και από τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής.

Αναφορικά με την Ελλάδα, ο αριθμός των μελετών που εξέτασαν την ελληνική τραπεζική αγορά είναι περιορισμένος. Οι περισσότερες από αυτές τις μελέτες έχουν επικεντρωθεί στη συγκριτική απόδοση των τραπεζών και στην αποτελεσματικότητά τους (απόδοση κόστους και οικονομία κλίμακας) παρά στους καθοριστικούς παράγοντες της κερδοφορίας τους.

Ο Ζοπουνίδης κ.ά. (1995) παρουσίασε μια πολυκριτηριακή μεθοδολογία λήψης αποφάσεων για την αξιολόγηση της απόδοσης δείγματος 28 ελληνικών τραπεζών κατά την περίοδο 1989-1992. Αξιολογήθηκε ένα προσθετικό μοντέλο χρησιμότητας για να ληφθεί η τελική κατάταξη των τραπεζών. Η απελευθέρωση και η κερδοφορία των ελληνικών εμπορικών τραπεζών κατά την περίοδο 1989-1991 εξετάστηκαν από τους Alexakis et al. (1995). Τα αποτελέσματα υποδηλώνουν ότι οι καθοριστικοί παράγοντες της κερδοφορίας των ελληνικών εμπορικών τραπεζών ήταν πολύ διαφορετικοί από αυτούς σε άλλες χώρες κατά τις περιόδους έντονης ρύθμισης στην Ελλάδα.

Ο Βασιλείου (1996) εφάρμοσε τη μεθοδολογία στατιστικής κοστολόγησης για να διερευνήσει τις διαφορές κερδοφορίας μεταξύ ελληνικών τραπεζών με υψηλό κέρδος και χαμηλού κέρδους κατά την περίοδο 1977-1986. Κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η διαχείριση περιουσιακών στοιχείων και σε μικρότερο βαθμό η διαχείριση υποχρεώσεων παίζουν ρόλο στην εξήγηση των διατραπεζικών διαφορών στην κερδοφορία στην Ελλάδα κατά την περίοδο 1977-1986.

Η δομή του κόστους και οι οικονομίες κλίμακας στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα κατά την περίοδο 1980-1989 εξετάστηκαν από τους Karafolas and Mantakas (1996). Κατασκεύασαν ένα μοντέλο που χρησιμοποιεί μια διαλογαριθμική συνάρτηση κόστους που περιλαμβάνει το μέγεθος των περιουσιακών στοιχείων, το κεφάλαιο, την εργασία και την τεχνολογική πρόοδο. Διαπίστωσαν ότι παρόλο που υπήρχαν οικονομίες κλίμακας λειτουργικού κόστους, δεν υπήρχαν οικονομίες συνολικής κλίμακας κόστους. Οι συνθήκες ανταγωνισμού στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα την περίοδο 1993-1995 εξετάστηκαν από τους Hondroyiannis et al. (1999) ο οποίος χρησιμοποίησε τη στατιστική Rosse-Panzar και διαπίστωσε ότι τα τραπεζικά έσοδα αποκτήθηκαν σαν υπό συνθήκες μονοπωλιακού ανταγωνισμού.

Οι Κοσμίδου και Σπάθης (2000) εξέτασαν την επίδραση του ευρώ στις ελληνικές τράπεζες μέσω μιας ανάλυσης κόστους-οφέλους εκτιμώντας το κόστος, τα οφέλη και τα αποτελέσματα που

θα προέκυπταν από την εισαγωγή του ευρώ. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι τα κέρδη θα αυξάνονταν γρήγορα στη μακροπρόθεσμη περίοδο.

Οι Βασιλείου και Φραγκούλη (2000) διερεύνησαν την επίδραση των χρηματοοικονομικών μεταβλητών (χρήση περιουσιακών στοιχείων και πολλαπλασιαστής μόχλευσης) και τον δείκτη συγκέντρωσης της ελληνικής αγοράς εμπορικών τραπεζών στην απόδοση ιδίων κεφαλαίων των τραπεζών κατά την περίοδο 1993-1997. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι χρηματοοικονομικές μεταβλητές είναι πολύ σημαντικοί καθοριστικοί παράγοντες της κερδοφορίας των τραπεζών, ενώ η δομή της αγοράς βρέθηκε ότι δεν επηρεάζει την απόδοση των τραπεζών.

Σε μεταγενέστερη μελέτη, οι Stathas et al. (2002) εφάρμοσαν την πολυκριτηριακή μέθοδο PROMETHEE για να ταξινομήσει τις τράπεζες σύμφωνα με τις οικονομικές τους επιδόσεις σε πολλαπλά κριτήρια (ρευστότητα, κερδοφορία, κεφαλαιακή διάρθρωση, επενδυτική δραστηριότητα, ανάπτυξη) κατά την περίοδο 1995-1999.

Η αποδοτικότητα κόστους κατά την περίοδο 1993-1998 εκτιμήθηκε από τους Christopoulos et al. (2002). Διαπίστωσαν ότι οι μεγάλες τράπεζες είναι λιγότερο αποτελεσματικές από τις μικρότερες, καθώς και η οικονομική τους απόδοση, τα τραπεζικά δάνεια και οι επενδύσεις τους σχετίζονται θετικά με την αποδοτικότητα κόστους. Ωστόσο, οι Spathis et al. (2002) χρησιμοποίησε μια πολυκριτηριακή μεθοδολογία για να διερευνήσει τις διαφορές κερδοφορίας και αποτελεσματικότητας μεταξύ μικρών και μεγάλων τραπεζών κατά την περίοδο 1990-1999 και διαπίστωσε ότι οι μεγάλες τράπεζες είναι πιο αποτελεσματικές από τις μικρές.

Οι Tsionas et al. (2003) εφάρμοσαν την Ανάλυση Περιβάλλοντος Δεδομένων για την εκτίμηση της οικονομικής αποδοτικότητας, της μεταβολής της συνολικής παραγωγικότητας των συντελεστών (TFP) και της τεχνικής αλλαγής του ελληνικού τραπεζικού συστήματος για την περίοδο 1993-1998. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι περισσότερες τράπεζες λειτουργούσαν κοντά στις βέλτιστες πρακτικές της αγοράς, ενώ το επιμεριζόμενο κόστος αναποτελεσματικότητας φάνηκε να είναι πιο σημαντικό από το κόστος τεχνικής αναποτελεσματικότητας. Επιπλέον, η θετική αλλά όχι ουσιαστική αλλαγή του TFP του ελληνικού τραπεζικού συστήματος συνδέθηκε με τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας για τις μεσαίες τράπεζες και με τη βελτίωση της τεχνικής αλλαγής για τα μεγαλύτερα ιδρύματα.

Σε μια πιο πρόσφατη μελέτη, οι Μαματζάκης και Ρεμούνδος (2003) χρησιμοποίησαν μια μεθοδολογία βασισμένη στο πλαίσιο απόδοσης δομής-συμπεριφοράς (SCP) για να εξετάσουν τους καθοριστικούς παράγοντες της απόδοσης των ελληνικών εμπορικών τραπεζών την περίοδο 1989-2000. Χρησιμοποίησαν χρηματοοικονομικούς δείκτες, τραπεζικούς δείκτες το μέγεθος, το καθεστώς ιδιοκτησίας, η απόδοση της χρηματιστηριακής αγοράς, η συγκέντρωση της αγοράς, η προσφορά χρήματος και ο δείκτης τιμών καταναλωτή ως ανεξάρτητες μεταβλητές και διαπιστώθηκε ότι τα κέρδη εξηγούνται κυρίως από τους χρηματοοικονομικούς δείκτες. Ανέφεραν επίσης ότι τα οικονομικά της κλίμακας και η προσφορά χρήματος επηρεάζουν σημαντικά την κερδοφορία.

Κεφάλαιο 4

Περιγραφή των Τραπεζών

4.1. Η HSBC

4.1.1. Προσδιοριστικά Στοιχεία

Η HSBC είναι ένας από τους μεγαλύτερους οργανισμούς τραπεζικών και χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών στον κόσμο. Εξυπηρετεί περισσότερους από 40 εκατομμύρια πελάτες μέσω των παγκόσμιων επιχειρηματικών μας τομέων: Wealth and Personal Banking, Commercial Banking, και Global Banking and Markets. Το δίκτυό της καλύπτει 64 χώρες και επικράτειες σε Ευρώπη, Ασία και Ειρηνικό, Μέση Ανατολή, Βόρεια Αφρική και στη Βόρεια και Λατινική Αμερική.

4.1.2. Δραστηριότητα

Η βρετανική τράπεζα HSBC, ο κύριος ευρωπαϊκός τραπεζικός όμιλος που χρηματοδοτεί ασιατικές εταιρείες, παρουσίασε την πολιτική της για τη χρηματοδότηση δραστηριοτήτων θερμικού άνθρακα και προέτρεψε τους πελάτες της να αναπτύξουν προγράμματα εξόδου από τον άνθρακα μέχρι το τέλος του 2023. Ο άνθρακας είναι ένα ευαίσθητο θέμα στην Ασία, όπου οι κυβερνήσεις επιδιώκουν να απελευθερωθούν από αυτήν την πηγή ενέργειας, που χρησιμοποιείται ευρέως επειδή είναι φθηνή αλλά υπεύθυνη για τις εκπομπές άνθρακα, προκειμένου να τηρήσουν τις δεσμεύσεις τους για την καταπολέμηση της υπερθέρμανσης του πλανήτη. Η HSBC έχει δεσμευτεί να μειώσει την έκθεσή της στη χρηματοδότηση δραστηριοτήτων θερμικού άνθρακα κατά τουλάχιστον 25% έως το 2025 και κατά 50% έως το 2030, δήλωσε στο Reuters ο επικεφαλής ανάπτυξης της HSBC.

4.1.3. Ιστορικό εξέλιξης

Η HSBC προέκυψε από μια απλή ιδέα: τη δημιουργία μιας τοπικής τράπεζας για την εξυπηρέτηση διεθνών αναγκών. Η HSBC πήρε το όνομά της από το ιδρυτικό μέλος της, την Hongkong and Shanghai Banking Corporation Limited, που δημιουργήθηκε το 1865 με στόχο τη χρηματοδότηση των αναπτυσσόμενων εμπορικών συναλλαγών μεταξύ Ευρώπης, Ινδίας και Κίνας.

Την ιδέα για την ίδρυση της τράπεζας εμπνεύστηκε ο Thomas Sutherland, ένας Σκωτσέζος που την περίοδο εκείνη εργαζόταν για την Peninsular and Oriental Steam Navigation Company. Αναγνώρισε τη συνεχώς αυξανόμενη ζήτηση για εγχώριες τραπεζικές υπηρεσίες στο Χονγκ Κονγκ και στις ακτές της Κίνας και συνέβαλε στη δημιουργία της τράπεζας, η οποία εγκαινίασε τα γραφεία της στο Χονγκ Κονγκ τον Μάρτιο του 1865 και στη Σανγκάη ένα μήνα αργότερα.

Σε σύντομο χρονικό διάστημα μετά τη δημιουργία της, η τράπεζα άνοιξε υποκαταστήματα προκειμένου να επεκτείνει τις υπηρεσίες που προσέφερε στους πελάτες της. Από τα πρώτα της κιάλας βήματα, η χρηματοδότηση του εμπορίου αποτέλεσε ένα σημαντικό τμήμα των διεθνών και τοπικών δραστηριοτήτων της τράπεζας και ξεχωρίζει ως ένα από τα ισχυρότερα χαρακτηριστικά σε ολόκληρη την πορεία της ιστορίας της. Έως τα τέλη του 19ου αιώνα, η τράπεζα είχε αναδειχθεί στο σημαντικότερο χρηματοπιστωτικό ίδρυμα στην Ασία.

Στη διάρκεια του 20ου αιώνα κλήθηκε να αντιμετωπίσει διάφορες προκλήσεις και αλλαγές, από διεθνείς συγκρούσεις μέχρι τη μεγάλη οικονομική ύφεση της δεκαετίας του 1930. Στα τέλη του εικοστού αιώνα η HSBC εξελίχθηκε, μέσα από οργανική ανάπτυξη, εξαγορές αλλά και διαφοροποίηση των δραστηριοτήτων της, από μια σημαντική τοπική τράπεζα σε έναν από τους ηγετικούς χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς στον κόσμο.

Το 1991 η HSBC δημιούργησε μια νέα εταιρεία συμμετοχών, την HSBC Holdings plc, ενώ το 1992 κατόπιν υποβολής προσφοράς απέκτησε την πλήρη κυριότητα της Midland Bank. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα τη μεταφορά της έδρας της HSBC στο Λονδίνο. Το Νοέμβριο του 1998 η HSBC ανακοίνωσε την υιοθέτηση μιας κοινής εμπορικής επωνυμίας, η οποία αποτελούταν από το όνομα HSBC και το εξαγωνικό σύμβολο, σε όλα τα σημεία λειτουργίας της, με στόχο τη βελτίωση της αναγνωρισιμότητάς της από πελάτες, μετόχους και εργαζόμενους σε όλο τον κόσμο.

Η εμπειρία διαμόρφωσε το χαρακτήρα της HSBC. Η τράπεζα αντιμετώπισε κάθε είδους προκλήσεις – κοινωνικές επαναστάσεις, οικονομικές κρίσεις, νέες τεχνολογίες – και προσαρμόστηκε ανάλογα για να επιβιώσει. Αυτό της επέτρεψε να ανταποκριθεί με επιτυχία στις προκλήσεις του 21ου αιώνα.

Η HSBC ξεκίνησε τη δραστηριότητά της στην Ελλάδα το 1981. Από τότε η HSBC έχει εξελιχθεί σε σημαντικό παράγοντα του ελληνικού χρηματοπιστωτικού τομέα. Η HSBC χρησιμοποιεί τη διεθνή της εμπειρία για την εξυπηρέτηση των τοπικών αναγκών των πελατών της, προσφέροντας τραπεζικές και επενδυτικές υπηρεσίες σε ιδιώτες καθώς και σε εταιρικούς και θεσμικούς πελάτες. Μέσω εξειδικευμένων τμημάτων, όπως η Τραπεζική Επιχειρήσεων και το τμήμα Global Banking and Markets, η τράπεζα υποστηρίζει την εταιρική επέκταση στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Οι καλές σχέσεις με τους πελάτες έχουν ιδιαίτερη σημασία για την HSBC, αλλά αποτελεί ευθύνη της Τράπεζας επίσης η βιώσιμη επιχειρηματικότητα, η προστασία του περιβάλλοντος, η υποστήριξη της εκπαίδευσης και η συνεισφορά σε ολόκληρη την κοινότητα.

4.2. Η BARCLAYS

4.2.1. Προσδιοριστικά Στοιχεία

Η Barclays είναι οργανωμένη σε τέσσερις βασικές δραστηριότητες: Personal & Corporate (Personal Banking, Corporate Banking, Wealth & Investment Management), Barclaycard, Investment Banking and Africa. Η Barclays έχει πρωταρχική εισαγωγή στο Χρηματιστήριο Αξιών του Λονδίνου και αποτελεί συστατικό του δείκτη FTSE 100. Έχει δευτερεύουσα εισαγωγή στο Χρηματιστήριο Αξιών της Νέας Υόρκης. Σύμφωνα με ένα έγγραφο του 2011 από τη Vitali et al., η Barclays ήταν η πιο ισχυρή διεθνική επιχείρηση από άποψη ιδιοκτησίας, εταιρικού ελέγχου της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής σταθερότητας και ανταγωνισμού στην αγορά με την AXA και τη State Street Corporation, να λαμβάνουν τη 2η και 3η θέση αντίστοιχα.

4.2.2. Δραστηριότητα

Η Barclays λειτουργεί ως δύο τμήματα, το Barclays UK (BUK) και το Barclays International (BI), υποστηριζόμενα από μια εταιρεία παροχής υπηρεσιών, την Barclays Execution Services (BX).

Η Barclays UK αποτελείται από τις UK Personal Banking, UK Business Banking και Barclaycard Consumer UK επιχειρήσεις, που διεξάγονται από μια βρετανική τράπεζα με περιχαρακώσεις (Barclays Bank UK PLC) και ορισμένες άλλες οντότητες του Ομίλου.

Η Barclays International αποτελείται από την εταιρική και επενδυτική τράπεζα και τις επιχειρήσεις καταναλωτών, καρτών και πληρωμών, οι οποίες ασκούνται από μια τράπεζα χωρίς περιχαρακώσεις (Barclays Bank PLC) και τις θυγατρικές της, καθώς και από ορισμένες άλλες οντότητες του Ομίλου.

Η Barclays Execution Services είναι η εταιρεία παροχής υπηρεσιών σε όλο τον Όμιλο που παρέχει τεχνολογία, λειτουργίες και λειτουργικές υπηρεσίες στις επιχειρήσεις σε όλο τον Όμιλο.

4.2.3. Ιστορικό εξέλιξης

Η Barclays έχει μια πλούσια και μακρά ιστορία στο Λονδίνο, που χρονολογείται από τον 17ο αιώνα. Ο John Freame, στον οποίο συνήθως εντοπίζεται η ιστορία του Barclays, ανταλλάσσεται ως χρυσοχόος στην Lombard Street από το 1690 με τον Thomas Gould. Τα ονόματα «Barclay» μπήκαν στην επιχείρηση το 1736 όταν ο James Barclay, ο οποίος είχε παντρευτεί την κόρη του John Freame, Sarah, προσχώρησε στην εταιρική σχέση και το όνομά του πήρε το προβάδισμα.

Σε μια εποχή που λίγοι άνθρωποι μπορούσαν να διαβάσουν, χρησιμοποιήθηκαν πινακίδες για την αναγνώριση κτιρίων. όταν τα κτίρια άλλαζαν χέρια, η ταμπέλα θα παρέμενε. Η επιχείρηση Barclays μετακόμισε στο σήμα του Black Spread Eagle το 1728, το οποίο αργότερα αριθμήθηκε ως 54 Lombard Street. Ως αποτέλεσμα, η Barclays ταυτίστηκε με το Spread Eagle, το οποίο υιοθετήθηκε ως επίσημο εθνόσημό της το 1937.

Ωστόσο, μέσω της συγχώνευσής της με την Martins Bank το 1969, η Barclays μπορεί να διεκδικήσει ακόμη παλαιότερους δεσμούς με το κεφάλαιο. Η παλαιότερη καταγωγή του Martins στο Λονδίνο βρίσκεται στη δεκαετία του 1560 με τον διάσημο ελισαβετιανό έμπορο, τραπεζίτη και διπλωμάτη Sir Thomas Gresham. Ο Σερ Τόμας, ο οποίος υπηρέτησε ως τραπεζίτης του βασιλιά Εδουάρδου ΣΤ', ίδρυσε έναν πρώιμο εμπορικό οίκο στην οδό Lombard. Το έμβλημα της οικογένειάς του ήταν το Grasshopper - το σήμα με το οποίο έγινε γνωστή η τράπεζά του.

Η σύνδεση του Martin με την τράπεζα ξεκίνησε όταν ο Thomas Martin μαθήτευσε στον Charles Duncombe το 1694. Ο Martin παντρεύτηκε την ανιψιά του Duncombe και ανέλαβε το μερίδιό του στην επιχείρηση με τον θάνατο του τελευταίου το 1699. Η εταιρεία μετονομάστηκε σε Stone and Martin το 1706 και το όνομα συνδέθηκε με την τράπεζα από τότε και μετά.

Εν μέσω μιας διευρυνόμενης βρετανικής οικονομίας που χρειαζόταν μεγαλύτερες τράπεζες, η Martins συγχωνεύτηκε με την Bank of Liverpool το 1918. Με τη δημιουργία της The Bank of Liverpool and Martins, η οδός Lombard 68 έγινε το γραφείο του Λονδίνου, με το Λίβερπουλ να προτιμάται για την έδρα της.

4.3. Η Τράπεζα Πειραιώς

4.3.1. Προσδιοριστικά Στοιχεία

Κύριοι στόχοι της Τράπεζας Πειραιώς είναι: α) η ενίσχυση των πηγών εσόδων και η λειτουργική αποτελεσματικότητα για την παραγωγή διατηρήσιμης κερδοφορίας, β) η βελτίωση της ποιότητας του ενεργητικού μέσω της συνεπούς εκτέλεσης του πλάνου μείωσης των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων (ΜΕΑ) με ορίζοντα το 2021, γ) η περαιτέρω ενίσχυση των κεφαλαιακών αποθεμάτων και δ) η αύξηση των υγιών χρηματοδοτήσεων ως μέσου στήριξης της οικονομικής ανάπτυξης της χώρας. Το 2020 ανταπεξήλθε σε αντίξοες συνθήκες, επιτυγχάνοντας σημαντικούς στόχους ορόσημα που έθεσαν τις βάσεις για τον στρατηγικό σχεδιασμό της επόμενης ημέρας για την Τράπεζα Πειραιώς.

Το νέο στρατηγικό σχέδιο “Sunrise”, που ανακοινώθηκε τον Μάρτιο του 2021, αποτελείται από μία σειρά συναλλαγών-ορόσημα που θα εξυγιάνουν οριστικά τον ισολογισμό της Τράπεζας και θα υποστηρίξουν μία ελκυστική οικονομική προοπτική, βασισμένη στην κερδοφόρο ανάπτυξη. Εντός του εννεαμήνου 2021 ολοκληρώθηκε περισσότερο από το 90% των ενεργειών μείωσης των ΝΡΕs και κεφαλαιακής ενίσχυσης του σχεδίου Sunrise, επιτυγχάνοντας κεφαλαιακή θέση σύμφωνα με τον προγραμματισμό.

Η αύξηση μετοχικού κεφαλαίου ύψους €1,4 δισ., η οποία ολοκληρώθηκε τον Απρίλιο 2021, αποτέλεσε σημαντική επιτυχία, με υπερκάλυψη τριπλάσια της προσφοράς. Επίσης, τον Ιούνιο 2021 η Πειραιώς Financial Holdings ολοκλήρωσε επιτυχώς την πρώτη έκδοση ομολόγου Additional Tier 1 ύψους €600 εκατ. και το Νοέμβριο 2021 εξέδωσε με επιτυχία το πρώτο

πράσινο ομόλογο υψηλής εξοφλητικής προτεραιότητας ύψους €500 εκατ. Οι εν λόγω εξελίξεις καταδεικνύουν ότι η επενδυτική κοινότητα πιστεύει στο σχέδιο της Τράπεζας, αλλά και στις προοπτικές της ελληνικής οικονομίας. Επιπρόσθετα, από το σύνολο των υπόλοιπων ενεργειών €1,2 δισ. κεφαλαιακής ενίσχυσης, τα €0,8 δισ. έχουν ήδη διασφαλισθεί και τα υπόλοιπα €0,4 δισ. αναμένεται να ολοκληρωθούν έως τις αρχές του 2022.

Στο πλαίσιο του πλάνου μείωσης των NPEs, τον Ιούλιο 2021 ολοκληρώθηκαν οι συναλλαγές τιτλοποίησης μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων Phoenix και Vega ύψους €6,7 δισ., τον Σεπτέμβριο 2021 ολοκληρώθηκε η συναλλαγή τιτλοποίησης μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων Sunrise 1 συνολικής μεικτής λογιστικής αξίας €7,2 δισ., ενώ το Νοέμβριο 2021 υπογράφηκαν οριστικές συμφωνίες πώλησης για το χαρτοφυλάκιο μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων Sunrise II συνολικής μεικτής λογιστικής αξίας €2,7 δισ.

Η μείωση NPE διαμορφώθηκε σε €16,4 δισ. κατά το εννεάμηνο του έτους, ως αποτέλεσμα των συναλλαγών Phoenix, Vega, Sunrise 1 και Sunrise 2, καθώς επίσης και των οργανικών ροών, με τον δείκτη μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων της Πειραιώς να μειώνεται δραστικά στο επίπεδο του 16% τον Σεπτέμβριο του 2021 από 23% τον Ιούνιο 2021, κυρίως λόγω της κατηγοριοποίησης ως διακρατούμενων προς πώληση των περιμέτρων NPE Sunrise 2 και Leasing, οι οποίες πραγματοποιήθηκαν το 3ο 3μηνο 2021, ύψους περίπου €3 δισ.

Για το 2021, οι πωλήσεις NPE με υπαγωγή στο πρόγραμμα «Ηρακλής», αλλά και οι συναλλαγές NPE εκτός HAPS συνολικού ύψους €19 δισ. βρέθηκαν σε τροχιά υλοποίησης, με τα υπόλοιπα έργα αποεπένδυσης NPE να αναμένεται να ολοκληρωθούν μέχρι τις αρχές του 2022, με στόχο μονοψήφιο δείκτη NPE στις αρχές του 2022, επιτρέποντάς στην Τράπεζα να πετύχει απόδοση ενσώματων ιδίων κεφαλαίων άνω του 5% το 2022 και άνω του 10% μεσοπρόθεσμα.

4.3.2. Δραστηριότητα

Η Πειραιώς Financial Holdings A.E. είναι εταιρεία χρηματοδοτικών συμμετοχών, εισηγμένη στο Χ.Α., και μητρική εταιρεία του πιστωτικού ιδρύματος με την επωνυμία «Τράπεζα Πειραιώς Α.Ε.». Περαιτέρω, η Πειραιώς Financial Holdings A.E., ως μητρική εταιρεία του Ομίλου Πειραιώς, κατέχει το 100% της ανώνυμης εταιρείας με την επωνυμία «Πειραιώς Agency Solutions Μονοπρόσωπη Ανώνυμη Εταιρεία Παροχής Υπηρεσιών Διανομής Ασφαλιστικών Προϊόντων

και Χρηματοοικονομικών Υπηρεσιών» και της ουκρανικής τράπεζας με την επωνυμία «JSC PIRAEUS BANK ICB», και διατηρεί δραστηριότητες που σχετίζονται με:

- τη διαμεσολάβηση και διανομή ασφαλιστικών προϊόντων, την παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών ασφαλίσσεων και ασφαλιστικών αποζημιώσεων προς τρίτους και σε επιχειρήσεις του Ομίλου Πειραιώς, καθώς και την έρευνα, μελέτη και ανάλυση ασφαλιστικών θεμάτων,
- την παροχή εξειδικευμένων υπηρεσιών μετοχολογίου σε ημεδαπά ή/και σε αλλοδαπά νομικά πρόσωπα και λοιπές επιχειρήσεις και
- την παροχή χρηματοοικονομικών συμβουλευτικών υπηρεσιών.

Επιπρόσθετα, η Πειραιώς Financial Holdings A.E., ως εισηγμένη εταιρεία στο Χρηματιστήριο Αθηνών, διατηρεί υπηρεσίες ενημέρωσης και σχέσεων με επενδυτές καθώς και υπηρεσίες μετοχολογίου.

4.3.3. Ιστορικό εξέλιξης

Η τράπεζα Πειραιώς ιδρύθηκε στις 6.7.1916 και εισήχθη στο χρηματιστήριο Αθηνών το 1918. Από την ίδρυση της, η τράπεζα λειτουργεί ως ιδιωτική, όμως το 1975 στο πλαίσιο του Ομίλου της Εμπορικής Τράπεζας της Ελλάδος, στην οποία εντάσσεται το 1963, περνά υπό κρατικό έλεγχο και παραμένει μέχρι το Δεκέμβριο του 1991. Για τα πρώτα χρόνια λειτουργίας της τράπεζας δεν υπάρχουν αρκετές πληροφορίες, άλλωστε έγινε ένας από τους βασικούς παίκτες στο τραπεζικό σύστημα της Ελλάδας από τα μέσα της δεκαετίας του '90 και μετά (Φαρμάκης, Μπαλαμής, 2016).

Μετά την επανιδιωτικοποίηση της τράπεζας ακολουθεί σωρεία επενδυτικών και επεκτατικών κινήσεων που αποτελούνται από εξαγορές συγχωνεύσεις και ιδρύσεις υποκαταστημάτων και θυγατρικών εταιρειών με στόχο την εξυγίανση και την ανάπτυξη της. Συγκεκριμένα, το 1992 συμβολίζει την επανάκαμψη της εταιρείας και την αρχή της ανοδικής πορείας που κάνει την τράπεζα τον κολοσσό που είναι σήμερα. Άλλος ένας λόγος που το 1992 είναι κομβικό έτος για την τράπεζα, είναι ότι τη χρονιά αυτή ενώ κατά την ίδρυση της εταιρείας η διάρκεια της είχε οριστεί στα εκατό έτη, δηλαδή να λήξει το 2016, το διοικητικό συμβούλιο αποφάσισε την παράταση της διάρκειας ζωής της επιχείρησης κατά ογδόντα τρία έτη από τη λήξη της, δηλαδή το 2099.

Την επόμενη χρονιά στα πλαίσια επέκτασης της εταιρείας, η τράπεζα ιδρύει τρεις νέες θυγατρικές την Πειραιώς Leasing, την Πειραιώς Α.Ε.Δ.Α.Κ. και την Πειραιώς Ασφαλιστικής Πρακτορειακής. Το 1995 η τράπεζα έκανε την πρώτη της επενδυτική κίνηση της με συμμετοχή στην Ιδιωτική Επενδυτική Α.Ε.Ε.Χ. που αργότερα μετονομάστηκε σε Πειραιώς Επενδυτική. Το 1996 ιδρύει την “Tirana Bank” στην Αλβανία. Το έτος 1997 ήταν αρκετά παραγωγικό, καθώς η τράπεζα πετυχαίνει την απορρόφηση του ενεργητικού και του παθητικού της τράπεζας “Chase Manhattan Bank” στην Αθήνα. Επίσης, αγοράζει το 30% της Σίγμα Α.Χ.Ε. και το 1998 συμφωνεί για την απόκτηση ακόμη 21%.

Την ίδια χρονιά πραγματοποιούνται δύο ακόμη εξαγορές, αυτές της τράπεζας Μακεδονίας – Θράκης και της τράπεζας “Credit Lyonnais” Ελλάς. Ακόμη, η τράπεζα κλείνει συμφωνία για την απόκτηση μεγάλου μέρους της τράπεζας “Xiosbank” και του 56% της τράπεζας “Marathon National Bank” Νέας Υόρκης. Το 1999, η τράπεζα προχωρά στην απορρόφηση των στοιχείων ενεργητικού και παθητικού της τράπεζας “National Westminster” Ελλάδος και στη λειτουργική και διοικητική ενοποίηση τριών τραπεζών του Ομίλου. Μετά την ίδρυση υποκαταστήματος στο Λονδίνο αλλά και με την εξαγορά της “Pater Credit Bank” στη Ρουμανία, η τράπεζα εδραιώνεται και αυξάνει την επιρροή της στα Βαλκάνια και στην Ευρώπη.

Με τη νέα χιλιετία, η Τράπεζα Πειραιώς καινοτομεί με το σχεδιασμό και τη δημιουργία μιας ολοκληρωμένης ηλεκτρονικής τραπεζικής πλατφόρμας, την “Winbank”. Ακόμα, ολοκληρώνονται οι συγχωνεύσεις με δύο τράπεζες από παλαιότερα έτη και γίνεται ανάληψη εκμετάλλευσης του Μεγάρου του Μετοχικού Ταμείου Στρατού. Τα επόμενα χρόνια, γίνονται σημαντικές επενδυτικές κινήσεις, όπως το 2002 με την εξαγορά του 57,8% της “ETBAbank” και το 2004 με την εξαγορά θυγατρικής της “Interbank of New York” και άλλων συμβουλευτικών εταιρειών. Το 2005 η τράπεζα Πειραιώς πραγματοποιεί ρεκόρ εξαγορών στο εξωτερικό, αποκτώντας τράπεζες σε Βουλγαρία, Σερβία και Αίγυπτο με ποσοστά άνω του 85%.

Στη Βουλγαρία, μάλιστα, το επόμενο έτος συγχωνεύθηκαν οι εταιρείες που ανήκουν στην Oikos Piraeus και θα σχηματίσουν την «Piraeus Bank Bulgaria». Το 2007, εκτός από την απόκτηση δικτύου καταστημάτων στην Ουκρανία και την Κύπρο αλλά και την εξαγορά δύο εταιρειών στην Ελλάδα, σημαντικό γεγονός είναι η αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου κατά € 1,35 δισ. σε μετρητά. Αξίζει να αναφερθεί και η επέκταση της συνεργασίας της τράπεζας με τη γνωστή ασφαλιστική εταιρεία «ING» πλέον «NN».

Τον επόμενο χρόνο ιδρύεται η Τράπεζα Πειραιώς (Κύπρου) ΕΠΕ και πραγματοποιείται η πλήρης εξαγορά της Πειραιώς Χρηματοδοτικές Μισθώσεις Α.Ε. Το 2009, βάσει του νόμου 3723/08, η τράπεζα εκδίδει προνομιούχες μετοχές υπέρ του Δημοσίου, ύψους 370 εκατ. ευρώ ως ενίσχυση από το ελληνικό κράτος, το οποίο δίνει ως αντάλλαγμα ελληνικά ομόλογα. Επίσης συνάπτει σύμβαση αποκλειστικής συνεργασίας 10 ετών με την ασφαλιστική εταιρεία «Βικτώρια» Α.Ε., μέλος μεγάλου γερμανικού Ομίλου και συγχωνεύει δύο εταιρείες του Ομίλου που ασχολούνται με την ενοικίαση αυτοκινήτων.

Κεφάλαιο 5

Χρηματοοικονομική Ανάλυση των Τραπεζών

5.1. Χρηματοοικονομικοί δείκτες

5.1.1. Δείκτες κερδοφορίας και αποδοτικότητας

Ένας πρώτος δείκτης που χρησιμοποιείται για την αξιολόγηση της αποδοτικότητας των τραπεζών είναι ο δείκτης μέτρησης της ποιότητας της διοίκησης, μέσα από τον οποίο μετριέται η ικανότητα των διοικήσεων των τραπεζών να αναγνωρίσουν τους κινδύνους και τις ευκαιρίες και να εξασφαλίσουν την αποτελεσματικότερη και αποδοτικότερη λειτουργία τους (Γεωργόπουλος, 2014).

$$M = \frac{\text{Διοικητικά έξοδα}}{\text{Πωλήσεις}}$$

Για τον υπολογισμό του ανωτέρω δείκτη αξιολογούνται τα διοικητικά έξοδα, όπως αυτά παρουσιάζονται στις καταστάσεις αποτελεσμάτων χρήσης, και οι πωλήσεις, οι οποίες συμπίπτουν με τον κύκλο εργασιών, όπως αυτός συντίθεται από τα έσοδα από επιτόκια και από άλλες δραστηριότητες. Όσο μικρότερος ο δείκτης της ποιότητας της διοίκησης, τόσο πιο αποτελεσματική κρίνεται η διοίκηση μίας τράπεζας.

Ακολούθως, χρησιμοποιούνται δύο δείκτες για την αξιολόγηση της κερδοφορίας των τραπεζών, ο δείκτης αποδοτικότητας ενεργητικού ή Return on Assets (ROA) και ο δείκτης αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων ή Return on Equity (ROE). Μολονότι οι δείκτες αυτοί είναι γενικοί και χρησιμοποιούνται και για την αξιολόγηση οργανισμών εκτός του χρηματοπιστωτικού κλάδου, εντούτοις τα δεδομένα που συλλέγονται από τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις διαφέρουν.

Ο αριθμοδείκτης ROA χρησιμοποιείται για την μέτρηση της απόδοσης της εταιρείας σε σχέση με το ενεργητικό της. Ως εκ τούτου, με τον αριθμοδείκτη αυτό μετράται κατά πόσο το ενεργητικό χρησιμοποιείται αποδοτικά για τη δημιουργία εσόδων. Προκύπτει από τον παρακάτω τύπο:

$$ROA = \frac{\text{Καθαρά έσοδα}}{\text{Μέσος όρος ενεργητικού}} \times 100\%$$

Ο αριθμοδείκτης ROE εφαρμόζεται για την μέτρηση της απόδοσης της εταιρείας η οποία εκφράζεται ποσοστιαία επί των ιδίων κεφαλαίων αυτής. Όσο υψηλότερος υπολογίζεται, τόσο περισσότερη αξία δημιουργείται για τους μετόχους και αντίστροφα. Προκύπτει από τον παρακάτω τύπο:

$$ROE = \frac{\text{Καθαρά έσοδα}}{\text{Μετοχικό κεφάλαιο}} \times 100\%$$

Από τον υπολογισμό του μέσου όρου των αριθμοδεικτών ROA και ROE προκύπτει ο δείκτης κερδοφορίας, μέσω του οποίου μπορεί να αξιολογηθεί η κερδοφορία μίας τράπεζας. Όσο μεγαλύτερος υπολογίζεται ο δείκτης κερδοφορίας, τόσο καλύτερη θεωρείται η κερδοφορία μίας τράπεζας, ενώ σύμφωνα με τον Γεωργόπουλο (2014), ένα ικανοποιητικό επίπεδο κερδοφορίας θεωρείται όταν ο δείκτης κερδοφορίας κυμαίνεται μεταξύ του 1% και 2,5% (Γεωργόπουλος, 2014).

Επιπλέον, στα πλαίσια αξιολόγησης της αποδοτικότητας, αξιολογείται και η ρευστότητα των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, η οποία αντικατοπτρίζει την ικανότητα των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων να ανταποκρίνονται στις χρηματοοικονομικές ανάγκες τόσο των πελατών τους όσο και των εσωτερικών αναγκών τους για την υποστήριξη της συνέχισης της λειτουργίας τους. Κατόπιν εφαρμογής του συστήματος αξιολόγησης της ρευστότητας των τραπεζών Βασιλεία III, εισήχθησαν δύο νέοι χρηματοοικονομικοί δείκτες ρευστότητας· ο δείκτης Κάλυψης Ρευστότητας ή Liquidity Coverage Ratio (LCR) και ο δείκτης Καθαρής Σταθερής Χρηματοδότησης ή Net Stable Cash Funding Ratio (NSFR).

Με τον δείκτη Κάλυψης Ρευστότητας αξιολογείται η διαθεσιμότητα ρευστών και άμεσα ρευστών περιουσιακών στοιχείων αναλογικά με τις καταθέσεις που διατηρεί μία τράπεζα. Ο δείκτης υπολογίζεται από τον παρακάτω τύπο:

$$LCR = \frac{\text{Δάνεια}}{\text{Καταθέσεις}}$$

Όσο μικρότερος είναι ο δείκτης Κάλυψης Ρευστότητας, τόσο μικρότερο είναι η εξάρτηση ενός χρηματοπιστωτικού ιδρύματος από τις αγορές κεφαλαίου, καθώς βρίσκονται σε καλύτερη θέση να καλύψουν τις απαιτήσεις των καταθετών χρησιμοποιώντας τα έσοδα από τα επιτόκια των δανείων. Επιπλέον, ένας χαμηλός δείκτης Κάλυψης Ρευστότητας καταδεικνύει ότι τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα αξιοποιούν τα κεφάλαια από καταθέσεις ορθολογικά για τη χορήγηση δανείων. Τιμές του δείκτη Κάλυψης Ρευστότητας μικρότερες της μονάδας καταδεικνύουν ότι ένα χρηματοπιστωτικό ίδρυμα μπορεί να καλύψει τόσο τις τακτικές όσο και τις έκτακτες ανάγκες των καταθετών χωρίς να χρειαστεί να στραφεί σε δανεισμό (Παπαδέας & Συκιανάκης, 2016).

Με τον δείκτη Καθαρής Σταθερής Χρηματοδότησης αξιολογείται η επάρκεια των σταθερών πηγών ρευστότητας. Ο δείκτης υπολογίζεται από τον παρακάτω τύπο:

$$NSFR = \frac{\text{Κυκλοφορούν ενεργητικό}}{\text{Μέσος όρος ενεργητικού}}$$

Ο δείκτης Καθαρής Σταθερής Χρηματοδότησης αξιολογεί τη δυνατότητα ενός χρηματοπιστωτικού ιδρύματος να καλύψει τις υποχρεώσεις του χρησιμοποιώντας τα άμεσα ρευστοποιήσιμα περιουσιακά του στοιχεία. Ο δείκτης αυτός έχει εφαρμογή σε συνθήκες ταχείας απομείωσης των καταθέσεων και ταυτόχρονα αυξημένης δυσκολίας συγκέντρωσης κεφαλαίων από τις αγορές κεφαλαίων. Όσο μεγαλύτερος υπολογίζεται ο δείκτης Καθαρής Σταθερής Χρηματοδότησης, τόσο πιο ισχυρή είναι η ρευστότητα ενός χρηματοπιστωτικού ιδρύματος (Παπαδέας & Συκιανάκης, 2016).

Ένας ακόμη δείκτης ρευστότητας ο οποίος αξιολογείται είναι ο δείκτης ευαισθησίας ενός χρηματοπιστωτικού ιδρύματος στον κίνδυνο των αγορών, ο οποίος υπολογίζεται από τον παρακάτω τύπο:

$$S = \frac{\text{Σύνολο αξιόγραφων}}{\text{Μέσος όρος ενεργητικού}}$$

Με τον δείκτη αυτό μετριέται ο βαθμός στον οποίο ένα χρηματοπιστωτικό ίδρυμα επηρεάζεται και εξαρτάται από τις μεταβολές των επιτοκίων, των ισοτιμιών στις αγορές συναλλάγματος και στις δευτερεύουσες αγορές παραγώγων προϊόντων και κάθε αγοράς στην οποία

διαπραγματεύονται τα εμπορικά περιουσιακά στοιχεία ενός ιδρύματος. Όσο μικρότερος υπολογίζεται ο δείκτης ευαισθησίας ενός χρηματοπιστωτικού ιδρύματος στον κίνδυνο των αγορών, τόσο μικρότερη είναι η ευαισθησία του ιδρύματος στους κινδύνους των αγορών, καθώς κατέχουν αναλογικά λιγότερα αξιόγραφα σε σχέση με τον μέσο όρο του ενεργητικού τους.

5.1.2. Δείκτες κεφαλαιακής διάρθρωσης

Για την αξιολόγηση της κεφαλαιακής διάρθρωσης ενός χρηματοπιστωτικού ιδρύματος χρησιμοποιείται ο δείκτης ποιότητας του ενεργητικού.

Με το δείκτη ποιότητας του ενεργητικού (A) αξιολογείται το επίπεδο των επισφαλειών του ενεργητικού ενός χρηματοπιστωτικού ιδρύματος. Ένας δείκτης ποιότητας του ενεργητικού κάτω του 1% καταδεικνύει ότι οι επισφάλειες που διατηρεί το ίδρυμα είναι χαμηλές.

$$A = \frac{\text{Προβλέψεις}}{\text{Δάνεια}}$$

5.1.3. Δείκτες ρευστότητας

Ένας επιπλέον δείκτης ο οποίος χρησιμοποιείται αποκλειστικά για την αξιολόγηση της ρευστότητας ενός χρηματοπιστωτικού ιδρύματος είναι ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας ή Capital Adequacy Ratio (CAR), με τον οποίο αξιολογείται η επάρκεια των κεφαλαίων ενός ιδρύματος σε σχέση με το σύνολο των υποχρεώσεων τις οποίες αυτό καλείται να καλύψει προκειμένου να είναι σε θέση να υποστηρίξει τη λειτουργία του. Ο δείκτης αυτός είναι ο ειδικός δείκτης που χρησιμοποιείται αντί του δείκτη γενικής ρευστότητας, ο οποίος βρίσκει εφαρμογή σε οργανισμούς σε άλλους κλάδους. Ο δείκτης υπολογίζεται από τον παρακάτω τύπο:

$$CAR = \frac{\text{Βασικά κεφάλαια (Tier I) + Συμπληρωματικά κεφάλαια (Tier II)}}{\text{Ενεργητικό σταθμισμένο έναντι κινδύνου}}$$

Κατόπιν εφαρμογής του συμφώνου Βασιλεία II, όλα τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα υποχρεούνται να διατηρούν την κεφαλαιακή τους επάρκεια σε ποσοστό τουλάχιστον 8%, ενώ όσο υψηλότερος υπολογίζεται ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας, τόσο χαμηλότερες είναι οι

ανάγκες του ιδρύματος για ανεύρεση κεφαλαίων μέσω δανεισμού (Παπαδέας & Συκιανάκης, 2016).

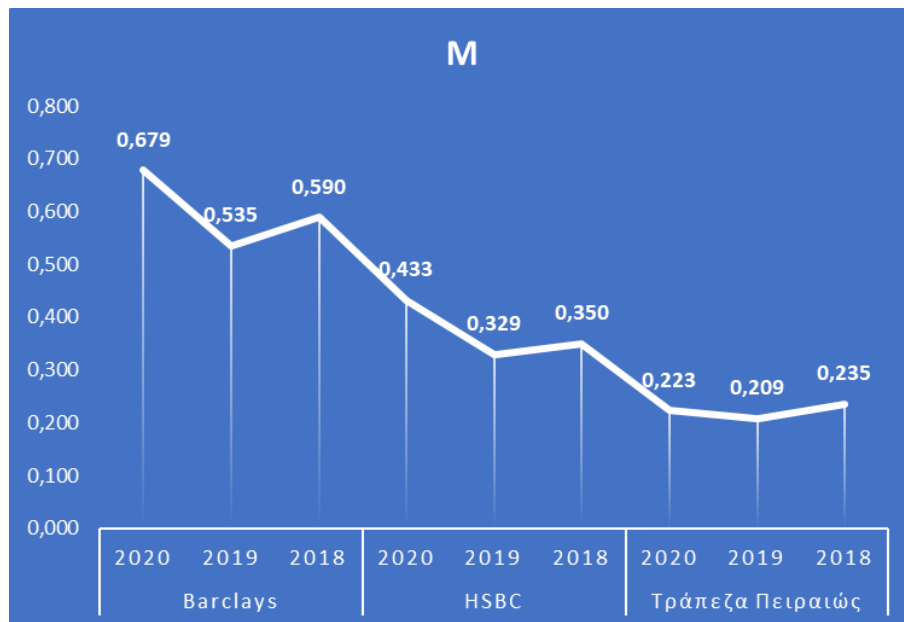
Ένας ακόμη δείκτης για την αξιολόγηση της ρευστότητας μίας τράπεζας είναι ο δείκτης CET1, με τον οποίο αξιολογείται η αναλογία των κεφαλαίων υψηλής ποιότητας (Tier I) σε σχέση με το ενεργητικό της τράπεζας σταθμισμένο ως προς τον κίνδυνο στον οποίο είναι αυτό εκτεθειμένο (Παπαδέας & Συκιανάκης, 2016).

$$CET1 = \frac{\text{Βασικά κεφάλαια (Tier I)}}{\text{Ενεργητικό σταθμισμένο έναντι κινδύνου}}$$

5.2. Ανάλυση δεικτών

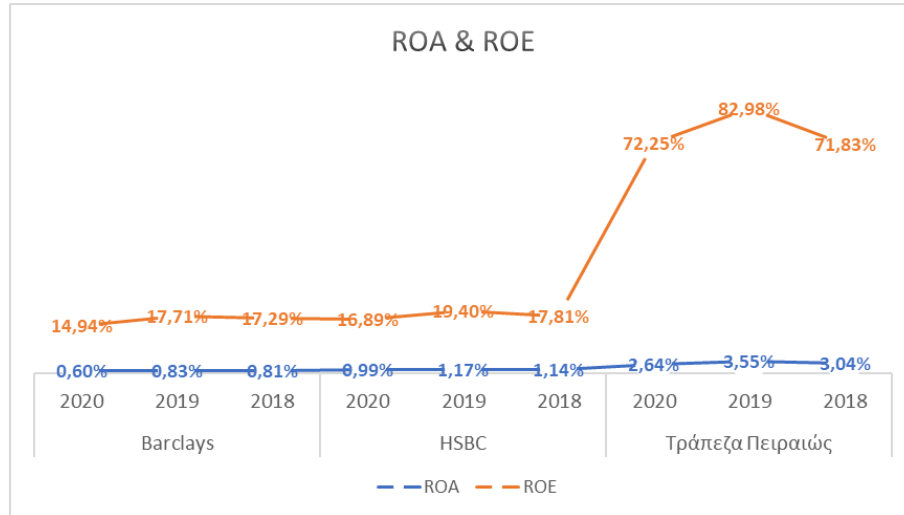
5.2.1. Κερδοφορία και αποδοτικότητα

Σημειώνεται βελτίωση του δείκτη ποιότητας της διοίκησης (M) για την HSBC και τη Barclays για δύο συνεχόμενα έτη, ενώ αντίστοιχα για την Τράπεζα Πειραιώς σημειώνεται μικρή μείωση. Η ποιότητα της διοίκησης είναι δύο έως τρεις φορές υψηλότερη για της δύο ξένες τράπεζες σε σχέση με την ελληνική.

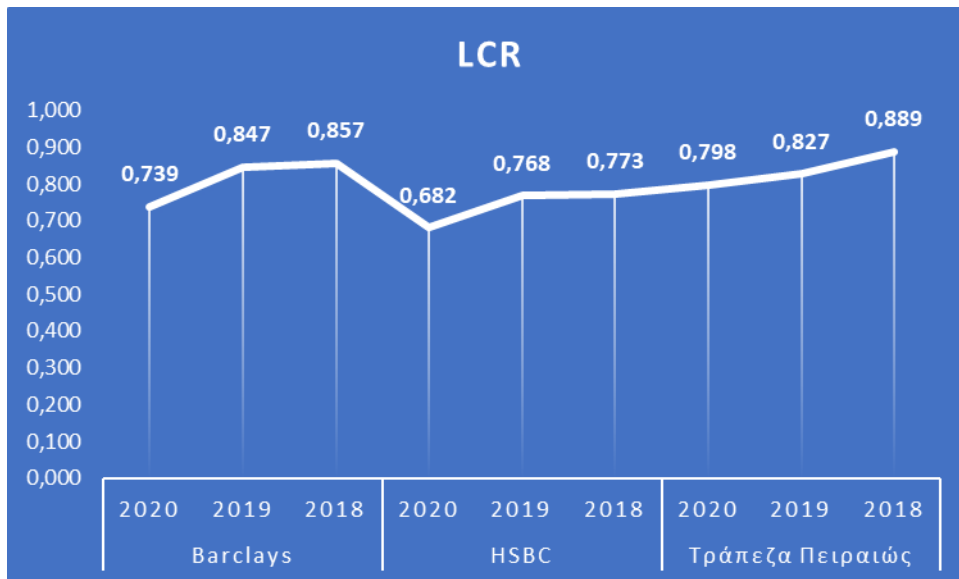
Γράφημα 1: Εξέλιξη του Δείκτη Ποιότητας της Διοίκησης

Η απόδοση του ενεργητικού και των ιδίων κεφαλαίων σημειώνει μείωση για της Barclays και HSBC, και οριακή μείωση για την Τράπεζα Πειραιώς. Από τα αποτελέσματα της ανάλυσης διαφαίνεται ότι το μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας Πειραιώς είναι αναλογικά με τον κύκλο εργασιών τάξεις μικρότερο από ό,τι αυτό των Barclays και HSBC.

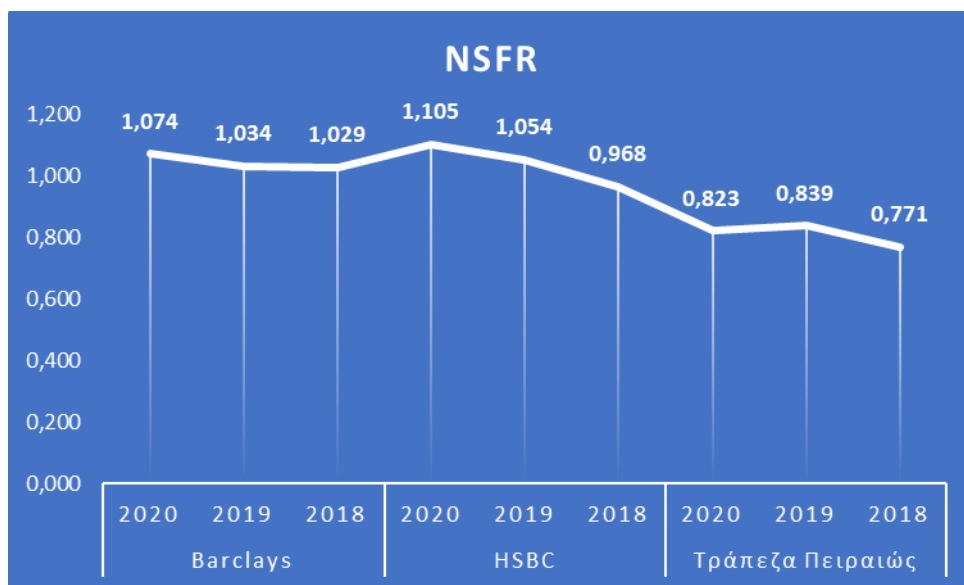
Γράφημα 2: Εξέλιξη του ROA και ROE

Ο δείκτης κάλυψης της ρευστότητα σημειώνει μείωση για δύο συνεχόμενα έτη και για τις τρεις εξεταζόμενες τράπεζες, χωρίς ωστόσο οι τιμές να σηματοδοτούν μειωμένη ρευστότητα.

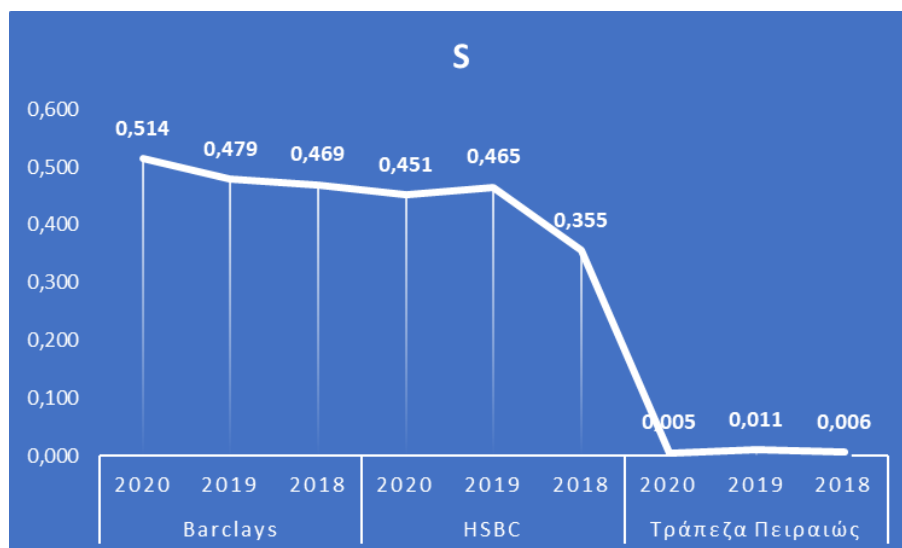
Γράφημα 3: Εξέλιξη του Δείκτη Κάλυψης Ρευστότητας

Αντίστροφα, ο δείκτης καθαρής σταθερής χρηματοδότησης σημειώνει αύξηση και για τις τρεις εξεταζόμενες τράπεζες, απόρροια της ενίσχυσης του συνολικού ενεργητικού των τριών τραπεζών.

Γράφημα 4: Εξέλιξη του Δείκτη Καθαρής Σταθερής Χρηματοδότησης

Ο δείκτης ευαισθησίας στον κίνδυνο σημειώνει αύξηση για δύο συνεχόμενα έτη για τη Barclays, αύξηση το 2020 σε σχέση με το 2018 και οριακή μείωση για την Τράπεζα Πειραιώς το 2020 σε σχέση με το 2018, απόρροια της ενίσχυσης του συνολικού ενεργητικού και διατήρησης των βραχυπροθέσμων υποχρεώσεων.

Γράφημα 5: Εξέλιξη του Δείκτη Ευαισθησίας στον Κίνδυνο της Αγοράς

5.2.2. Κεφαλαιακή διάρθρωση

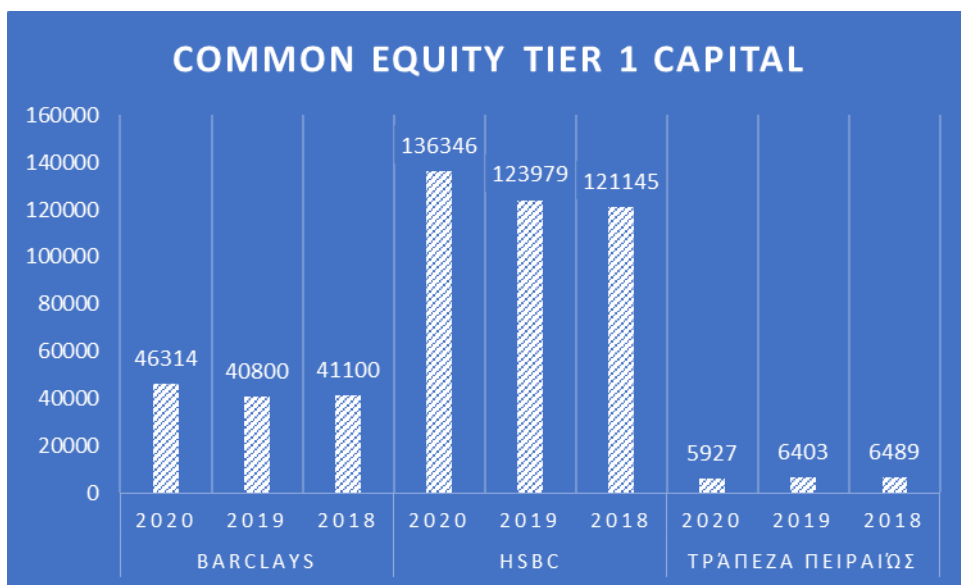
Σε ό,τι αφορά στην κεφαλαιακή διάρθρωση, η μεταβολή του δείκτη A είναι της τάξης της 0,1 ποσοστιαίας μονάδας, απόρροια της διατήρησης τόσο των προβλέψεων ζημιών όσο και των δανείων σε σχετικά σταθερά επίπεδα.

Γράφημα 6: Εξέλιξη του Δείκτη Ποιότητας του Ενεργητικού

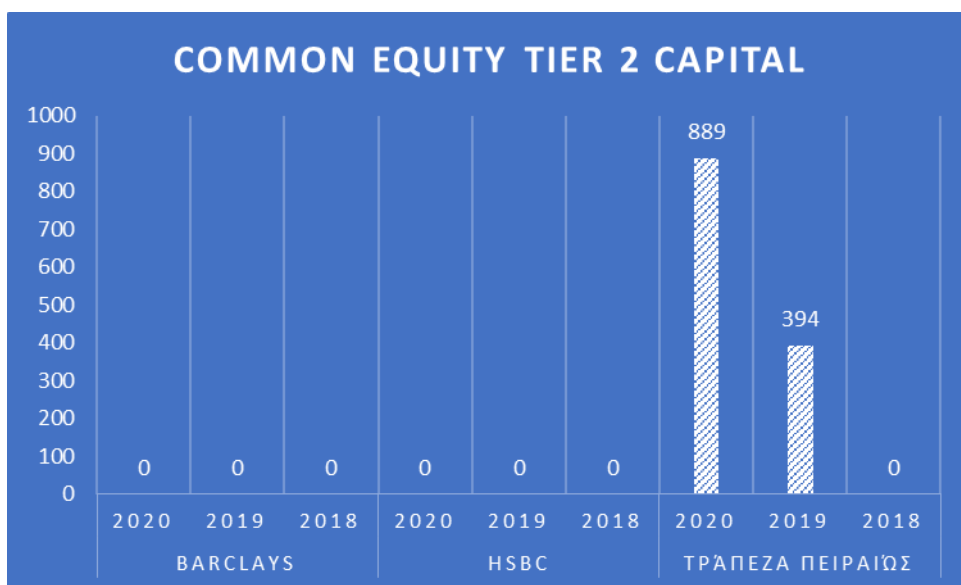
5.2.3. Ρευστότητα (Βασιλεία II)

Για την αξιολόγηση της ρευστότητας υπολογίστηκε ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας ή Capital Adequacy Ratio (CAR) και ο δείκτης CET1, ενώ πρώτα παρατίθεται η κατάτμηση του κεφαλαίου των τραπεζών σε βασικά κεφάλαια (TIER I) και σε συμπληρωματικά κεφάλαια (TIER II).

Γράφημα 7: Βασικά κεφάλαια (TIER 1)

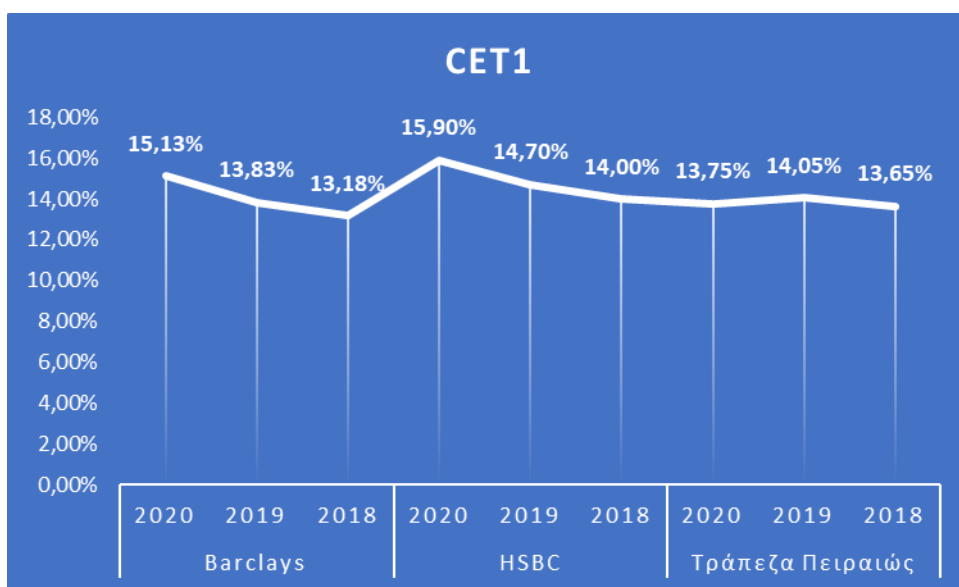
Η HSBC κατέχει τα υψηλότερα βασικά κεφάλαια, δηλαδή κεφάλαια υψηλής ποιότητας ή εκτεθειμένα σε χαμηλό κίνδυνο. Τα κεφάλαια TIER 1 της HSBC διέγραψαν ανοδική πορεία κατά την εξεταζόμενη τριετία, σημειώνοντας αύξηση κατά 12,55% το 2020 σε σχέση με το 2018, ενώ τα κεφάλαια TIER 1 της Τράπεζας Πειραιώς διέγραψαν αντίστροφα καθοδική πορεία μειούμενα το 2020 κατά 8,66% σε σχέση με το 2018. Τα δε κεφάλαια TIER 1 της Barclays αυξήθηκαν το 2020 κατά 12,68% σε σχέση με το 2018, μετά από μία μικρή μείωση το 2019.

Γράφημα 8: Συμπληρωματικά κεφάλαια (TIER 2)

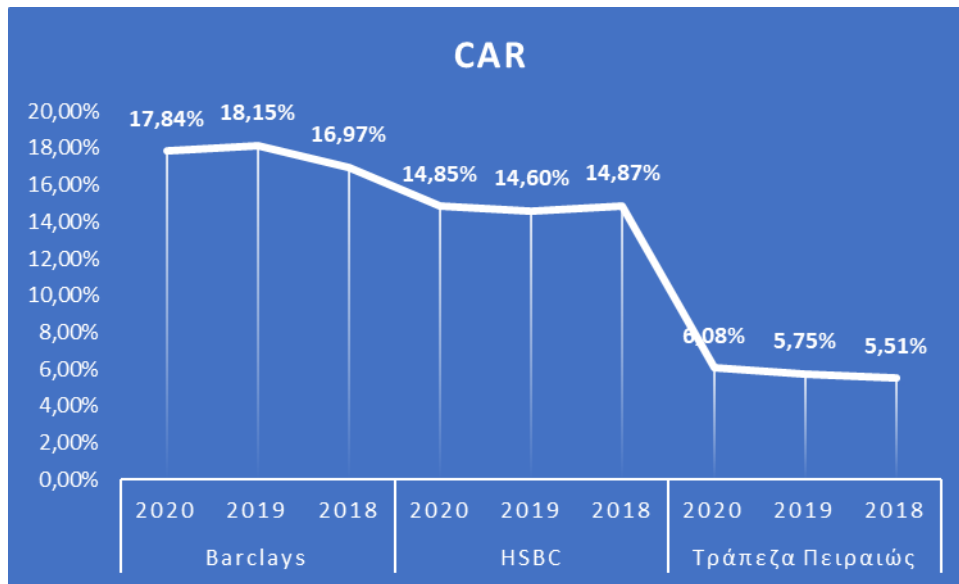
Από τις τρεις εξεταζόμενες τράπεζες μόνον η Τράπεζα Πειραιώς αναφέρει συμπληρωματικά κεφάλαια, δηλαδή κεφάλαια εκτεθειμένα σε αυξημένο κίνδυνο, για τα έτη 2020 και 2019. Απόρροια του μετασχηματισμού της τραπεζικής αγοράς, τα κεφάλαια TIER 2 της Τράπεζας Πειραιώς αυξήθηκαν κατά 225,63% το 2020 σε σχέση με το 2019.

Σε ό,τι αφορά στο δείκτη ρευστότητας CET1, και οι τρεις εξεταζόμενες τράπεζες εκπληρώνουν τις απαιτήσεις τόσο της Βασιλείας II (4%) όσο και της Βασιλείας III (4,5%). Ο δείκτης CET1 της HSBC είναι και τα τρία έτη υψηλότερος από τον αντίστοιχο δείκτη της Barclays και της Τράπεζας Πειραιώς, και εν συνεχεία ο δείκτης CET1 της Barclays είναι και τα τρία έτη υψηλότερος από από τον αντίστοιχο δείκτη της Τράπεζας Πειραιώς. Αξίζει μάλιστα να σημειωθεί πως οι δύο ξένες τράπεζες βελτίωσαν το 2020 και το 2019 το δείκτη CET1, ενώ ο αντίστοιχος δείκτης της Τράπεζας Πειραιώς βελτιώθηκε το 2019 σε σχέση με το 2018 και μειώθηκε εκ νέου το 2020 παραμένοντας κατά 0,73% υψηλότερος σε σχέση με το 2018.

Γράφημα 9: Δείκτης ρευστότητας – κεφαλαιακής επάρκειας CET1

Οι Barclays και HSBC πληρούν τα κατώτατα όρια της Βασιλείας II (8%) και της Βασιλείας III (10,5%), με το δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας της Barclays να είναι υψηλότερος από τον αντίστοιχο δείκτη της HSBC και για τα τρία εξεταζόμενα έτη. Αντίθετα, αν και ο δείκτης CAR της Τράπεζας Πειραιώς σημειώνει μέση ετήσια αύξηση της τάξης του 5,0%, παραμένει κάτω από το όριο κατά Βασιλεία II, καταδεικνύοντας την ανάγκη περαιτέρω εξυγίανσης του ελληνικού χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Γράφημα 10: Δείκτης ρευστότητας – κεφαλαιακής επάρκειας CAR

Κεφάλαιο 6

Επίλογος

Συμπεράσματα

Μεταξύ άλλων λόγων, οι τράπεζες (και άλλοι ενδιάμεσοι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί) είναι σημαντικοί επειδή είναι η καλύτερη απάντηση στο γεγονός ότι η πληροφόρηση είναι δαπανηρή: η δραστηριότητά τους ειδικεύεται στην αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας των πελατών και στην παρακολούθηση των δανειοληπτών για να διασφαλιστεί ότι εκπληρώνουν τις υποχρεώσεις τους. Οι τράπεζες συλλέγουν αποταμιεύσεις και τα μετατρέπουν σε μακρόβια περιουσιακά στοιχεία, όπως στεγαστικά δάνεια και δανεισμοί σε επιχειρήσεις, κερδίζοντας κέρδη από τη διαφορά μεταξύ των επιτοκίων που χρεώνονται στους δανειολήπτες και των επιτοκίων που προσφέρονται στη δεξαμενή των αποταμιευτών καθώς και από την παροχή άλλων υπηρεσιών.

Οι τράπεζες ασκούν επίσης σημαντική επιρροή στο πόσο αποτελεσματικά κατανέμονται οι πόροι μιας οικονομίας μεταξύ ανταγωνιστικών χρήσεων, π.χ. εάν ορισμένοι κλάδοι λαμβάνουν πολύ μικρή ή υπερβολική πίστωση σε σχέση με αυτό που χρειάζεται η οικονομία για να αποδώσει τα μέγιστα, ή εάν ο δανεισμός και άλλες χρηματοοικονομικές δραστηριότητες παρέχονται με το χαμηλότερο κόστος. Εάν γίνει αποδεκτό ότι οι τράπεζες –και το χρηματοπιστωτικό σύστημα– συνδέονται στενά με την πραγματική οικονομία, αμφισβητείται τόσο η πιθανότητα τα χαρακτηριστικά του τραπεζικού κλάδου να επηρεάσουν την οικονομική δραστηριότητα όσο και η ποιότητα αυτού του πιθανού αντίκτυπου.

Οι θεωρητικές και εμπειρικές συνεισφορές φαίνεται να συγκλίνουν προς την ιδέα ότι η τραπεζική έχει σημασία για την οικονομική απόδοση, ωστόσο προς το παρόν δεν υπάρχει συναίνεση για τον τρόπο με τον οποίο οι τράπεζες συμβάλλουν στην οικονομική ανάπτυξη είτε σε ένα πιο ανταγωνιστικό είτε σε πιο συγκεντρωμένο περιβάλλον. Σε αυτή την εργασία

προσπαθήσαμε να συνοψίσουμε την υπάρχουσα βιβλιογραφία σχετικά με τον αντίκτυπο του τραπεζικού ανταγωνισμού στην ανάπτυξη, τόσο κλαδική όσο και συγκεντρωτική, η οποία δεν έχει καταλήξει σε συγκεκριμένο συμπέρασμα. Εξάλλου, υπάρχουν αρκετοί παράγοντες που ωθούν προς τη μία ή την άλλη κατεύθυνση.

Σε ένα ανταγωνιστικό περιβάλλον, τα επιτόκια των δανείων είναι χαμηλά, επομένως υπάρχει μεγαλύτερη πρόσβαση στις πιστώσεις από τις επιχειρήσεις και καλύτερη διαφοροποίηση κινδύνων για τις τράπεζες. Ωστόσο, δεδομένης της παρουσίας ατελών πληροφοριών για τους πελάτες, οι οποίες δεν επιτρέπουν τη χρέωση υψηλότερων επιτοκίων μόνο σε άτομα με μεγαλύτερη επικινδυνότητα, οι τράπεζες ενδέχεται επίσης να αναγκαστούν να αυξήσουν τα επιτόκια δανείων σε ολόκληρο το σύνολο των δανειοληπτών, δημιουργώντας προβλήματα δυσμενούς επιλογής (συνολικός κίνδυνος αυξάνεται επειδή εκείνοι που είναι πρόθυμοι να πληρώσουν υψηλά επιτόκια είναι επίσης πιθανό να είναι οι πελάτες με το μεγαλύτερο ρίσκο) και ηθικός κίνδυνος (τα υψηλότερα επιτόκια δανείων παρέχουν στους δανειολήπτες κίνητρο να επιλέξουν πιο επικίνδυνα έργα), ή ακόμη και για πίστωση μερίσματος, με δυσμενείς συνέπειες για τους επιχειρηματίες και οικονομική δραστηριότητα.

Αντίθετα, λίγα μεγάλα πιστωτικά ιδρύματα σε έναν λιγότερο ανταγωνιστικό και πιο συγκεντρωμένο τραπεζικό κλάδο θα μπορούσαν να μειώσουν ευκολότερα τον επιχειρηματικό κίνδυνο μέσω διαφοροποίησης ανά κλάδους και περιφέρειες, επιλέγοντας ταυτόχρονα μακροπρόθεσμο δανεισμό σχέσεων (καθώς οι τράπεζες είναι πιο πρόθυμες να επενδύσουν στη λήψη πληροφοριών για τον πελάτη και στην παροχή πολλαπλών εξατομικευμένων υπηρεσιών στον πελάτη, προμηνύοντας επαρκείς αποδόσεις σε μελλοντικές περιόδους), γεγονός που μετριάξει το πρόβλημα της ασύμμετρης πληροφόρησης (ειδικά για τις μικρές επιχειρήσεις).

Αυτό θα είχε ως αποτέλεσμα υψηλότερη τραπεζική σταθερότητα και μεγαλύτερη διαθεσιμότητα πιστώσεων για εταιρείες με αδιαφανείς πληροφορίες. Από την άλλη πλευρά, η αποτυχία έστω και μιας μεγάλης τράπεζας είναι πιθανό να επιβάλει υψηλό κόστος στην οικονομία λόγω των επιπτώσεων της μετάδοσης. Ως εκ τούτου, βασιζόμενες σε αυτό το καθεστώς «πολύ μεγάλη για να αποτύχει», οι μεγάλες τράπεζες έχουν την τάση να αναλαμβάνουν περισσότερο ρίσκο στην επιχειρηματική τους δραστηριότητα, υπονομεύοντας με αυτόν τον τρόπο τη σταθερότητα του κλάδου και την αναπτυξιακή πορεία της οικονομίας. Όσον αφορά τον ρόλο του τραπεζικού ανταγωνισμού στην ευνοϊκή πραγματική οικονομική δραστηριότητα, δεν υπάρχουν σαφή στοιχεία για την κυριαρχία μιας συγκεκριμένης δομής

τραπεζικής αγοράς, ακόμη και αν η επισκόπηση που αναφέρεται σε αυτό το έγγραφο – μαζί με τα αποτελέσματα της εμπειρικής ανάλυσης μεταξύ των χωρών – φαίνεται να δείχνουν μια ελαφρά τάση των μελετητών να αποδεχτούν την ιδέα ότι ο υπερβολικός ανταγωνισμός μεταξύ των τραπεζών δεν είναι επωφελής για την οικονομία.

Βιβλιογραφία

Γεωργόπουλος, Α., 2014. Ανάλυση Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων. 1 επιμ. Αθήνα: Εκδόσεις Μπένου.

Παπαδέας, Π. & Συκιανάκης, Ν., 2016. ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ. Αθήνα: Ιδιωτική Έκδοση.

Φαρμάκης Δ., Μπαλαμής Λ. (2016) «Εξαγορά και Συγχώνευση: Η περίπτωση της Τράπεζας Πειραιώς», Πτυχιακή εργασία.

Alexakis, P., Thomadakis, S. and Xanathakis, M. (1995), “Banks liberalization and profitability: evidence from Greek commercial banks”, *Journal of International Financial Markets, Institutions and Money*, Vol. 5 Nos. 2-3, pp. 181-92.

Aigner D., C.A.K. Lovell and P. Schmidt (1977), ‘Formulation and estimation of stochastic frontier production function models’, *Journal of Econometrics*, 6(1), 21-37.

Baumol W.J., J.C. Panzar and R.D. Willig (1982), *Contestable Markets and the Theory of Industry Structure*, San Diego: Harcourt Brace Jovanovich.

Beck T. and R. Levine (2004), ‘Stock markets, banks, and growth: Panel evidence’, *Journal of Banking and Finance*, 28(3), 423-442.

Berger A.N., A. Saunders, J.M. Scalise and G.F. Udell (1998), ‘The effects of bank mergers and acquisitions on small business lending’, *Journal of Financial Economics*, 50(2), 187-229.

Berger A.N., I. Hasan and L.F. Klapper (2004), ‘Further evidence on the link between finance and growth: An international analysis of community banking and economic performance’, *Journal of Financial Services Research*, 25(2), 169-202.

Besanko D.A. and A.V. Thakor (1992), ‘Banking deregulation: Allocational consequences of relaxing entry barriers’, *Journal of Banking and Finance*, 16(5), 909-932.

Bikker J.A. and L. Spierdijk (2008), ‘How banking competition changed over time’, *DNB Working Paper*, 167.

Bikker J.A., S. Shaffer and L. Spierdijk (2012), 'Assessing competition with the Panzar-Rosse model: The role of scale, costs, and equilibrium', *Review of Economics and Statistics*, 94(4), 1025-1044.

Black S.E. and P.E. Strahan (2002), 'Entrepreneurship and bank credit availability', *Journal of Finance*, 57(6), 2807-2833.

Blundell R. and S. Bond (1998), 'Initial conditions and moment restrictions in dynamic panel data models', *Journal of Econometrics*, 87(1), 115-143.

Bonaccorsi di Patti E. and G. Dell'Ariccia (2004), 'Bank competition and firm creation', *Journal of Money, Credit and Banking*, 36(2), 225-252.

Bond S., A. Hoeffler and J. Temple (2001), 'GMM estimation of empirical growth models', CEPR Discussion Paper, 3048.

Boone J. (2008), 'A new way to measure competition', *Economic Journal*, 118(531), 1245-1261.

Boone J. and M. van Leuvensteijn (2010), 'Measuring competition using the profit elasticity: American sugar industry, 1890-1914', CEPR Discussion Paper, 8159.

Boot A.W.A. and A.V. Thakor (2000), 'Can relationship banking survive competition?', *Journal of Finance*, 55(2), 679-713.

Broecker T. (1990), 'Credit-worthiness tests and interbank competition', *Econometrica*, 58(2), 429-452.

Caminal R. and C. Matutes (2002), 'Market power and banking failures', *International Journal of Industrial Organization*, 20(9), 1341-1361.

Carbo S., D.B. Humphrey and F. Rodriguez Fernandez (2003), 'Deregulation, bank competition and regional growth', *Regional Studies*, 37(3), 227-237.

Cetorelli N. (2001), 'Bank competition: Good or bad?', *Economic Perspectives*, Second Quarter, 38-48.

Cetorelli N. (2004), 'Real effects of bank competition', *Journal of Money, Credit and Banking*, 36(3), 543-558.

Cetorelli N. (2009), 'Banking and real economic activity', in A.N. Berger, P. Molyneux and J. Wilson (eds.), *The Oxford Handbook of Banking*, Oxford: Oxford University Press.

Cetorelli N. and M. Gambera (2001), 'Banking market structure, financial dependence and growth: International evidence from industry data', *Journal of Finance*, 56(2), 617-648.

Cetorelli N. and P.E. Strahan (2006), 'Finance as a barrier to entry: Bank competition and industry structure in local U.S. markets', *Journal of Finance*, 61(1), 437-461.

Cetorelli N. and P.F. Peretto (2012), 'Credit quantity and credit quality: Bank competition and capital accumulation', *Journal of Economic Theory*, 147(3), 967-998.

Chava S., Oettl A., Subramanian A., Subramanian K.V. (2013), 'Banking deregulation and innovation', *Journal of Financial Economics*, 109(3), 759-774.

Christopoulos, D.K., Lolos, S.E.G. and Tsionas, E.G. (2002), 'Efficiency of the Greek banking system in view of the EMU: a heteroscedastic stochastic frontier approach', *Journal of Policy Modeling*, Vol. 24, pp. 813-29.

Claessens S. and L. Laeven (2004), 'What drives bank competition? Some international evidence?', *Journal of Money, Credit and Banking*, 36(3), 563-583.

Claessens S. and L. Laeven (2005), 'Financial dependence, banking sector competition, and economic growth', *Journal of the European Economic Association*, 3(1), 179-207.

Coccoresse P. (2008), 'An investigation on the causal relationships between banking concentration and economic growth', *International Review of Financial Analysis*, 17(3), 557-570.

Collender R.N. and S. Shaffer (2003), 'Local bank office ownership, deposit control, market structure, and economic growth', *Journal of Banking and Finance*, 27(1), 27-57.

Cornaggia J., Mao Y., Tian X., Wolfe B. (2015), 'Does banking competition affect innovation?', *Journal of Financial Economics*, 115(1), 189-209.

Corvoisier S., Gropp R. (2002), 'Bank concentration and retail interest rates', *Journal of Banking and Finance*, 26(11), 2155-2189.

De Bandt O., Davis E.P. (2000), 'Competition, contestability and market structure in European banking sectors on the eve of EMU', *Journal of Banking and Finance*, 24(6), 1045-1066.

De Vries C.G. (2005), 'The simple economics of bank fragility', *Journal of Banking and Finance*, 29(4), 803-825.

- Degryse H. and S. Ongena (2005), 'Distance, lending relationships, and competition', *Journal of Finance*, 60(1), 231-266.
- Deidda L. and B. Fattouh (2005), 'Concentration in the banking industry and economic growth', *Macroeconomic Dynamics*, 9(2), 198-219.
- Dollar D. (1992), 'Outward-oriented developing economies really do grow more rapidly: Evidence from 95 LDCs, 1976-1985', *Economic Development and Cultural Change*, 40(3), 523-544.
- Easterly W. (1994), 'Economic stagnation, fixed factors, and policy thresholds', *Journal of Monetary Economics*, 33(3), 525-557.
- Easterly W. and S. Rebelo (1993), 'Fiscal policy and economic growth: An empirical investigation', *Journal of Monetary Economics*, 32(3), 417-458.
- Fernandez de Guevara J. and J. Maudos (2011), 'Banking competition and economic growth: Crosscountry evidence', *European Journal of Finance*, 17(8), 739-764.
- Fischer S. (1993), 'The role of macroeconomic factors in growth', *Journal of Monetary Economics*, 32(3), 485-511.
- Goldsmith R.W. (1969), *Financial Structure and Development*, New Haven, CT: Yale University Press.
- Guzman M.G. (2000a), 'The economic impact of bank structure: A review of recent literature', *Economic and Financial Review*, 2nd Quarter, Federal Reserve Bank of Dallas, 11-25.
- Guzman M.G. (2000b), 'Bank structure, capital accumulation, and growth: A simple macroeconomic model', *Economic Theory*, 16(2), 421-455.
- Hauswald R., Marquez R. (2006), 'Competition and strategic information acquisition in credit markets', *Review of Financial Studies*, 19(3), 967-1000.
- Hoxha I. (2013), 'The market structure of the banking sector and financially dependent manufacturing sectors', *International Review of Economics and Finance*, 27, 432-444.
- Huang R.R. (2008), 'Evaluating the real effect of bank branching deregulation: Comparing contiguous counties across US state borders', *Journal of Financial Economics*, 87(3), 678- 705.

Hunter W.C. and S.G. Timme (1986), 'Technical change, organizational form, and the structure of bank production', *Journal of Money, Credit and Banking*, 18(2), 152-166.

Jayaratne J. and P.E. Strahan (1996), 'The finance-growth nexus: Evidence from bank branch deregulation', *Quarterly Journal of Economics*, 111(3), 639-670.

Jondrow J., C.A.K. Lovell, I.S. Materov and P. Schmidt (1982), 'On the estimation of technical inefficiency in the stochastic frontier production function model', *Journal of Econometrics*, 19(2-3), 233-238.

Karafolas, S. and Mantakas, G. (1996), 'A note on cost structure and economies of scale in Greek banking', *Journal of Banking & Finance*, Vol. 20 No. 2, March, pp. 377-87.

Kosmidou, K. and Spathis, Ch. (2000), 'Euro and profitability of Greek banks', *European Research Studies*, Vol. 3 Nos. 3-4, pp. 43-56.

King, R. G. and R. Levine (1993), 'Finance and growth: Schumpeter might be right', *Quarterly Journal of Economics*, 108(3), 717-737.

Kumbhakar S.C., S. Baardsen and G. Lien (2012), 'A new method for estimating market power with an application to Norwegian sawmilling', *Review of Industrial Organization*, 40(2), 109- 129.

La Porta R., F. Lopez-de-Silanes, A. Shleifer and R. Vishny (1998), 'Law and finance', *Journal of Political Economy*, 106(6), 1113-1155.

Law S.H. and N. Singh (2014), 'Does too much finance harm economic growth?', *Journal of Banking and Finance*, 41, 36-44.

Lerner A.P. (1934), 'The concept of monopoly and the measurement of monopoly power', *Review of Economic Studies*, 1(3), 157-175.

Levine R. and S. Zervos (1998), 'Stock markets, banks, and economic growth', *American Economic Review*, 88(3), 537-558.

Levine R., N. Loayza and T. Beck (2000), 'Financial intermediation and growth: Causality and causes', *Journal of Monetary Economics*, 46(1), 31-77.

Lucas R.E., Jr. (1988), 'On the mechanics of economic development', *Journal of Monetary Economics*, 22(1), 3-42.

- Mamatzakis, E.C. and Remoundos, P.C. (2003), ‘‘Determinants of Greek commercial banks profitability, 1989-2000’’, *Spoudai*, Vol. 53 No. 1, pp. 84-94.
- Mankiw N.G., D. Romer and D. Weil (1992), ‘A contribution to the empirics of economic growth’, *Quarterly Journal of Economics*, 107(2), 407-437.
- Manning M.J. (2003), ‘Finance causes growth: Can we be so sure?’, *Contributions to Macroeconomics*, 3(1), n. 12.
- Manove M., A.J. Padilla and M. Pagano (2001), ‘Collateral versus project screening: a model of lazy banks’, *RAND Journal of Economics*, 32(4), 726-744.
- Marquez R. (2002), ‘Competition, adverse selection, and information dispersion in the banking industry’, *Review of Financial Studies*, 15(3), 901-926.
- McKinnon R.I. (1973), *Money and Capital in Economic Development*, Washington, DC: Brookings Institution.
- Meeusen W. and J. van den Broeck (1977), ‘Efficiency estimation from Cobb-Douglas production functions with composed error’, *International Economic Review*, 18(2), 435-444.
- Mitchener K.J. and D.C. Wheelock (2013), ‘Does the structure of banking markets affect economic growth? Evidence from U.S. state banking markets’, *Explorations in Economic History*, 50(2), 161-178.
- Nickell S. (1981), ‘Biases in dynamic models with fixed effects’, *Econometrica*, 49(6), 1417-1426.
- Panzar J.C. and J.N. Rosse (1987), ‘Testing for “monopoly” equilibrium’, *Journal of Industrial Economics*, 35(4), 443-456.
- Petersen M.A. and R.G. Rajan (1995), ‘The effect of credit market competition on lending relationships’, *Quarterly Journal of Economics*, 110(2), 407-444.
- Rajan R.G. and L. Zingales (1998), ‘Financial dependence and growth’, *American Economic Review*, 88(3), 559-586.
- Robinson J. (1952), *The Rate of Interest and Other Essays*, London: Macmillan.

Schumpeter J. (1911), *The Theory of Economic Development: An Inquiry into Profits, Capital, Interest, and the Business Cycle*, Translated from the German by Redvers Opie, New Jersey: Transaction Publishers, 1983.

Shaffer S., Spierdijk L. (2015), 'The Panzar-Rosse revenue test and market power in banking', *Journal of Banking and Finance*, 61, December, 340-347. Smith R.T. (1998), 'Banking competition and macroeconomic performance', *Journal of Money, Credit and Banking*, 30(4), 793-815.

Soedarmono W. (2010), 'Bank competition, institution and economic development: Evidence from Asia during 1999-2007', *Economics Bulletin*, 30(3), 2119-2133.

Solow R.M. (1956), 'A contribution to the theory of economic growth', *Quarterly Journal of Economics*, 70(1), 65-94.

Spathis, Ch., Kosmidou, K. and Doumpos, M. (2002), "Assessing profitability factors in the Greek banking system: a multicriteria methodology", *International Transactions in Operational Research*, Vol. 9 No. 5, pp. 517-30.

Staikouras, Ch. and Wood, G. (2003), "The determinants of bank profitability in Europe", paper presented at the European Applied Business Research Conference, Venice, 9-13 June.

Stathas, O., Kosmidou, K., Doumpos, M. and Zopounidis, C. (2002), "A multicriteria approach to assess banking performance: the case of Greece", in Zopounidis, C. (Ed.), *New Trends in Banking Management*, Physica-Verlag, Heidelberg, pp. 53-68.

Tsionas, E.G., Lolos, S.E.G. and Christopoulos, D.K. (2003), "The performance of the Greek banking system in view of the EMU: results from a non-parametric approach", *Economic Modelling*, Vol. 20 No. 3, pp. 571-92.

Uchida H. and Y. Tsutsui (2005), 'Has competition in the Japanese banking sector improved?', *Journal of Banking and Finance*, 29(2), 419-439.

van Leuvensteijn M., J.A. Bikker, A. van Rixtel and C. Kok-Sorensen (2011), 'A new approach to measuring competition in the loan markets of the euro area', *Applied Economics*, 43(23), 3155-3167.

Vasiliou, D. (1996), "Linking Profits to Greek bank production management", *International Journal of Production Economics*, Vol. 43 No. 1, pp. 67-73.

Vasiliou, D. and Frangouli, Z. (2000), ‘‘The banks’ profitability-concentration relationship in an era of financial integration’’, *European Research Studies*, Vol. 3 Nos. 3-4, pp. 57-67.

Wagner W. (2010), ‘Diversification at financial institutions and systemic crises’, *Journal of Financial Intermediation*, 19(3), 373-386.

Windmeijer F. (2005), ‘A finite sample correction for the variance of linear efficient two-step GMM estimators’, *Journal of Econometrics*, 126(1), 25-51.

Zarutskie R. (2006), ‘Evidence on the effects of bank competition on firm borrowing and investment’, *Journal of Financial Economics*, 81(3), 503-537.

Zingales L. (2003), ‘Commentary on: “More on finance and growth: More finance more growth?”’, *Review*, Federal Reserve Bank of St. Louis, July/August, 47-52.

Zopounidis, C., Despotis, D.K. and Stavropoulou, E. (1995), ‘‘Multiattribute evaluation of Greek banking performance’’, *Applied Stochastic Models and Data Analysis*, Vol. 11 No. 1, pp. 97-107.